

# KAJASTUKSIA VÄLITILASTA

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU  
Sosiaalialan koulutusohjelma  
Sosiaalipedagoginen aikuistyö  
Opinnäytetyö  
Syksy 2008  
Johanna Karpov  
Niina Rantanen



*Jos sä jaksat sen kaiken pimeän läpi oikeilla valinnoilla taivaltaa,  
niin ehkä sä löydät sieltä sellasen oikeen onnellisen ja valosan paikan.*

Lahden ammattikorkeakoulu  
Sosiaalialan koulutusohjelma

KARPOV, JOHANNA & RANTANEN, NIINA:

## KAJASTUKSIA VÄLITILASTA

Sosiaalipedagogisen aikuistyön suuntautumisvaihtoehdon opinnäytetyö, 79 sivua, 6 liitesivua

Syksy 2008

### TIIVISTELMÄ

---

Tutkimuksemme kartoittaa nuorten ajatuksia sanasta välitila. Tutkimuksen tavoitteena oli antaa nuorelle mahdollisuus keskustella ryhmässä omista tuntemuksistaan sanasta, jolle ei ole Kielitoimiston mukaan tarkkaa määritelmää. Kohderyhmämme koostui neljästä 13–16 -vuotiaasta ystävyksestä, kolmesta tytöstä ja yhdestä pojasta. Nuoret edustavat keskenään samaa nuorisotyylä, jonka tunnusmerkkejä ovat mustiin vaatteisiin pukeutuminen ja heavy-musiikin kuunteleminen.

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Aineistomme koostuu kahdesta ryhmähaastattelusta ja valokuvainterventiosta, joka toimii samalla kokemuksellisenä oppimisena tutkiessamme välitila sanan käsitteellistymistä osaksi nuorten sanavarastoja. Ensimmäisen ryhmähaastattelun perusteella olemme valinneet teoriapohjaksi eksistentialismin. Olemme analysoineet tutkimusaineiston aineistolähtöisesti teemoittelua ja kvantifiointia apuna käyttäen.

Tutkimustulosten mukaan nuoret nimesivät välitila sanalle seuraavia merkityksiä: valinnat, tunteet, yksinäisyyden ja työkalut. Lisäksi nuoret kuvailivat haastatteluissa välitilaa polku-metaforan avulla ja rinnastivat välitilan seuraaviin käsitteisiin: ahdistava, masentava, pelottava, pakollinen ja omakohtainen kokemus.

Välitilasta selviytymisen keinoiksi nuoret nimesivät oikeiden työkalujen löytämisen, kokemuksista oppimisen sekä tunteiden käsittelemisen. Teoriatiedon ja tutkimustulosten perusteella voimme todeta että sana välitila käsitteellistyi nuorten sanavarastoon.

Avainsanat: nuori, identiteetti, valinnat, eksistentialismi, kriisi, taidetyöskentely

Lahti University of Applied Sciences  
Faculty on Social and Health care

KARPOV, JOHANNA & RANTANEN, NIINA:

## KAJASTUKSIA VÄLITILASTA

Bachelor's Thesis in Social pedagogy for work with adults, 79 pages, 6 appendixes

Fall 2008

### ABSTRACT

---

The purpose of our research is to find out adolescents thoughts of the word "välitila", which can be translated as being in between two things. The word "välitila" has no specified meaning in Finnish language. Our target is to give adolescents to opportunity the communicate in a group about their own feelings and experiences of this word they don't know anything about. The target group consisted of four teen agers from 13 to 16 years. Three girls and one boy were friends representing the same youth culture wearing black clothes and listening to heavy music.

Our research is a qualitative research. We have conducted two group interviews and a photographic intervention which is act as "learning by doing" method trying to intellectualise word "välitila" in adolescents` lexicon. In the first interview we studied what the adolescents thought of word "välitila". Next the teens took pictures of "välitila" and in the second interview they gave more meanings to "välitila" with photographs aiding to the communication. We ended up with an existentialist result of the first interview. We have analyzed our research material by measuring and tematization.

The central meanings adolescents give the word "välitila" were choices, feelings, loneliness and tools to operate feelings. Adolescents described the word "välitila" with path metaphors and with the words agonizing, depressing, scary, bulldozering and experience of one's own. To overcome "välitila" adolescents named the finding of right tools control feelings, learning from experiences and handelling feelings.

On the basis of the theory and the results of our research we can point out conclude that the adolescents had some kind of idea of the word "välitila".

Key words: adolescent, identity, choices, existentialism, crisis, art working

## SISÄLLYS

|       |                                                    |    |
|-------|----------------------------------------------------|----|
| 1     | JOHDANTO                                           | 6  |
| 2     | VÄLITILA KÄSITTEENÄ                                | 8  |
| 2.1   | Välitila Suomen kielen perussanakirjassa           | 8  |
| 2.2   | Välitila sanan alkuperä opinnäytetyöhömmme         | 8  |
| 2.3   | Välitila sanan käyttö muissa yhteyksissä           | 9  |
| 3     | EKSISTENTIALISMI                                   | 10 |
| 3.1   | Eksistentialismi ja yhteiskunta                    | 11 |
| 3.2   | Välitila ja eksistentialismi                       | 12 |
| 3.3   | Taidetyöskentely ja eksistentialismi               | 13 |
| 3.3.1 | Kuvan symboliikka                                  | 14 |
| 3.3.2 | Kuvan tulkinnasta                                  | 15 |
| 4     | MAAILMANKUVA JA IHMISKÄSITYS<br>OPINNÄYTETYÖSSÄMME | 16 |
| 4.1   | Holistinen ja humanistinen ihmiskäsitys            | 16 |
| 4.2   | Fenomenologia                                      | 17 |
| 4.3   | Käsitteen muodostuksesta                           | 17 |
| 4.4   | Kolbin kokemuksellinen oppiminen                   | 18 |
| 5     | NUOREN KEHITYKSEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ           | 19 |
| 5.1   | Nuoren identiteetin rakentuminen                   | 19 |
| 5.1.1 | Sosialisaatioprosessi                              | 21 |
| 5.1.2 | Nuorten mielen hyvinvointi                         | 21 |
| 5.1.3 | Nuoruuden kehityshaasteet                          | 22 |
| 5.2   | Näkökulmia nuoruuteen                              | 23 |
| 5.2.1 | Psykososiaalinen näkökulma                         | 23 |
| 5.2.2 | Kasvatustieteellinen näkökulma                     | 24 |
| 5.2.3 | Media identiteetin luojana                         | 24 |
| 6     | TUTKIMUSTEHTÄVÄT                                   | 26 |
| 7     | TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN                          | 26 |
| 7.1   | Tutkimuksen vaiheittainen eteneminen               | 26 |
| 7.2   | Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus                   | 28 |

|       |                                       |    |
|-------|---------------------------------------|----|
| 7.3   | Laadullinen tutkimus                  | 28 |
| 7.4   | Aineiston hankinnan metodit           | 30 |
| 7.4.1 | Aineisto- ja menetelmätriangulaatio   | 30 |
| 7.4.2 | Ryhmähaastattelu                      | 31 |
| 7.4.3 | Yksilöhaastattelu                     | 33 |
| 7.4.4 | Toiminnallinen interventio            | 34 |
| 7.5   | Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys | 36 |
| 7.6   | Aineiston käsittely ja analyysi       | 39 |
| 7.6.1 | Aineistolähtöinen analyysi            | 39 |
| 7.6.2 | Laadullisen aineiston käsittely       | 40 |
| 8     | TUTKIMUSTULOKSET                      | 41 |
| 8.1   | Välitilalle annetut merkitykset       | 42 |
| 8.1.1 | Ahdistus, yksinäisyys ja masennus     | 43 |
| 8.1.2 | Valinnat                              | 46 |
| 8.1.3 | Pimeä ja valoisa                      | 50 |
| 8.1.4 | Polku-metafora                        | 54 |
| 8.2   | Nuorten kokemuksia välitilassa        | 56 |
| 9     | JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA            | 62 |
|       | LÄHTEET                               | 79 |
|       | LIITTEET                              |    |

## 1 JOHDANTO

Nuoruutta kuvaillaan siirtymävaiheiden ja kehityksellisten muutosten ajaksi. Puhe suomalaisten nuorten hyvinvoinnin tasosta on tällä hetkellä vilkasta. Yhteiskunta luo nuorille haasteita suorituspainotteisuudellaan ja kilpailuhenkisyydellään. Samalla kun tarve psykososiaaliselle auttamistyölle kasvaa, näiden palveluiden tarjontaa joudutaan taloudellisista syistä vähentämään. Eläessään osana nopeasti muuttuvaa ja voimakkaasti teknologisesti kehittyvää maailmaa, nuori kohtaa uudenlaisia haasteita ja mahdollisuuksia identiteettiä luodessaan. Nuoruuden kehityskriiseihin liittyvät tiiviisti omaa tulevaisuutta määrittävät valinnat ja oman paikan etsiminen maailmassa.

Kohdatessaan uusia elämäntilanteita, ihminen on pakotettu jäsentämään itseään yhä uudestaan. Toiminnassa ihminen kykenee ensin hahmottamaan asian fyysisellä tasolla, jonka jälkeen opittu asia siirtyy mielikuviin ja lopuksi se saa symbolisia merkityksiä, jotka puolestaan siirtyvät kieleen. Taiteen tekeminen on yksi hyvän toiminnan muoto rakentaa omaa itseään ja suhteuttaa itseään maailmaan jossa elää. Taideyöskentelyn kautta ihminen jäsentää itseään uudella tavalla, tämä voi tuoda eteen yllättäviäkin asioita, joita ihminen ei olisi muutoin huomannut. (Sava & Kattainen 2004, 27–30.)

Opinnäytetyönä tekemämme tutkimus kartoitti nuorten nimeämiä merkityksiä sanalle välitila. Monimerkityksellinen ja moniulotteinen välitila sana valikoitui opinnäytetyöhömme Lahden työllisyys Hankkeen Dynamon draamaryhmän lopputyöstä, näytelmästä: Yritys korjata mennyt masennus. Tavoitteenamme oli antaa nuorille mahdollisuus keskustella ryhmässä omista kokemuksistaan ja tunteistaan sanasta, jolle ei Kielitoimiston mukaan ole olemassa tarkkaa määritelmää.

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, jonka aineisto on kerätty aineisto- ja menetelmätriangulaation avulla. Kartoitimme välitila sanan merkityksiä kahden ryhmähaastattelun, valokuvaintervention ja yhden yksilöhaastattelun avulla.

Halusimme tietää myös miten nuoret kuvailevat välitila kokemuksiaan sekä miten valokuvatyöskentely on syventänyt ja laajentanut nuorten tietoisuutta välitilasta. Ryhmähaastattelujen kohderyhmä koostui neljästä mustiin pukeutuvasta 13–16 -vuotiaasta nuoresta. Yksilöhaastattelun nuori oli Lahden työllisyshankkeen Dynamon draamaryhmässä mukana ollut nuori. Aineiston käsittelyssä käytimme aineistolähtöistä analyysiä, teemoittelua ja kvantifiointia.

Tutkimustulostemme perusteella olemme todenneet, että nuorten ymmärrys sanasta välitila syveni ja laajeni. Tämän tutkimuksen tuloksista on hyötyä sosiaalialan opiskelijoille, nuoria kasvattaville vanhemmille ja nuorten parissa työskenteleville ammattilaisille. Tutkimuksemme tuo nuorten kanssa työskentelyyn ennaltaehkäisevän näkökulman, sillä kannustettaessa ja autettaessa nuoria sanallistamaan tunnekokemuksiaan, oikeiden tuki- ja auttamiskeinojen löytyminen on todennäköisempää.



## 2 VÄLITILA KÄSITTEENÄ

### 2.1 Välitila Suomen kielen perussanakirjassa

Suomen kielen perussanakirjan mukaan välitila sanalla voidaan kuvata kerrosten välitilaa ja osatavoitetta eli välitavoitetta. Välitila sanalla on sanakirjassa kuvattu kaksinkertaista seinää, solujenvälejä ja esimerkiksi raiteiden keskelle jäävää väliä. Kaasut tiivistyvät jähmeään olomuotoon ilman nestemäistä välitilaa. Välitilalla on kuvattu myös maan hallinnollisessa elämässä olevaa tilaa ja maallisen elämän on kuvattu olevan vain välitila ennen iankaikkista elämää. Välitila on yhdistetty ihmis-suhteisiin, kuvaamalla välitilalla eron aiheuttamaa tyhjää tunnetta kun toinen on lähtenyt. (Suomen kielen perussanakirja 1994, 599.)

### 2.2 Välitila sanan alkuperä opinnäytetyöhömmme

Välitila sanaa on käytetty Dynamon draamapajan näytelmässä, joka on Lahden työllisyshankkeen alaisen viisi kuukautta kestävä Dynamon (LIITE 1) draamapajan lopputyö. Näytelmä nimeltään Yritys korjata mennyt masennus sai alkunsa materiaalipankista, johon oli koottu draamapajan asiakkaiden työstämää kirjallista materiaalia menneen viiden kuukauden mittaisen jakson ajalta.

Valmis näytelmä koostui neljästä erillisestä henkilöahmosta, joiden elämään tullutta välitilakokemusta käsiteltiin näytelmässä. Näytelmässä jokainen henkilöahmo koki aluksi lapsuuden, kesän, painovoiman sekä metsän. Tämän jälkeen näytelmä käsitteli henkilöahmojen joutumista tilaan, jossa vanhat ratkaisumallit eivät enää toimineet. Tarinan päähahmot ajautuivat masennuksen aiheuttamaan välitilaan eri kokemusten ja erilaisten elämäntilanteiden kautta. Näytelmän loppu jäi avoimeksi, katsoja sai itse jäädä miettimään näytelmän sisältöä ja ”valita” henkilöahmojen tulevaisuuden.

### 2.3 Välitila sanan käyttö muissa yhteyksissä

Ihmistä koskien välitila sanalla on kuvattu erilaisia tilanteita joihin ihmiset ovat ajautuneet tai ajautuvat. Välitilan on mm. luonnehdittu olevan jakso tai asia joka sijoittuu jonkin vanhan loppumisen ja uuden alkamisen väliin. Sitä on kuvattu myös ihmisen subjektiivisena kokemuksena jostakin ilmiöstä, aina sen hetkisenä tilanteena

Tarja Kupiainen ja Sinikka Vakimo ovat tehneet artikkelikokoelman: Välimatkoilla – Kirjoituksia etnisyydestä, kulttuurista ja sukupuolesta. Filosofian maisteri Karoliina Ojanen (2007) on tehnyt teoksesta kirja-arvion: Tutkijoita välitilassa? Ojanen toteaa arvostelussaan: *”Kirjassaan he tarkastelevat myös välitilaa, heidän mukaansa välitilat ovat ilmiöitä joissa ja joihin kulttuurissa liikutaan: rajausten ylitse ja lävitse johonkin, jossa ei enää eikä vielä voi olla.”* (Ojanen 2007.)

Turun taideakatemiasta valmistuvan Susanna Peijarin debytanttinäyttely on nimeltään Välitilassa. Peijarin vuonna 2007 valmistuneessa näyttelyssä esiintyvät 18 graafista ihmishahmoa, jotka ovat hänen sanojensa mukaan kuin arkipäivän pyhiinvaeltajia. Hän määrittelee välitilan tilaksi kahden tai useamman mahdollisuuden välillä. Peijari kertoo jokaisen ihmisen odottavan eri asioita, jotka tulevat ja toteutuvat jokaiselle omalla tahdillaan. Peijari luonnehtii ”Näyttelyn hahmot jakavat yhteisen tilan ja hetken, jokaisen tulevaisuus on kuitenkin erilainen.” Hän sanoo myös, että välitila sisältää oletuksen arvottomuudesta, pakollisesta matkasta kohti jotakin päämäärää. Välitila voi olla myös konkreettinen tila, aula tai odotustila, katukin. Päämäärä puolestaan sisältää Peijarin mukaan oletuksen arvosta, toteutumisesta ja täyteen tulosta: ”Arkipäivää elävänä tietää silti, että jokainen päämäärä on väliaikainen, ja vain välitilan, nykyhetken kokemus on pysyvä.” Peijari kertoo omistaneensa lopputyönsä odottamiselle, tulevaisuudelle ja toivolle. (Monto, 2006.)

Martti-Tapio Kuuskoski (2000) on tehnyt lisensiaatintyönsä Helsingin yliopistossa. Hänen tutkimuksensa on nimeltään Tanssi Möbiuksen renkaalla ja se käsittelee kirjaa: Alain Robbe-Grillet'n romaania Djinn ja kirjallisuuden välitila. Kuuskoski luonnehtii välitilaa ja sen esiintymistä kirjassa tutkimuksessaan seuraavasti:

*Romaani pyrkii kaikilta osin siihen kielen ja merkityksen syntymän tilaan, jossa mieli ja merkitys (sens) ei vielä ole erottautunut mielettömyydestä ja merkityksettömyydestä (non-sens). Välitilavapaus on siinä, että ihmisen jähmettyneet käsitykset ja konstruktiot maailmasta rikkoutuvat ja korvautuvat sisäisellä liikkeellä, jossa ihminen ja maailma kohtaavat toisensa välittömällä tavalla. (Kuuskoski 2000.)*

Välitilasta on kirjoitettu myös liittyen uskontoon ja kuolemaan. Kristillinen käsitys kuolemasta on kaksijakoinen, Uusi Testamentti ei anna asiaan selvää vastausta. On nähtävissä kaksi erilaista käsitystä, joista molempia on painotettu kirkon opetuksessa. Joko ruumis kuolee, mutta sielu jää odottamaan viimeistä tuomiota eräänlaiseen välitilaan. Siellä on kuitenkin jo selvää mihin itse kukin ikuisuudessa päätyy tai koko ihminen kuolee, koska ruumis ja sielu ovat yhtä. Viimeisenä päivänä myös koko ihminen herätetään tuomiolle. (Etälukio 2008.)

### 3 EKSISTENTIALISMI

Eksistentiaalinen elämänfilosofia on hulluksi tulleen maailman filosofiaa (Morris 1966, Hirjärven 1982 mukaan, 62). Ihmiset ovat maailmaan heitettyjä, elämä on vailla mieltä, epävarmuus kukoistaa, kuolema on ainoa varma asia. Omien pelkojen tunnistamisen ja tunnustamisen jälkeen ihmisen on luotava itsensä mielettömään maailmaan. (Lehtinen 2002, 173). Ismit, valmiit elämisen mallit sekä joukkosieluisuus ovat kirosanoja eksistentiaalisteille (Hirsjärvi 1982, 73; Lehtinen 2002, 77; Frankl 1984, 125).

Eksistentialismin katsotaan saaneen alkunsa jo 1800-luvun loppupuolella ja vallanneen maailmaa toisen maailmansodan jälkeen. Eksistentialismi ei perustu jumalokuvaan, vaan ihmiselämän merkityksen tutkimiseen, sillä eksistentiaalisteja on niin syvästi uskonnollisia kuin ateistejakin. (Lehtinen 2002, 28; Appignanesi 2008, 17.)

Eksistentialismi kysyy: mikä on ihmiselämän tarkoitus? Eksistentialismin mukaan elämän tarkoitusta ei voi etsiä ihmisen ulkopuolelta ihmisen ainutlaatuisuuden vuoksi vaan se löytyy jokaisen ihmisen sisäisestä maailmasta, jolloin elämäntarkoitus muodostuu hyvin henkilökohtaiseksi ja merkittäväksi ihmiselle itselleen. Yleistyksiä tekevä tiede on merkityksetöntä, sillä se ei palvele yksittäisen ihmisen päämääriä löytää elämälleen merkitystä. (Hirsjärvi 1982, 70.)

### 3.1 Eksistentialismi ja yhteiskunta

Beckin (1995) kirja *Nykyajan jäljillä* jäljittelee pitkälti eksistentiaalista maailmankuvaa: sirpaleisuus ja ennalta-arvaamattomuus antavat pohjaa fundamentalistisille ajatusmalleille. Teollinen yhteiskunta ei enää kykene tuottamaan turvaa kansalaisilleen. Julkiset keskustelut ovat siirtyneet käsittelemään yhteiskunnan vaaratekijöitä, kuten terrorismia, joihin ei ole olemassa yksinkertaista ratkaisua. Poliittisesti maat ovat vaiheessa, jossa niiden tulee määritellä omat suhtautumisensa globaaliin saastumiseen. Kulttuuriperimä on myös vaarassa tuhoutua. Yhteiskunnalla tulisi olla kyky parantaa itse aiheuttamansa vaara- tai ongelmatilanteet. Myös yksilö on uuden tilanteen edessä: yhteiskuntaluokkien rajojen hämärtyamisen jälkeen ihmisen tulee itse määritellä oma olemassaolonsa ja identiteettinsä jatkuvasti muuttuvassa yhteiskunnassa. Perinteisessä yhteiskuntamallissa ihmiselle ei suotu erilaisia tarpeita, vaan ympäristön paine ajoi ihmisen luomaan tietynlaisen identiteetin itselleen. Nyt identiteetin määrittely on siirtynyt ihmiselle itselleen, sillä yksilö ei enää usko vanhojen mallien toimivan. Kansalaiset ovat saaneet konkreettisia todisteita yhteiskunnan toimimattomuudesta abstraktien vaaratilanteiden muodossa. (Beck 1995, 16–19.)

Turvattomuuden lisääntyessä jokaisen tulee etsiä paikkansa yhteiskunnassa, jossa ei enää ole yksinkertaisia ratkaisuja. Yksilö ei enää suostu olemaan määrättävänä, eikä hän enää suostu tilittämään yhteiskunnalle tekemisiään. Yhteiskunnan asema horjuu myös omista lähtökohdistaan: asiantuntijat kiistelevät keskenään, sillä ei ole enää olemassa yhtä oikeaa tapaa elää. Elämässä ei enää ole yksilön eikä yhteiskunnan tasolla yksinkertaisia ratkaisuja. Tällöin epävarmuuden tunteesta tulee yksi

perustavaa laatua oleva kokemus, jolla on selviytymisen kannalta arvoa: kuka selviää ja miksi, mikä tekee tänä päivänä ihmisestä subjektin. Refleksiivisen modernisaation tuloksena yhteiskunnan tulee luopua valta-asemastaan ja muuntautua yksilöiden määrittelemän uudenlaisen mallin mukaan. (Beck 1995, 20–27.)

### 3.2 Välitila ja eksistentialismi

Kun ihminen joutuu olotilaan, jolle ei löydy sanoja, tilaan joka on tietoisuuden tuolla puolen, ihminen kokee järkytyksen, jonka jälkeen hän alkaa etsiä itseään (Jaspers 1970, 26–30.) Jaspers (1970) nimittää tilaa rajatilaksi, Kierkegaard (1992) puolestaan olemisentilaksi (Kierkegaard 1992, 425), Frankl (1994) eksistentiaalisesti tyhjiöksi (Frankl 1994, 97–98) ja Heidegger on kutsunut olemisen tilaa sanalla ”die angst”, ahdistus (Lehtinen 2002, 70). Kaikille edellä mainituille määritille on yhteistä ihmisen kokema subjektiivinen tunne tyhjyydestä, ahdistuksesta, jota ei voi jakaa toisen ihmisen kanssa. Kierkegaardin (1992) mukaan olemisentilassa ihminen tarkkailee omia tunnetilojaan, kokee ristiriitaisia tuntemuksia, tuntee olevansa yksin tuntemuksiensa kanssa, yrittää saada varmuuden elämäänsä, huomaa oman mielettömyytensä ja lopulta alistuu elämän epävarmuuteen. (Kierkegaard 1992, 425–432.)

Karl Jaspers (1970) määrittelee kirjassaan *Filosofia*, rajatilan tilanteeksi, jossa ihminen on tietoisuutensa äärirajoilla, perustansa juuressa. Tällöin ihmiselle näyttäytyvät olemassaolon perustilanteet, joille ihminen ei mahda mitään ja joita ihminen ei halua hyväksyä elämäänsä. Ihminen ei halua ajatella kuolemaansa tai kokea syyllisyyden tunteita. Rajatilanteissa ihminen joko ymmärtää oman olemassaolonsa tai sulkee sen pois tietoisuudestaan. Rajatilanteet näyttävät ihmiselle hänen olevan eksyksissä oman elämänsä suhteen. Rajatilanteet ovat merkityksellisiä ihmiselle, sillä ne opastavat ihmisen tarkastelemaan elämäänsä sekä valitsemaan uuden, paremman tavan elää. Ihminen elää vailla ympäristönsä turvaa, mikä Jaspersin mielestä onkin pelkkä menneiden aikojen harhakuva. (Jaspers 1970, 26–30).

Tietoisuus omasta olemassaolosta tekee ihmisestä ihmisen, mutta luo samalla ahdistavan olotilan ihmisenä olemisen vastuullisuudesta (Hirsjärvi 1982, 71). Eksistentiaalismin mukaan ihminen muuttuu yksilöksi vasta sitten kun on tehnyt elämässään valintoja, jotka eivät ole ympäristön tai tunnetilojen aikaan saamia (Appiganesi 2008, 14). Ahdistuksen kokeminen sellaisena tunteena, kuin se tulee, on osa ihmisen kasvua. Ihminen kuitenkin pyrkii väistämään tätä yksilöivää kokemusta, jolloin moraaliton toiminta tai masennus valtaa ihmisen. (Frankl 1994, 98–99.). Ihmiselämän ainutkertaisuus sekä velvoittaa että oikeuttaa ihmisen ottamaan vastuun omista valinnoistaan (Frankl 1984, 124).

Puheet ja pohtiminen eivät tee ihmisestä vastuullista toimijaa, tullakseen sellaiseksi ihmisen tulee toimia sanojensa ja puheidensa mukaisesti (Frankl 1994, 74). Vapaus valita oma olemuksensa ja ihmisen toiminnan laatu erottavat ihmisen eläimestä. Epävarmuus valintojen onnistumisesta tekee valinnoista aina vaikeita, elämän mielettömyys absurdeja, mutta valintoja on kuitenkin jatkuvasti tehtävä. (Hirsjärvi 1982, 71; Lehtinen 2002, 49.)

### 3.3 Taidetyöskentely ja eksistentiaalisismi

Hirsjärven (1982) mukaan eksistentiaalisismi sijoittuu filosofian ja taiteen välimaastoon. Taide ilmaisukeinona antaa mahdollisuuden ilmaista tunteita, joita ei voi selittää toiselle kielen avulla. (Hirsjärvi 1982, 69–70.) Taiteen avulla ihminen pääsee käsiksi omiin tunnetiloihinsa, jotka muutoin saattavat olla tavoittamattomissa.

Tarmo Kunnas (2008) on käsitellyt eksistentiaalistisen ajattelun valossa pahan olemusta kirjassaan klassisten kaunokirjallisten tarinoiden, kuten Dorian Grayn ja Goethen Faustin ja erilaisten pahuutta kuvaavien kuvien kautta. Hänen mielestään luovuus kukoistaa kaunokirjallisuudessa ja kuvataiteessa. Taide ja kirjallisuus paljastavat abstrakteista käsityksistä uusia puolia, samaan ei koulussa opetettava loogiikka Kunnaksen mukaan kykene. Kun aistiva ihminen kokee tunnetilan ja jäsentää kokemuksen järjen kautta, ymmärrys täydentää kokemusta ja tietoisuus laajenee

entisestään kokemaan uusia, aisteja stimuloivia, entistä puhuttelevampia taideteoksia. (Kunnas 2008, 8-10.)

Marjatta Bardy ja Päivi Känkänen ovat käyttäneet valokuvausta projektissaan: Elämänkertaketju-ilmaisutaidot syrjäytymisen ehkäisyssä. He perustelevat valokuvatyöskentelyn mahdollistavan sellaisten asioiden esille tuomisen, joista ei aiemmin ole pystynyt puhumaan. Valokuvien käsitteleminen voi johtaa todellisten asioiden syvälliseen tarkasteluun, kuvan tarkasteleminen antaa mahdollisuuden luoda myös kuvitteellista todellisuutta. Kuvalla voi kertoa myös toiveistaan ja haaveistaan. (Bardy & Känkainen 2005, 82.)

Tarja Pösö on tehnyt etnografisen tutkimuksen koulukotimaailmasta ja käyttänyt aineistonkeruuta tukevana menetelmänä valokuvausta. Hän antoi haastateltaville koulukodin nuorille kertakäyttökamerat ja mahdollisuuden valita valokuvaamansa kohteet. Ohjeistuksessa Pösö kertoi nuorille että valokuvista on tarkoitus keskustella haastattelujen yhteydessä. (Pösö 2004, 27.)

### 3.3.1 Kuvan symboliikka

Bergerin (1987) mukaan valokuva kertoo kuvaajan valinnasta. Juuri tietyllä hetkellä valokuvaaja on päättänyt ottaa juuri tietyistä kohteesta kuvan. Onnistuakseen kuvaajan ja kameran on oltava juuri tietyssä kohdassa saadakseen ikuistettua tietty tapahtuma filmille. (Berger 1987, 18–19.)

Kuva saa symbolisen merkityksensä kun se saa tulkinnan katsojaltaan. Kuvat auttavat osaltaan ihmisen tarvetta muodostaa kokonaisvaltainen näkemys kohtaamastaan asiasta.

Kuvan tulkitsija voi valita tietyn osan kuvasta, kohdentaa kuvalle oman henkilökohtaisen tunnelatauksen, mikä puolestaan saa kuvan elämään juuri halutunlaista elämää. Näin kuva saa yksilöllisen merkityksensä. Kuvan tulkinnasta tulee ainutkertainen kokemus tulkitsijalle sekä tulkinnan mahdolliselle kuuntelijalle. (Hietaharju

2006, 51–52.) Puhumisen ja ymmärtämisen välillä pitää olla silta, joka yhdistää kaksi laajaa ja universaalia ilmiötä.

Barthesin (1986) mukaan valokuvaan on varastoitunut paljon tietoa; kuvassa ei ole valmista koodia, joka tuottaisi aina saman sanoman, joten valokuvan avulla pääsemme lähemmäksi luonnon monimuotoisuutta (Barthes 1986, 85). Realistisuudestaan huolimatta valokuva ei ole koskaan valmis vaan täydentyy katsojan antaminen tulkintojen kautta (Hietala 1993, 11).

### 3.3.2 Kuvan tulkinnasta

Nykyään valokuvat kiinnostavat tutkijoita entistä enemmän, sillä juuri kuvan monimuotoisesta tulkinnallisuudesta johtuva metaforisuus saa tutkijat kiinnostumaan niistä uusista merkityksistä joista kuva voi kertoa sanoja paremmin (Seppänen 2001, 11; 95;102;163). Hietaharju (2006) kirjoittaa visuaalisesta lukutaidosta, jossa kuvien katsominen ja niiden sanallistaminen mahdollistavat tekstien tavoin tunnetilojen heräämisen. Kuvasta on mahdollista löytää erilaisia tulkintoja tulkitsemalla kuvia esimerkiksi erilaisessa ympäristössä tai mielentilassa. (Hietaharju 2006, 46.)

Kuvan tulkitsija antaa myös omia tulkintoja kuvalle, jonka vuoksi kuvan merkitys muuttuu subjektiiviseksi (Hietala 1993, 32). Nykyaikana on tärkeämpää oma henkilökohtainen tulkinta kuvasta kuin sen selkeiden rakenteiden analysoiminen. Kuvan herättämät tunteet ja sille annetut merkitykset vapauttavat yksilöt analysoimaan kuvaa rajattomasti. (Seppänen 2005, 43.) Kuvan katsoja antaa kuvalle tulkinnan, jolloin kuvasta tulee symbolinen. Ihmiset käyttävät käsitteitä, joita eivät kykene tarkasti määrittelemään, tällöin juuri kuva voi edustaa parhaiten kyseistä käsitettä. (Jung 1991, 20–21.)

Jungin mukaan ihminen on kadottanut paljon omasta vaistonvaraisuudestaan modernisoituneen kulttuurin myötä. Ihmisen tietoisuus on kehittynyt vaiston kustannuksella: ihminen ei enää kykene nostamaan mieleensä vaistonomaisesti tulkintaa käsitteistä, jotka ovat olleet itsestään selviä primitiiviselle kulttuurille. Tulkinnat



ovat kutistuneet pelkiksi minä-ajatuksiksi, jotka puolestaan eristävät ihmisen omasta tunne-elämästään. Ihminen on alistanut luonnon yhteiskunnan hyvinvoinnin tukemiseen ja samalla vieraannuttanut itsensä omasta vaistonvaraisista tunnekokemuksista. (Jung 1991, 94–95.)

Harvoin muistamme, kuinka tärkeää visuaalinen oppiminen on. On olemassa asioita, joita ei voi sanoin tulkita, kuten esimerkiksi maailma ja maiden sijainti toisiinsa nähden. Kuvien avulla ymmärrämme paremmin ihmisen elämää todellisuutta suurempia asioita. (Hietala 1993, 12.)

#### 4 MAAILMANKUVA JA IHMISKÄSITYS OPINNÄYTETYÖSSÄMME

Tutkijan on valittava tutkimuksessaan se näkökulma, josta hän tarkastelee todellisuutta kyetäkseen luomaan todellisuuteen sopivan ihmiskäsityksen. Tutkimusmetodia valitessaan tutkijan tulee valita vaihtoehdoista se menetelmä, jonka avulla hän löytää todellisuutta parhaiten kuvaavan vastauksen asettamaansa ongelmaan. Tutkijan valitseman teorian ja tutkimuksen keskeisten käsitteiden tulee olla yhteensopivia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 120.)

##### 4.1 Holistinen ja humanistinen ihmiskäsitys

Eksistentiaalisen viitekehyksen ohjaamana ihmiskäsityksemme on tutkimuksessamme sekä holistinen että humanistinen. Holistinen ihmiskäsitys käsittää ihmisen kokonaisuutena, jossa ympäristö, keho ja mieli vaikuttavat toisistaan erottamattomina toinen toisiinsa (Rauhala 1983, 24–26). Humanistisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on järjellinen olento, joka haluaa kasvaa ja kehittyä ihmisenä. Humanismi näkee ihmisen olentona, jolla on vapaus tehdä valintoja, mutta myös vastuu tekemistään valinnoista. (Mönkkönen, Nurro & Väisänen 1999, 10.)

## 4.2 Fenomenologia

Eksistentialismi korostaa ihmisen ainutlaatuisuutta. Toisin sanoen olisi täysin mahdotonta saada yleistä tietoa ihmisen kokemuksista, ellei tutkijalla ole jokin tarkastelutapa, jonka avulla tutkija sekä ymmärtää että kuvaa yksilön kokemuksia. (Perttula 1996, 29.) Fenomenologia tutkii ilmiöitä, ihmisen suhdetta maailmaan, joka ilmenee yksilön erilaisina kokemuksina. Samanlaisia kokemuksia ja yhteisen merkity maailman omaavat ihmiset yleensä ymmärtävät toisiaan, puhuvat yhteistä kieltä ja pystyvät toimimaan yhteistyössä. (Laine 2001, 26–29.)

## 4.3 Käsitteen muodostuksesta

Lapsen kokemus ja maailmankuva voivat poiketa hyvinkin paljon aikuisen maailmankuvasta ja kokemuksesta (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2002, 101). Kasvava lapsi kykene kehitystasonsa mukaisesti lapsi kykenee ratkaisemaan ongelmallanteita itsenäisesti. Aikuisen tuella lapsi kykenee kuitenkin ylittämään oman suoriutumistasonsa. Näiden vasta kehittymässä olevien taitojen aluetta sanotaan lähikehityksen vyöhykkeeksi. Toisin sanoen lähikehityksen vyöhyke edustaa vielä kietytymätöntä tietämystä. (Vygotski 1982, Hakkaraisen ym. 2002 mukaan, 155.) Käsitteet ovat ajattelun työvälineitä, jotka syntyvät keinotekoisesti mm. kielen, kirjoittamisen ja piirtämisen kautta.

Kielen lisäksi piirtämisellä ja kirjoittamisella on yksilön ajattelua monipuolistava vaikutus luoden perustan yhä monimutkaisemmille käsitteille, jotka assimiloituvat ja akkommodoituvat vanhoihin ajattelumalleihin. (Vygotski 1962, 1978, 1979 Hakkaraisen ym. 2002, 123 mukaan.)

Käsite ja mielikuva ovat eri asioita. Käsite on havaitsematon abstraktio ja mielikuva jonkin ulkoisen ilmiön tai tapahtuman kuvallinen vastine, joka on havaittu aistien avulla. Ihminen alkaa ajatella abstraktisesti noin 13-vuotiaana, ennen tätä hän on oppinut useita käsitteitä, mutta ei ole osannut yhdistellä niitä käsitehierarkioiksi. Abstraktisen ajattelun alkamisen myötä nuorelle tulevat tutuiksi looginen päättely,

ilmiöiden sisäisten lainmukaisuuksien oivaltaminen sekä elämän eri osa-alueiden nk. kirjoittamattomat säännöt ja lait. (Dunderfelt 1997, 95–96.)

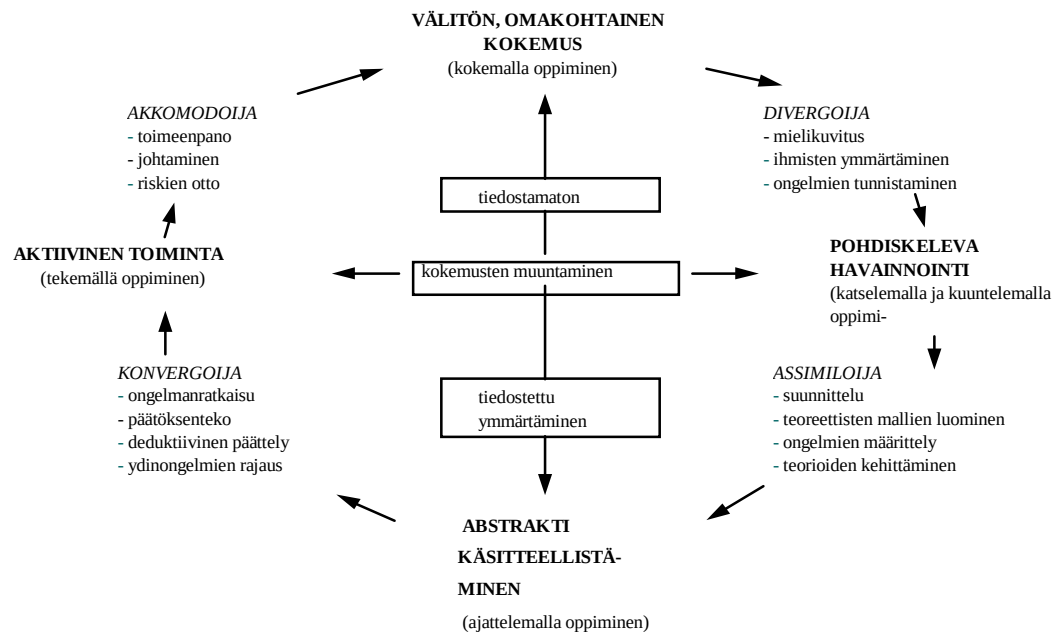
Käsitteet muodostetaan vuorovaikutuksessa, jonka jälkeen ajattelu siirtyy sisäiseksi vuoropuheluksi (Vygotski 1962 Hakkaraisen ym. 2002, 168 mukaan). Toiminnallisuuden ja itsereflektion yhdistäminen käsitteiden muodostamisprosessiin kokemuksellisuuden ja elämyksien avulla edistää itsetuntemusta muuttaen ja muokaten yksilön arvomaailmaa ja asenteita. Koska ihmiskäsityksemme on humanistinen, kuvaamme käsitteen muodostusprosessia Kolbin kokemuksellisen oppimisen valossa.

#### 4.4 Kolbin kokemuksellinen oppiminen

Kokemukseen perustuvaa tietoa kutsutaan mielikuvaksi ja mielikuvat ovat tietoa kokemuksesta. Yksi tunnetuimmista kokemuksellisen oppimisen tutkijoista on David A. Kolb. Kolbin teoriassa oppimisprosessi on nelivaiheinen sykli, joista jokaisessa vaiheessa tarvitaan erilaisia kykyjä ja taitoja. Kurki ja Mäki-Komsi (1996) on siteerannut Kolbia (1984), joka on koonnut kokemuksellisen oppimisen ja kehityksen keskeiset teesit, joissa hän on yhdistänyt Deweyn, Lewinin ja Piaget’n lähestymistapoja. Teesit ovat seuraavanlaiset: 1. Oppiminen on parhaiten ilmaistavissa prosessina, ei tuotoksena. 2. Oppiminen on jatkuva prosessi, joka perustuu kokemukseen. Tietoa saadaan ja sitä testataan jatkuvasti oppijan kokemuksen kautta. Prosessi etenee niin kauan kuin elämä ja oppiminen jatkuvat. 3. Oppimisprosessi edellyttää konfliktien ratkaisemisessa dialektisesti vastakkaisten sopeutumistapojen erittelyä. 4. Kokemuksellisen oppimisen prosessissa on kaksi edellytystä, joiden jatkumolla oppimistoiminta vaihtelee: tapahtumien konkreettinen kokeminen eli abstrakti käsitteellistäminen ja aktiivinen kokeilu eli refleктоiva havainnointi. (Kolb 1984, Kurjen ja Mäki-Komsin 1996 mukaan, 11–12.)

Oppiminen on Kolbin mukaan kokonaisvaltainen maailmaan sopeutumisen prosessi, hänen mukaansa oppiminen on inhimillisen sopeutumisen pääprosessi ja oppiminen sisältää kanssakäymisen yksilön ja ympäristön välillä (KUVIO 1). Kokemus ja oppiminen ovat molemmat tietoa, toinen on abstraktia ja toinen konkreettista. Ko-

kemuksen kautta ihminen kykenee luomaan abstrakteille käsitteille henkilökohtaisen merkityksen. Ympäristö muodostuu Kolbin teoriassa kokemusten luomisesta niistä olosuhteista, jotka ovat vuorovaikutuksessa henkilökohtaisten tarpeiden, tavoitteiden ja kykyjen kanssa. Oppiminen on tiedon luomisen prosessi, lisäksi se on prosessi, jossa tietoa luodaan kokemuksen muutoksen kautta. (Kolb 1984, Kurjen ja Mäki-Komsin 1996 mukaan, 11–12.)



KUVIO 1: Kokemuksellinen oppiminen Kolbin mukaan (Ahonen 1996.)

## 5 NUOREN KEHITYKSEEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

### 5.1 Nuoren identiteetin rakentuminen

Yhteiskunnan elinkeinorakenteen monimuotoistumisen seurauksena teollisessa yhteiskunnassa identiteetin rakentaminen ei ole niin yksiselitteistä kuin maatalousyhteiskunnassa. Sosiaalinen ympäristö, jossa yksilö 1990-luvun alkuvuosikymmeninä eli, saneli pitkälle identiteettimalleja. Teollistumisen vuoksi koululaitos tuli tarpeelliseksi ja lasten elinpiirin laajetessa myös identiteettimallit alkoivat laajeta siirtyen

läheemmäksi aikuisuuden kynnystä yhteiskunnan rakennemuutoksen, koulutuksen, kaupallisuuden ja median vaikutuksesta. (Cote 2000 Vanttajan & Järvisen 2006, 34–35 mukaan.) Jälkmodernissa yhteiskunnassa yksilön on osattava yhä uudelleen luoda omaa identiteettiään, sillä globaalin maailman pirstaleisuus ei enää anna yksilölle yhtä valmista mallia, jonka mukaan yksilö voisi rakentaa identiteettinsä (Sava & Katainen 2004, 23–26).

Ennen saatettiin ajatella ihmisen omaavan yhden, yhtenäisen ja johdonmukainen identiteetin. Nykyaikana yhteiskunnallisten muutosten ja kehityksen vaikutuksesta ihmisen identiteetti on pirstaloitunut. Ihmisellä saattaa olosuhteiden pakosta olla monia rinnakkaisia identiteettejä, jotka voivat olla ristiriidassa tai epäsovelia keskenään. Rinnakkaiset ja keskenään epäsovelivat identiteetit eivät muodostu kokonaisuudeksi ympäröimään eheää minää ja tämä johtaa ihmisen hämmentymiseen ja siihen että ihmisen on vaikea tunnistaa hänelle ominaisinta identiteettiä. (Hall 1999, 21–23.)

Aiemmin ihmisen identiteettiä on voitu hahmottaa kysymällä kuka ja millainen ihminen on. Nykyaikana identiteetti muodostuu enimmäkseen ihmisen ulkonäöstä, imagosta ja tyylistä. Yleisesti oletetaan että identiteetin muokkaus on vaikeampaa nuorille. Vanhemmille ikäpolville identiteetin muokkaaminen on kuitenkin vanhasta luopumista ja uuden opettelemista. Heidän saattaa olla vaikeaa muokata identiteettiään mediakulttuurin ohjaamana, sillä he ovat nuoruudessaan sosiaalistuneet ja luoneet identiteettinsä nyky-yhteiskunnasta poikkeavaan kulttuuriin, jossa arvostettiin pysyvyyttä ja uskollisuutta. Etenkin nykypäivän hektisessä ja suorituspainotteisessa työelämässä pysähtyneisyys ja muutosvastarinta saattavat olla todellisia haasteita ikääntyneille työntekijöille. Näihin haasteisiin nuoret pystyvät vastaamaan vanhempia ikäluokkia joustavammin, ovathan he kasvaneet ja varttuneet alati muuttuvassa ja muokkautuvassa elinympäristössä. Nykyajan työelämän vaatimusten mukaan yksilöllä tulee olla vahvuuksia monella saralla sekä jatkuva halu ja motivaatio oppia, kehittyä ja muuttua työelämän edellyttämällä tavalla. Identiteettityötä 2000-luvulla voidaan kutsua paikalleen jämähtämisen välttämiseksi. (Vanttaja & Järvinen 2006, 38–39.)

### 5.1.1 Sosialisaatioprosessi

Persoonalliseen kehitykseen liittyy tiiviisti sosiaalinen kehittyminen ja sosialisaatio. Sosialisaatio käynnistyy pienenä lapsena, jolloin lapsi sitoutuu ja sijoittuu yhteiskuntaan omaksumalla yhteiskunnan arvot, normit ja käyttäytymismallit. Sosialisaatioprosessin toteutuminen edellyttää että lapsella on samaistumisen kohde, jonka arvot, normit ja käyttäytymismallit hän voi omaksua itselleen. Kehittyessään ja kasvaessaan lapsi alkaa itse kontrolloida omaa käyttäytymistään saamansa palautteen sekä oman arviointinsa pohjalta, tällöin hän ei ole enää riippuvainen samaistumisen kohteestaan. Yksilö ja ympäristö kuitenkin muokkaavat jatkuvasti omaa sosiaalista käyttäytymistään odotustensa ja tekemiensä havaintojen perusteella. (Aaltonen, Ojanen Vihunen & Vilen 2003, 85–86.)

Sosialisaatioprosessi tapahtuu laajassa sosiaalisessa ympäristössä, joka tarjoaa mahdollisuuksia, haasteita ja rajoitteita tavoitteiden saavuttamiselle. Joitakin tavoitteita jää nuorelta yleensä saavuttamatta, jolloin hänen on kyettävä sopeutumaan tilanteeseen. Sopeutumisen keinona toimii toisin tekeminen tai tavoitteesta luopuminen. Sopeutumisen keskiössä on tärkeää epäonnistumisen kokemuksen herättämien tunteiden käsitteleminen, näitä käsittelykeinoja voidaan kutsua hallintakeinoiksi. Hallinta- eli coping-keinot voivat olla: funktionaalisia, jolloin nuori etsii aktiivisesti keinoja tavoitteensa saavuttamiseksi tai ei-funktionaalisia, jolloin nuori kieltää ongelman ja keskittyy tunteidensa käsittelyyn. Hallintakeinojen käyttäminen erilaisissa vaikeissa ja stressaavissa tilanteissa vaikuttaa osaltaan nuoren mielenterveyteen. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 132–142, 152.)

### 5.1.2 Nuorten mielen hyvinvointi

Nuoruus on mahdollisuuksien, haasteiden ja haavoittuvuuden aikaa. Kehityskriisit kuuluvat elämään normaaleina siirtymävaiheina, joissa on opittava luopumaan jostakin tutuksi tulleesta, jotta uuden syntyminen on mahdollista. Osalle nuorista eri kehitysvaiheet saattavat aiheuttaa voimakkaita kriisejä. Kriisi voi syntyä etenkin

silloin kun ongelmat ovat kasautuneet, ja niiden ratkaisu ei onnistu nuoren omilla keinoilla. Nuoren kokemuksia, ongelmia tai kriisejä ei voida luokitella pieneksi tai suuriksi, nuori kokee tilanteet ja tunteensa yksilöllisesti. Ulkopuolisen silmin mitätömän tuntuinen takaisku saattaa yllättäen osoittautua nuorelle viimeiseksi pisaraksi, joka saa kaiken vuotamaan yli laidan. Mielen hyvinvointi ei ole pysyvä olotila, vaan vaihtelee elämän eri vaiheissa aivan kuten fyysinen vointikin. Vastoinikäymiset kuuluvat elämään, ne eivät ole mielen hyvinvoinnin kannalta pelkästään negatiivisia asioita, vaan ne antavat myös voimaa ja rohkeutta elää, sekä selviytymiskeinoja vastaisuuden varalle. (Salonen 2003.) Kaksi yleisintä nuorilla esiintyvää mielenterveyden ongelmaa ovat masennus ja ahdistuneisuus, tutkimusten mukaan niitä on 7–10 prosentilla nuorista (Nurmi ym. 2006, 150–151).

### 5.1.3 Nuoruuden kehityshaasteet

Nuoruus on aika-, paikka- ja kulttuurisidonnainen ilmiö. Nuoruuden kehityshaasteiden on mahdollista muodostua monipuolisiksi kun nuori saa kasvaa ympäristössä, missä annetaan arvoa ihmisen ainutlaatuisuudelle. On myös tärkeää että nuori saa omat ajatuksensa ja mielipiteensä kuuluviin, tämä sitouttaa nuorta kohtaamaan kehityshaasteensa. Kun asioista puhutaan avoimesti, sekä nuori että kasvattaja ovat tietoisia siitä, mitä nuorelta odotetaan. Mikäli nuorella ei ole jostain syystä mahdollisuutta kohdata yksilöllisiä kehityshaasteitaan omien tarpeidensa ja voimavarojensa mukaisesti, kehityshaasteet saattavat tulla käsiteltäviksi myöhemmin aikuisiällä. (Aaltonen ym. 2003, 19–23.)

Nuoruuden määrittäminen tarkalleen tiettyyn ikään kuuluvaksi on vaikeaa. Nuoruus on jokaiselle yksilöllinen elämänvaihe, johon liittyy fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia muutoksia. Nuoruudessa ihminen kohtaa subjektiivisesti muutoksia itsessään ja tekee tärkeitä valintoja tulevaisuuteensa liittyen. (Aaltonen ym. 2003, 18.) Nuoriso on ikäryhmä, sukupolvi, kulttuuristen symbolien kantaja, muutosten edelläkävijä, yhteiskunnan toivo ja toisaalta sen uhka, nuoruuden tulkintoja on lukemattomia (Suurpää & Aaltojärvi 1996, 52).

Dunderfelt (1997, 92) sijoittaa nuoruuden ikävuosille 12/14–20, kun taas Aalberg ja Siimes (1999, 55) luokittelevat nuoruuden kuuluvan 12–22 ikävuoden väliin. Nuoruus on, riippumatta tarkasta ikämäärittelystä, vaihe jolloin alkaa ihmisen yksilöllisyyden valmistelu- ja kokeilu-aika. Nuoruusikävaihetta eläessään ihmisen tulee oppia ohjaamaan elämäänsä oman yksilöllisyytensä kautta. (Dunderfelt 1997, 93.) Nuori kohtaa muutosten keskellä oman selkiytymättömyytensä ja häntä hämmentävät kuohuvat tunteet, yllykkeet, ärtyneisyys ja levottomuus (Aalberg & Siimes 1999, 57).

## 5.2 Näkökulmia nuoruuteen

Nuoruutta voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta ja jokaisella nuoruutta tutkivalla tieteenalalla on oma näkökantansa nuoruuteen. Lääketieteellinen näkökulma painottaa fyysistä kehittymistä, psykologia keskittyy elämänvaihteorioihin kun taas kasvatustieteissä nuoruutta lähestytään oppimisen, oppimisympäristön sekä kasvattajan roolin kautta. Nuoruuden subjektiivinen luonne jää monissa teorioissa kuitenkin vähälle huomiolle. (Aaltonen ym. 2003, 13.)

### 5.2.1 Psykososiaalinen näkökulma

Erik H. Eriksonin psykososiaalisessa elämänkaariteoriassa erotetaan ihmisen kehityksestä kahdeksan kehityskriisiä eli kehitystehtävää. Kehityskriisit alkavat vauvaiästä ja jatkuvat vanhuuteen asti. Kehityskriisit rakentuvat toinen toisensa varaan ja siten jo läpikäytyt kriisit vaikuttavat aina niitä seuraaviin kriiseihin. Kehityskriisit kuuluvat Eriksonin teorian mukaan väistämättä jossakin muodossaan jokaisen ihmisen elämään, ne ilmenevät erilaisina muutoksina yksilöissä ja ympäristön ja yhteisöjen erilaisina vaatimuksina yksilöiltä. Kehityskriisin minäkuvaa vahvistava merkitys on siinä, että ihminen joutuu tekemään psyykkistä työtä ja ponnistelemaan, suoriutuakseen kehitystehtävästä. Kriisin onnistuneen ratkaisun myötä yksilö saavuttaa uutta psyykkistä perusvoimaa, josta on apua tulevaisuuden haasteissa. Erikson nä-



kee persoonallisuuden kehityksen keskeisenä vaiheena identiteetin saavuttamisen nuoruusiässä. Pääpaino Eriksonin tutkimuksissa on ollut lapsuudessa ja nuoruudessa, hänen ajatuksensa ovat vaikuttaneet eniten nuoruuden ikävaiheiden ymmärtämiseen. (Dunderfelt 1997, 241–250.)

### 5.2.2 Kasvatustieteellinen näkökulma

Kognitiivisen kehityksen tarkastelussa fokuksessa on ajattelu ja oppiminen sekä niihin liittyvät tekijät. Kognitiivisuus pitää sisällään havaitsemisen, muistin, ajattelun, kielen ja oppimisen. Pieni lapsi hahmottaa asioita omien havaintojensa kautta ja kasvaessaan hän kehittyy kielellisesti siten että kielen oppimisen kautta abstraktit asiat saavat merkityksiä ja tulevat ymmärrettäviksi. Kielen oppiminen vaikuttaa myös lapsen käyttäytymiseen vuorovaikutustilanteissa. Lapsen on helpompi ilmaista sisäisiä tunnetiloja kun tunteet saavat sanojen kautta merkityksen. Nuoruudessa kohdattavat muutokset ja haasteet aiheuttavat sen että tunteita on vaikea hallita ja ihminen palaa ajoittain hahmottamaan asioita pienen lapsen tavoin aistien ja havaintojen kautta. Tunteiden ilmaisemisen opetteleminen luo pohjaa nuoren tavalle käsitellä kohtaamiaan asioita. Nuorta tulisi ohjata arvioimaan sekä antamaan ja vastaanottamaan rakentavaa ja realistista palautetta onnistumisista, epäonnistumisista sekä kehittymisen kohteista. (Aaltonen ym. 2003, 59–62.)

### 5.2.3 Media identiteetin luoja

Elettäessä 2000-lukua maailma on muokkautunut vaikeammin ennakoitavaksi, tästä johtuen yksilöt ja yhteisöt ovat joutuneet kehittämään toimintamalleja, joiden avulla on mahdollista sopeutua muutoksiin ja uusiin elämäntilanteisiin. Vanhat tiukasti normitetut ja kaavamaiset toimintamallit on koettu toimimattomiksi. Aiemmin nuoren sosiaalinen ympäristö koostui pääasiassa perheestä, ystävistä ja koulusta, nyt niiden rinnalle on tullut elementtejä jotka tarjoavat runsaasti erilaisia vaihtoehtoja joista valita. Nykyajassa korostuvat sähköiset mediat sekä tavaroiden, kokemusten ja palveluiden kulutus. Nuoret elävät ja kehittyvät suhteessa ympäröivään

maailmaan. Maailman muuttuminen muokkaa myös nuorten tapaa ja keinoja luoda identiteettiään ja etsiä paikkaansa maailmassa. (Aaltonen ym. 2003, 85–86.)

Onnellisuus määritellään nykyaikana varakkuuden ja menestyksestä johtuvan kuu-luisuuden perusteella. Median luoma kuva vahvan ja menestyneen identiteetin omaavasta ihmisestä kaventaa yksilön todellisia valinnanmahdollisuuksia saavutta- oma henkilökohtainen onni, mikä voisi koostua esimerkiksi vakinaisesta työpaikas- ta ja perheen kesken vietetystä yhteisestä ajasta. Sitä mitä isot edellä, sitä pienet perässä: vanhempien huomio on nyky-yhteiskunnassa keskittynyt materiaaliseen vaurauteen ja lapsien kohtuuttomaan tehovalmennukseen, tämä on Hassisen (2007) mukaan jo mahdollisesti johtanut nuorten tietoiseen alisuoriutumiseen, tarpeeseen tippua ja tiputtautua pois suorittajien oravanpyörästä. (Hassinen 2007, 37–38.) Mustonen (2001) puolestaan kommentoi, että mediaa on helppo syyttää. Median vaikutukset identiteettityöhön ovat nähtävissä vasta sitten, jos identiteetti rakenne- taan suurimmaksi osaksi median varaan, todellisten ihmissuhteiden puuttuessa. (Mustonen 2001, 123).

Eksistentiaalisessa viitekehyksessä ihminen ei ole olemassa pelkän olemuksensa perusteella vaan, tullakseen yksilöksi ihmisen tulee määritellä oma olemassaolonsa rakentamalla ainutlaatuinen identiteetti. Ihmisellä on vapaus tehdä itsestään mitä haluaa. Toisaalta tämä vapaus myös valtuuttaa ihmisen ottamaan vastuun siitä, miten on itsensä rakentanut. (mm. Hirsjärvi 1982, 69–71; Niskanen 1994, 95.) Ek- sistentiaalisessa elämänkatsomuksessa tekniikan alle kadonneet ihmiset kärsivät omasta olemassaolon tietoisuuden puutteesta. Yksilön merkityksen tunnistaminen ja tarve tietää oman olemassaolonsa tarkoitus on yksi eksistentiaallinen perustavaa laatua oleva teesi. Tämä tarve ei katoa kehittymisen mukana minnekään vaan on osa ihmisyyttä ulkoisista olosuhteista välittämättä. (Appignanesi 2008, 79–80.)

## 6 TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimuksemme kartoittaa seuraavien kysymysten avulla nuorten ajatuksia ja kokemuksia sanasta välitila:

1. Minkälaisia merkityksiä nuoret antavat sanalle välitila?
2. Minkälaisiksi nuoret kuvailevat välitilakokemuksia?
3. Miten valokuvatyöskentely syventää ja laajentaa nuorten tietoisuutta välitilasta?

Ensimmäisen ja toisen tutkimustehtävän avulla selvitimme millä sanoilla nuoret puhuvat sanasta välitila ja kuinka he sanallistavat tunnekokemuksiaan. Viimeinen tutkimustehtävä kartoitti toiminnallisen intervention vaikutusta nuorten tapaan jäsentää ja keskustella sanasta välitila. Halusimme tietää miten käsitteellistymisprosessi etenee kohderyhmän nuorissa toiminnallisen intervention ja haastattelujen kautta.

## 7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

### 7.1 Tutkimuksen vaiheittainen eteneminen

Joulukuussa 2007 sosionomi (AMK) opinnoissamme oli meneillään opintojakso laadullisista tutkimusmenetelmistä. Opintojaksoon kuului tehtävä, jossa opiskelijoiden oli määrä tutustua johonkin kvalitatiiviseen aineistonhankintatapaan ja kerätä pienimuotoinen tutkimusaineisto, jota työstettäisiin kurssilla koodauksen ja teemoittelun avulla. Toinen meistä päätti kokeilla uutta tiedonhankintatapaa ja toteutti ryhmähaastattelun, jossa nuoret keskustelivat sanasta välitila. Välitila oli Lahden työllisyshankkeen Dynamon draamapajan nuorten lopputyönä tehdyn näytelmän teema. Näytelmä: Yritys korjata mennyt masennus kertoi tarinan neljästä nuoresta, jotka olivat jokainen omalla tavallaan kokeneet välitilan.

Ryhmähaastatteluun välitila sanasta osallistui neljä iältään 13–16-vuotiasta, mustiin pukeutuvaa, heavy musiikkia kuuntelevaa ystävästä. Yksi nuorista oli toisen meistä lähipiiristä, loput kolme ovat lähipiiriin kuuluvan nuoren ystäviä. Tarkoituksena oli kuunnella ja selvittää, mitä nuoret ajattelevat sanasta välitila. Tavoitteena ryhmähaastattelulle oli päästä seuraamaan kuinka vuoropuhelu usean ihmisen välillä toimii siltana ymmärryksen ja ihmettelemisen välillä. Ryhmähaastattelu aineistonkeruumenetelmänä oli kiinnostava, sillä ryhmähaastattelussa yksilön mielipiteitä ei analysoitu vaan huomio kiinnittyi koko ryhmän keskusteluun.

Opinnäytetyömme suunnittelu tuli ajankohtaiseksi samaan aikaan edellä mainittujen opintojen lisäksi. Toteutetun ryhmähaastattelun aineisto osoittautui sisällöltään mielenkiintoiseksi joten päätimme, että teemme opinnäytetyömme sanasta välitila ja otamme ensimmäisen ryhmähaastattelun osaksi opinnäytetyömme aineistoa. Mietimme keinoja, joiden avulla saamme syvennettyä ensimmäisestä haastattelusta kerittyä tietoa. Tämän lisäksi halusimme vertailukohteen ensimmäisestä haastattelusta esiin nousseille asioille. Päätimme toteuttaa kohderyhmälle yhdistelmän toiminnallisesta interventtiosta ja ryhmähaastattelusta koskien välitila sanaa.

Ensimmäisessä ryhmähaastattelussa ilmeni nuorten välitilalle antami merkityksiä, joiden perusteella valitsimme tutkimuksellemme teoriapohjan. Toiseen ryhmähaastatteluun yhdistimme toiminnallisen elementin, valokuvatyöskentelyn, jonka avulla nuorten välitilaan liittyvät keskustelut syvenivät. Ryhmähaastattelujen ja valokuvatyöskentelyn lisäksi toteutimme yksilöhaastattelun yhdelle Dynamon draamaryhmän käsikirjoitusryhmässä mukana olleelle nuorelle, tarkoituksena oli saada lisätietoa välitila sanan käyttämisen merkitysyhteyksistä Dynamon draamapajan näytelmässä. Tutkimuksemme aineistonkeruu toteutettiin seuraavassa järjestyksessä: ensimmäinen ryhmähaastattelu, Dynamon draamaryhmään kuuluneen nuoren yksilöhaastattelu, valokuvainterventio ja toinen ryhmähaastattelu, joka toimi valokuvatyöskentelyn purkuhaastatteluna. Ryhmähaastattelut olivat muodoltaan avoimia haastatteluja eli mahdollisimman lähellä tavallista keskustelua, niiden kaavaa siis ei oltu teemoiteltu tai strukturoitu.

## 7.2 Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus

Tutkimme opinnäytetyössämme mitä merkityksiä nuoret antavat sanalle välitila. Tutkimme nuorten tunnetilaan ja -kokemukseen sisältyviä merkityksiä sekä tarkastelimme käsitteen muodostumiseen liittyvää prosessia. Kolbin kokemuksellisen oppimisen ja hermeneuttisen kehän teorian kuvaamana käsitteen muodostusprosessi etenee esiymmärryksen syntymisen jälkeen kokemuksellisen oppimisen kautta osaksi ihmisen käsittehierarkiaa.

Tutkimuksemme tavoitteena oli antaa nuorelle mahdollisuus keskustella ryhmässä omista tuntemuksistaan sanasta, jolle ei ole Kielitoimiston mukaan tarkkaa määritelmää. Pidemmän tähtäimen tavoitteenamme on myös motivoida vanhempia ja ammattilaisia pohtimaan keinoja, joiden avulla nuorta voidaan auttaa löytämään apuvälineitä vastoinkäymisten aiheuttamien ristiriitaisten ja haasteellisten tunnetilojen sanallistamiseen sekä käsittelyyn. Pidimme tutkimusmetodejamme valitessamme tärkeänä löytää valitsemallemme kohderyhmälle sopiva luovan toiminnan muoto, joka oli mahdollista yhdistää laadulliseen tutkimukseemme.

## 7.3 Laadullinen tutkimus

Kvalitatiivinen tutkimus on ensisijainen lähestymistapa tutkittaessa pientä joukkoa ihmisiä ja heidän mielipiteitään sekä ihmisten nimeämiä merkityksiä ilmiöille (Hirsjärvi ym.2007, 156–157; Eskola & Suoranta 1998, 14–15). Olemme valinneet kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän koska haluamme tutkia ryhmähaastattelun avulla mitä merkityksiä pieni, neljän nuoren ryhmä, nimeää välitila sanalle.

Laadullisessa tutkimuksessa kuvataan todellista elämää laajasta näkökulmasta ja mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Aineisto kerätään yleensä käyttämällä metodeja, joissa tutkittavien omakohtaiset kokemukset ja näkemykset pääsevät esiin. Aineiston keruu toteutetaan useimmiten luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa esimerkiksi erilaisten haastattelujen, havainnoinnin tai keskusteluanalyysin avulla. Laadullisen tutkimuksen aineistossa voi olla myös erilaisia dokumentteja esimerkik-

si asiakasta koskevia asiakirjoja. Tutkijan arvot sekä aiemmat tiedot ja kokemukset vaikuttavat laadullisen tutkimuksen toteuttamiseen ja tuloksiin. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ja olemassa oleva tieto liittyvät kiinteästi yhteen. Tieto, joka aineistosta saadaan, on sidoksissa tiettyyn aikaan ja paikkaan, siksi laadullisilla tutkimuksilla tavoitellaan tosiasioiden esille tuomista tai niiden löytämistä, sen sijaan että yritettäisiin todistaa jo olemassa olevia tietoja uudelleen todenpitäviksi. (Hirsjärvi ym. 2007, 157, 160.)

Tutkimme ryhmähaastattelua analysoimalla neljän nuoren sanoittamia merkityksiä sanalle välitila. Ryhmähaastattelun keskustelua syventääksemme toteutimme valokuvatyöskentelyn, jossa nuoret jäsensivät sanan välitila merkityksiä tulkitsemalla valokuvien herättämiä mielikuvia. Nuorten tulkinnat olivat tosiasioita siitä mitä nuoret olivat ajatelleet ottaessaan valokuvia sekä siitä, mitä he ajattelivat katsoessaan kehitettyjä kuvia ja kertoessaan kuinka välitila niissä näkyi. Lisäksi yksilöhaastattelusta saamamme tieto perustui Dynamon nuoren omaan todelliseen kokemukseen välitilasta sekä hänen osallistumiseensa välitiloista kertovan näytelmän työstämiseen näytelmän suunnittelun, käsikirjoittamisen ja toteuttamisen muodossa.

Laadullinen tutkimusprosessi koostuu aineistonkeruusta, analyysistä, tulkinnasta ja raportoinnista. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä tutkimussuunnitelman uudelleen muotoutuminen ja muuttuminen prosessin edetessä. Usein tutkimussuunnitelma tai tutkimustehtävät vaativat tarkistamista tai muutoksia prosessin aikana. Laadullinen tutkimusprosessi ei aina etene vaihe vaiheelta vaan eri osiot saattavat kulkea siinä lomittain. (Eskola & Suoranta 1998, 15–16.)

Muutimme alkuperäistä tutkimussuunnitelmaamme tarkentamalla tutkimustehtäviämme tutkimusprosessin aikana. Ensimmäisen ryhmähaastattelun analyysissä tuli vahvasti esiin eksistentiaalismin piirteitä, jonka lisäksi tarkastelimme tutkimustamme myös yhteiskunnallisen, taidetyöskentelyn, hermeneutiikan, fenomenologian, kokemuksellisen oppimisen ja jälkistrukturalismin valossa. Teoriat eivät ole toisiaan poissulkevia vaan pikemminkin laajentavat ja syventävät tutkimustamme. Analysoimme tutkimuksessamme nuorten nimeämiä merkityksiä ja tunnekokemuksia

sekä niiden yhteyttä identiteettiin, joten teoriaosuus sisältää myös nuoruusikävaiheeseen liittyvää teoriaa psykososiaalisesta ja kasvatustieteellisestä näkökulmasta.

Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksena ymmärtää tutkimuskohdetta. Tutkija voi valita kohderyhmäkseen jonkin jo olemassa olevan ryhmän ja kerätä tutkimuksensa aineiston heiltä. Se, kerätäänkö aineisto yhdeltä vai kymmeneltä ihmiseltä ei ole merkityksellistä. Tieteellisestä näkökulmasta katsoen merkityksellistä on, että tutkija saa aineistonsa avulla tietoa tutkittavasta ilmiöstä sekä rakentaa siitä teoreettisia näkökulmia. (Eskola & Suoranta 1998, 62.)

## 7.4 Aineiston hankinnan metodit

### 7.4.1 Aineisto- ja menetelmätriangulaatio

Triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten aineistojen ja tutkimusmenetelmien käyttöä samassa tutkimuksessa, jotta saataisiin mahdollisimman kattava ja totuudenmukainen kuva tutkittavasta asiasta. Eskola ja Suoranta (1998) mainitsevat neljä erilaista triangulaatiomenetelmää, tutkija, aineisto, teoria ja menetelmäpohjaisen triangulaation. Tutkijapohjaisessa triangulaatiossa usea tutkija tutkii samaa ilmiötä, aineistopohjaisessa samaa ilmiötä tarkastellaan erilaisten aineistojen perusteella, teoriapohjaisessa eri teorioiden viitekehyksessä ja menetelmätriangulaatiossa eri tutkimusmenetelmien kautta. (Eskola & Suoranta 1998, 69–70.)

Saadaksemme kokonaiskuvan mitä merkityksiä nuoret antavat välitila sanalle, päädyimme käyttämään tutkimuksessamme sekä aineisto että menetelmä triangulaatiota. Toteutimme yksilö- ja ryhmähaastattelun sekä toiminnallisena interventiona valokuvatyöskentelyn. Menetelmät edustavat sekä eksistentiaalista että fenomenologis-hermeneuttista lähestymistapaa. Haastattelut kartoittivat haastateltavien antamia merkityksiä ja kokemuksia; valokuvatyöskentely laajensi, täydensi ja syvensi nuorten välitilakeskustelua haastattelutilanteen vuorovaikutussuhteissa.

#### 7.4.2 Ryhmähaastattelu

Ryhmähaastattelu on tehokas tiedonkeruumenetelmä, koska siinä tietoa saadaan monelta henkilöltä samanaikaisesti. Ryhmähaastattelussa osallistujat tuovat esiin mielipiteitään ja ajatuksiaan spontaanisti keskustellen, he tuottavat vuorovaikutussellisessa keskustelussa monipuolisesti tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Tavallisin ryhmähaastattelun tyyppi on arvioiva ja /tai kuvaileva, siinä osallistujien odotetaan esittävän tuntemuksiaan tutkittavasta ilmiöstä. (Sulkunen 1990, Hirsjärven ym. 2007 mukaan, 206.) Kohderyhmä tulee valita tutkimuksen tarkoituksen ohjaamana. Usein henkilöitä valitaan kohderyhmään siksi, että he edustavat jotain tiettyä ryhmää, jonka henkilöillä on jokin yhteneväisyys esimerkiksi sukupuoli tai ikä. (Hirsjärvi ym. 2007, 176–177.)

Ryhmähaastattelussa avoimen vuorovaikutuksen syntyminen on mahdollista ja mielipiteiden jakaminen on uuden asian omaksumisessa tärkeää. Ryhmän vaikutus voi olla positiivisesti tai negatiivisesti kontrolloivaa ja sen jäsenet voivat auttaa toinen toisiaan jos keskustellaan esimerkiksi muistinvaraisista asioista. Myös erilaisten näkökulmien esille tuominen saattaa auttaa ryhmän jäseniä muuttamaan omia käsityksiään. Negatiivista kontrollointia tapahtuu silloin kun joku ryhmän jäsenistä dominoimalla pyrkii määräämään keskustelun sisällöstä. Haastattelijalla on vastuu huolehtia että kukaan ei dominoi ja että keskustelu pysyy tutkittavaa ilmiötä käsittelevänä. (Hirsjärvi ym. 2007, 206–207; Eskola & Suoranta 1998, 95–96.)

Tutkimukseen valittiin tarkoituksella samaa nuorisotyyliä edustavat nuoret saadaksemme mahdollisimman toimivan ryhmätilanteen. Lisäksi juuri näiden neljän nuoren valintaan vaikutti saatavuus, sillä heidät oli helppo tavoittaa ja saada mukaan haastatteluun. Kohderyhmä koostui neljästä ystävyksestä, joista kolme on tyttöjä ja yksi poika. Ensimmäisessä haastattelussa nuoret olivat iältään 13–16-vuotiaita, toisen haastattelun toteutuessa jokainen oli täyttänyt vuosia. Nuoret kertoivat viettävänsä vapaa-aikaansa yhdessä ja he kaikki kertoivat pitävänsä heavy musiikista. Ulkoisesti ystävysten tyyli näytti keskenään samanlaiselta, heidän käyttämänsä vaatteet olivat pääsääntöisesti mustia, erilaisten metallisten niittien ja renkaiden koristelemia.



Tytöt meikkasivat silmänsä mustalla rajauksella. He käyttivät pääsääntöisesti me-  
muotoa kertoessaan tyylistä jota edustavat.

*Ensimmäisen ryhmähaastattelun* suunnitelmassa tavoitteena oli saada nuoret kes-  
kustelemaan noin 60 minuuttia välitila sanasta, jonka jälkeen haastattelu nauhoitet-  
taisiin ja litteroitaisiin. Koska haastattelija tiesi välitila sanan olevan ajoittain vaikea  
keskustelunaihe, jakoi hän ennen keskustelun aloittamista nuorille piirustustarvik-  
keet. Piirtämisen avulla hän päätteli nuorten kykenevän keskittymään aiheeseen  
myös keskustelussa esiintyvien katkonaisten hetkien aikana. Litteroitu haastattelu-  
aineisto tulisi olemaan opintomateriaalia kvalitatiivisen tutkimustyön teoriatunnei-  
le.

Haastattelu toteutui 27.12.2007 haastattelijan kotona, jotta sosiaalinen ja fyysinen  
ympäristö olivat rauhallisen kodinomaiset. Haastattelutilanteen onnistumisen kan-  
nalta oli tärkeää että ympäristöstä ei tule nuorten keskittymiseen vaikuttavia, ai-  
heesta poikkeavia intressejä tai ärsykeitä.

Nuoret tulivat haastatteluun tietäen keskustelewansa ryhmänä yhdestä sanasta.  
Ryhmähaastattelun käyttämistä tuki ryhmän sisäisten suhteiden olemassaolo ennen  
haastattelun toteuttamista, jolloin ryhmähaastattelun kohderyhmän keskinäiseen  
tutustumiseen ei tarvittu erillistä tapaamista. Lisäksi ryhmähaastattelun avulla  
pystyimme perustelemaan anonymiteetin säilymistä, puheenvuoroja ei esitettäisi  
yksilöllisinä repliikkeinä aineiston käsittelyn tai käyttämisen missään vaiheessa.

Haastattelu toteutui suunnitelmien mukaisesti: nuoret keskustelivat 50 minuuttia  
sanasta välitila sekä piirsivät kuvia välitilasta. Haastattelutilanteessa nuorten kes-  
kustelu eteni luontevasti puheenvuorojen jakaantuessa tasaisesti. Nauhoitettu haas-  
tattelu litteroitiin, litteroitua aineistoa kertyi 15 A4-arkillista. Aineisto otettiin opin-  
tomateriaaliksi kvalitatiivisen tutkimustyön oppitunnille tammikuussa 2008, missä  
aineiston avulla harjoiteltiin aineiston teemoittelua ja tyypittelyä ja koodausta.  
Haastattelun aihe ja ryhmähaastattelukeskustelun sisältö olivat mielenkiintoisia ja  
päätimme ottaa opintomateriaaliksi kerätyn haastatteluaineiston osaksi opinnäyte-  
työtämme opinnäytetyönä toteutettavaa tutkimustamme.

Teemoittelun jälkeen saimme ensimmäisestä haastattelusta eksistentiaalisen viitekehksen tutkimuksellemme. Aloimme työstää suunnitelmaraporttia ja kerätä teoriaa tutustumalla eksistentialismia, laadullisen tutkimuksen tekoa sekä nuoria koskevaan kirjallisuuteen.

#### 7.4.3 Yksilöhaastattelu

Tutkimuksessa haastattelu on systemaattinen tiedonkeruun muoto. Tutkimushaastattelulla tulee olla tavoitteet, jotta sen avulla saadaan luotettavia ja päteviä tietoja. Haastattelumuotoja ovat strukturoitu haastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Näistä strukturoitu haastattelu on ennalta tarkoin määritelty haastattelu, jossa kysymykset on tarkasti mietitty ennen haastattelun toteuttamista. Avoimessa haastattelussa tutkijalla on tietty aihe, mutta haastattelun keskustelua käydään vapaasti aihepiiriin liittyvistä asioista. Tutkijalla on vastuu haastattelun keskustelun ohjauksesta. Yksilöhaastattelussa tutkijalla on ryhmähaastattelua merkittävämpi rooli keskustelun kulusta ja sen sisällöstä. ( Hirsjärvi ym. 2007, 203–204.)

Halusimme haastatella myös yhtä Dynamon draamaryhmään kuulunutta nuorta kartoittaaksemme yksityiskohtaisemmin näytelmän sisällön sanomaa. Otimme 13.1.2008 yhteyttä Dynamon työllisyshankkeen koordinaattoriin Susanna Ormaa-Perälään ja tiedustelimme mahdollisuutta ottaa yhteyttä johonkin draamaryhmässä mukana olleeseen nuoreen. Kerroimme hänelle opinnäytetyömme aiheesta, välitila sanan tutkimisesta ja tutkimuksemme tavoitteista. Saimme yhden Dynamon draamaryhmään kuuluneen nuoren sähköpostiosoitteen ja lähetimme hänelle sähköpostin, jossa jälleen kuvailimme opinnäytetyömme tavoitteet ja tarkoituksen sekä kerroimme mikä hänen roolinsa olisi tutkimusprosessissamme. Toimme ilmi, että haastattelu nauhoitettaisiin ja sen sisältöä käytettäisiin tutkimuksemme aineistona. Painotimme haastateltavan henkilöllisyyden jäävän tutkimuksen ulkopuolelle. Nuori suostui haastateltavaksi.

Haastattelu toteutettiin 18.2.2008 toisen meistä opinnäytetyötä tekevän sosionomiopiskelijan (AMK) kotona, rauhallisen haastatteluympäristön varmistamiseksi. Aluksi pyysimme nuorta tutustumaan kaavakkeeseen (LIITE 2), jonka allekirjoittamalla nuori antoi suostumuksensa käyttää kertomiaan asioita osana opinnäytetyötämme. Kysymyksiimme vastaamisen ohella nuori puhui oma-aloitteisesti ja laajasti näytelmästä sekä omista käsityksistään sanasta välitila.

#### 7.4.4 Toiminnallinen interventio

Kuvallinen työskentely auttaa ihmistä konkretisoimaan ja jäsentämään abstrakteja asioita ja tunnetiloja. Ilmaisun, tutkimisen ja pohdiskelun kautta ihminen voi palata muistoihinsa ja kokemusmaailmaansa. Kuvasta käytävä vuoropuhelu todentaa asian kuvan työstäjälle itselleen ja avaa uusia näkökulmia kaikille jotka keskusteluun osallistuvat. Kuvasta keskusteleminen auttaa luomaan ilmiöille uusia merkityssuhteita. (Sava & Vesanen-Laukkanen 2004, 66.)

Sava ja Vesanen-Laukkanen (2004) kirjassaan Taiteeksi tarinoitu oma elämä, korostavat taiteen merkitystä ihmisen tutustuessa itseensä. Heidän mukaansa taiteen avulla voidaan käsitellä kipeitä ja vaikeitakin asioita, joille muutoin ei löytyisi sanoja. Taiteen kautta ihminen rakentaa omaa pientä tarinaansa tulkitsemalla itseään ja muita suhteessa koettuun elämäänsä. Sava ja Vesanen-Laukkanen mainitsevat että ihmisellä on myös tarve määrittää minuuttaan suhteessa muihin ihmisiin. Heidän mukaansa ihmisellä on tarve kuulua johonkin suurempaan kokonaisuuteen eli suuriin tarinoihin, sukupolvien jatkumoon. (Sava & Vesanen-Laukkanen 2004, 24–26.)

Valokuvatyöskentelyn tarkoituksena oli syventää nuoren tietoisuutta sanasta välitila, sillä *kokemuksellisen oppimisen* mukaan konkreettinen toimiminen edellytti nuoren olemassa olevan käsityksen tarkentumista, jolloin sanan välitila oli mahdollista siirtyä nuoren sanavarastoon käsitteeksi (Dewey 1966 Penttisen 2007, 268–269 mukaan). Yhdistämällä aistien ja kokemusten aiheuttaman tunnetilan välitila

sanaan nuorelle tarjoutui mahdollisuus tunnistaa sekä käsitellä ennen abstrakteina koettuja tunnetiloja.

Valokuvatyöskentely käynnistyi toukokuussa 2008. Jaoimme nuorille kertakäyttökamerat (24 kuvan) 24.5.2008 ja ohjeistimme heidät yksiselitteisesti valokuvaamaan välitilaa. Kameroiden palautuspäivä oli viimeistään 1.7.2008, aikaa valokuvaamiseen oli reilu kuukausi. Kaikki kamerat palautuivat 29.6 yhden kohderyhmäläisen keräämänä ja toimittamana. Saadaksemme mahdollisimman aitoja tulkintoja valokuvista päätimme, että nuoret näkisivät ottamansa valokuvat ensimmäisen kerran saapuessaan ryhmähaastattelutilanteeseen.

*Toinen ryhmähaastattelu* toteutettiin 6.7.2008. Nuoret oli kutsuttu paikalle tekstiviestien välityksellä. Kaikki neljä nuorta osallistuivat myös toiseen ryhmähaastatteluun. Ensimmäisestä haastattelusta oli kulunut puoli vuotta aikaa, joten autoimme nuoria kysymysten avulla palauttamaan mieliinsä, mitä merkityksiä he olivat antaneet välitilasta ensimmäisessä haastattelussa. Emme rakentaneet itse haastattelutilanteelle strukturoitua tai teemoiteltua kaavaa, vaan annoimme nuorille tilaa ja aikaa keskustella niin kauan kuin keskustelua syntyy.

Ennen haastattelun alkua nuoret pyysivät omatoimisesti piirustustarvikkeet ja kuten ensimmäisessäkin haastattelussa nuoret piirsivät kuvia haastattelun aikana. Olemme tietoisesti jättäneet piirustusten käsittelyn pois tutkimuksestamme ja keskittyneet tutkimaan valokuvien ja nuorten niille nimeämien tulkintojen merkitystä välitilasanan käsitteellistymisprosessissa pitääksemme aineiston mahdollisimman pienenä ja tarkoituksenmukaisena. Haastattelun alussa nuoret eivät ensin tarkalleen muistaneet mitä olivat ensimmäisessä ryhmähaastattelussa keskustelleet, joten kertosimme heille ensimmäisestä haastattelusta esiintyneitä merkityksiä: mm. välitilan liittymisen ihmisen tunteisiin, elämän tarkoituksettomuus sekä huoli maapallon ekologisesta tilasta. Tällä mieleen palauttamisella pyrimme ryhmähaastattelun keskustelun sujuvaan aloitukseen, lisäksi saimme kertaamisen johdosta vertailupohjaa valokuvatyöskentelyn vaikutuksesta ensimmäisen ja toisen haastattelun välillä. Mieliin palauttamisen jälkeen nuorille annoimme nuorille ottamansa valokuvat katseltavaksi, ja kehoitimme heitä katsomaan kuvia 5-10 minuuttia itsenäisesti. Tämän jälkeen

nuorten tuli antaa kuville nimet, jotta erotimme haastattelun nauhoituksesta mistä kuvasta milloinkin keskustellaan.

Onnistuneita valokuvia oli yhteensä 16, joista nuoret käsittelivät 13 kuvaa. Jotta mielenkiinto kuvien käsittelyyn säilyi, nuoret valitsivat itsenäisesti mitkä kuvat käsitellään. Valokuvien joukossa oli kolme kuvaa, joissa nuori oli kuvannut omia kaveriaan, kuvat ottanut nuori itse halusi jättää nämä kuvat ryhmähaastattelun ulkopuolelle.

Valokuvaan tutustumisen jälkeen ohjeistimme nuoret jokaisen vuorollaan näyttämään yhden valokuvan kerrallaan kaikille ryhmähaastatteluun osallistuville, kertomaan kuvan nimen ja kuvailemaan miten välitila näkyy valokuvassa. Lisäksi ohjeistimme nuoria ottamaan puheenvuoroja kunkin valokuvan esittelyn jälkeen sekä antamaan omia tulkintoja ja merkityksiä toisten valokuville. Valitettavasti yhden nuoren kaikki ottamat valokuvat olivat epäonnistuneet, tästä huolimatta ryhmä käsitteli kolmea epäonnistunutta valokuvaa. Olemme valinneet tutkimukseemme yhtä epäonnistunutta kuvaa koskeneen keskustelun sen hienon tulkinnallisuuden vuoksi. Konkreettisen kuvan puuttuessa huomasimme nuorten käyttävän monipuolisesti mielikuvia pohtiessaan miten välitila voisi näkyä nuoren kertoman mukaisesti valokuvassa. Olimme toivoneet näkökulmien monipuolistumista sekä syvenemistä vapaassa ja strukturoimattomassa ryhmäkeskustelussa. Onnistuimme tavoitteessamme, sillä keskustelu eteni vilkkaana ja monipuolisena, nauhoitettuna haastattelun kesto oli 110 minuuttia, litteroituna materiaalina siitä kertyi aineistoa 26 A4-arkillista.

## 7.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkijan tulee pyrkiä toteuttamaan tutkimus mahdollisimman luotettavasti ja avoimesti. Tutkimuksen teossa voi kuitenkin tapahtua virheitä ja tästä syystä tutkimuksen arviointi on tärkeää. Tutkijan on tärkeää huomioida myös tutkimuksen tekoon liittyvät eettiset ongelmakohdat ja kysymykset, joita hän kohtaa tehdessään päätöksiä tutkimusprosessin aikana. (Eskola & Suoranta 2003, 52.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on Kylmän & Juvakan 2007 mukaan jaoteltu neljään eri kriteeriin: *Uskottavuus*; jolla tarkoitetaan tutkimuksen ja sen tulosten uskottavuutta ja uskottavuuden osoittamista tutkimusraportissa, uskottavuuden vahvistamiseksi jo saadut tulokset voidaan palauttaa kohderyhmälle ja pyytää heitä arvioimaan tulosten paikkansapitävyyttä. *Vahvistettavuus*, jolla tarkoitetaan koko tutkimusprosessin vaiheiden ja tutkijan tekemien ratkaisujen mahdollisimman tarkkaa aukikirjoittamista, jossa myös perustellaan metodien ja tutkittavan ilmiön sekä kohderyhmän yhteensopivuus. *Refleksiivisyys*, mikä edellyttää että tutkija on tietoinen omista ennakkokäsityksistään ja arvioi niiden vaikutusta tutkimustuloksiin. *Siirrettävyys*, millä tarkoitetaan tulosten siirrettävyyttä muihin vastaaviin tilanteisiin, lukijan tulee voida arvioida tulosten siirrettävyyttä tutkijan kohderyhmästä ja tutkimusympäristöstä esittämän tarkan kuvauksen perusteella. (Kylmä & Juvakka 2007, 128–129.)

Meillä itsellämme oli olemassa mielipide siitä mitä sana välitila tarkoittaa. Keskustelimme ennakkokäsityksistämme ennen tutkimusprosessin aloittamista. Emme kertoneet omaa mielipidettämme kohderyhmällemme, jotta ennakkokäsityksemme ei muovaisi tutkimustuloksia. Keräsimme aineiston tietoiseen objektiivisuuteen pyrkien, haastattelutilanteissa emme johdatelleet nuorten keskustelun suuntaa. Ensimmäisessä ryhmähaastattelussa haastattelijan oli johdatettava keskustelu koskemaan tutkittavaa ilmiötä eli välitilaa ihmisessä, sillä välitilan liittäminen ihmiseen oli tiedonsaannin kannalta välttämätöntä. Vaikka yksi nuorista oli toisen meistä lähipiiristä, kaikki nuoret olivat informantteina tasa-arvoisia, joten lähisuhde ei vaikuttanut tutkimustulokseen. Luotettavuuden lisäämiseksi olemme käyttäneet tulosten esittelyssä suoria lainauksia haastatteluiden keskusteluista.

Luvussa 6 olemme tutkimustulosten siirrettävyysekelpoisuutta osoittaaksemme kuvanneet tarkasti tutkimuksen vaiheittaista etenemistä, sen kohderyhmää ja tutkimusympäristöä, sekä toteuttamiamme ryhmähaastatteluja ja yksilöhaastattelua.

Tutkimus on luotettava silloin kun tutkija on asettanut, nimennyt, jäsentänyt ja muotoillut tutkittavan ongelman täsmällisesti (Hirsjärvi ym. 2007, 120). Kvalitatiivisen tutkimuksen laatu ja luotettavuus koostuvat asianmukaisesta argumentoinnis-

ta: miten aihe on valittu ja miksi sekä mikä (mitkä) on (ovat) tutkimusmenetelmät ja millä perusteella ne on valittu. Tärkeää on kuvata miten analysoi aineistoa ja miksi juuri valinnan mukainen tapa käsitellä on paras mahdollinen kyseisessä tutkimuksessa. Raportointivaiheessa tutkimuksen kulusta, tutkimuksen kaikista vaiheista tulee antaa mahdollisimman tarkasti tietoa mm. aika, paikka, kesto ja mahdolliset häiriötekijät, jotta lukija kykenee arvioimaan tutkimuksen tuloksia. (Hirsjärvi ym. 2007, 227; Tuomi 2007, 150–152.) Laadullisen tutkimuksen tulkintaan vaikuttaa monta eri tekijää: tutkittava, tutkija ja lukija, joista jokaisella on oma tapansa tulkita tutkimusta tai jotakin sen vaiheista (Hirsjärvi ym. 2007, 224–225).

Tässä tutkimusraportissa olemme kuvanneet opinnäytetyömme aiheen valinnan ja alkuperän, sen vaiheittaisen etenemisen sekä perustelleet valitsemiemme tutkimusmenetelmien liittyvän valitsemamme teoriapohjaan. Olemme myös esitelleet aineiston analyysitavat ja kuvanneet tutkimusprosessin etenemisen mahdollisimman tarkasti ja johdonmukaisesti.

Tutkijan eettiset ratkaisut vaikuttavat osaltaan tutkimuksen luotettavuuteen (Tuomi 2007, 143). Tutkimuksen tekemiseen liittyy hyvän tieteellisen käytännön eli tutkimusetiikan noudattaminen, mikä tarkoittaa yhteisesti sovittuja ja kaikkia tutkijoita velvoittavia pelisääntöjä tutkimuksen teossa (Vilkkä 2005, 29–30). Eettiset ratkaisut koskevat tutkimusaiheen valintaa, tutkimusmenetelmää, aineiston analysointia ja tutkimuksen raportointia. Tutkimusetiikan periaatteita ovat ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, sekä rehellisyys ja luottamus. Tutkijan on tärkeää punnita tutkittavan ilmiön sensitiivisyyttä ja sen aiheuttamaa mahdollista haittaa, vaikeita ja traumaattisia kokemuksia käsitellessä on vaara että kohderyhmän jäsenten traumat aktivoituvat. Aihe tulee valita sen tietoa tuottavan hyödyllisyyden perusteella, myös yhteiskunnallisella ulottuvuudella on keskeinen vaikutus eettisyyteen. Luotettavuus ja tutkimusetiikka liittyvät usein toisiinsa, tutkijan on arvioitava tutkimusmenetelmän sopivuutta suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Aineistoa analysoitaessa tutkijan on suojeltava haastateltujen tai muutoin aineistoa tuottaneiden osallistujien anonymiteettiä. Raportointivaihe on tutkijan eettinen velvoite. Raportoinnin tulee olla avointa, rehellistä ja tarkasti kaikkia tutkimuksen vaiheita kuvaavaa. (Kylmä & Juvakka 2007, 144–155.)

Aiheemme on ajankohtainen, sillä tutkiessamme mitä merkityksiä nuoret antavat sanalle välitila saimme tietoa tutkimuskohteenamme olevien nuorten mielipiteistä, kokemuksista sekä kyvystä selviytyä haasteellisessa nyky- yhteiskunnassa. Ottamalla mukaan kokemuksellisen oppimisen, pystyimme osoittamaan tutkimuksesta olleen käsitteellistymisen myötä hyötyä myös haastateltaville nuorille.

Toimimme eettisten periaatteiden mukaisesti tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa: hankimme ja analysoimme tutkimusaineiston hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Haastateltujen anonymiteetti säilyi, emme yksilöineet ryhmähaastatteluiden puheenvuoroja emmekä julkaisseet henkilökohtaisia tietoja haastateltavista. Kerroimme ennen haastattelujen alkua haastateltaville, mihin haastatteluaineistoa käytetään. Haastatellut henkilöt tulivat haastatteluun vapaaehtoisesti ja heitä kohdeltiin ihmisarvoa kunnioittavasti. Olemme hankkineet alaikäisten nuorten huoltajilta, ryhmähaastatteluun osallistuneilta nuorilta itseltään sekä täysi-ikäiseltä Dynamon nuorelta kirjalliset luvat tutkimusmateriaalin käyttämiseen opinnäytetyössämme (LIITTEET 2-5).

## 7.6 Aineiston käsittely ja analyysi

### 7.6.1 Aineistolähtöinen analyysi

Aineistolähtöisessä analyysissä on tarkoituksena löytää tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus, johon pohjautuen tutkija voi analysoida tutkimustuloksia. Ennen aineistonkeruuseen ryhtymistä tutkijan tulee tutustua tutkimastaan ilmiöstä kertovaan teorial tietoon ja aiheesta tehtyihin aiempiin tutkimuksiin. (Tuomi 2007, 129.) Haluttaessa saada perustietoa tutkittavan ilmiön perusluonteesta, on aineistolähtöinen analyysitapa suositeltava, siinä tutkimustyö voidaan aloittaa ilman tutkijan ennakko-oletuksia tai valmiita määritelmiä (Eskola & Suoranta 2003,19). Aineistolähtöinen analyysi voidaan toteuttaa monella eri tavalla. Yksi tapa on yhdistää aineistolähtöisyys ja teoriaohjaavuus, jolloin teoria toimii apuna analyysin etenemi-



sessä siten että tutkija etsii aineistosta analyysiyksiköitä, joita hän rinnastaa olemassa olevaan teoriaan. (Tuomi 2007, 130–131.)

Ensimmäisen ryhmähaastattelun nuorten keskusteluista litteroidusta aineistosta tuli vahvasti esiin eksistentiaalistisia piirteitä nuorten liittäessä välitilaa kuvaavat ilmaisut elämän tarkoituksettomuuteen ja ahdistaviin tunteisiin. Käytimme lähdekirjallisuutta apuna esitellessämme valitsemiamme aineistonkeruu- ja tutkimusmenetelmiä. Valokuvatyöskentelyn yhdistäminen ryhmähaastatteluun oli perusteltua eksistentiaalisen viitekehyksen ja kokemuksellisen oppimisen toteutumisen vuoksi.

#### 7.6.2 Laadullisen aineiston käsittely

Laadullisen tutkimuksen aineisto koostuu usein pienestä määrästä tapauksia. Tapauksen määrän ollessa pieni aineistoa tulee tarkastella yksityiskohtaisesti ja perusteellisesti. (Eskola & Suoranta 1998, 18.) Aineiston määrä ei määritä tutkimuksen tieteellisyyttä, kriteeri tutkimuksen tieteellisyydelle on aineiston laatu. (Eskola & Suoranta 1998, 60.) Ennen aineiston analyysivaihetta nauhoitettu aineisto tulee kirjoittaa puhtaaksi sana sanalta eli muovata käsiteltävään muotoon. Tätä vaihetta kutsutaan aineiston litterointivaiheeksi. Litteroidusta aineistosta tietoa voidaan hakea esimerkiksi teemoittelun, tyypittelyn tai koodauksen avulla (Hirsjärvi ym. 2007, 216–217.)

Molemmat ryhmähaastattelut ja yksilöhaastattelu litteroitiin ja kirjoitettiin tekstin- käsittelyohjelmalla Microsoft Officen Word-asiakirjaan. Tällöin aineiston kirjallista muotoa oli helppo työstää edelleen. Yksi tapa työstää aineistoa on kvantifioiminen, joka tarkoittaa aineistossa ilmenevien asioiden määrällistä esiintyvyyttä (Eskola & Suoranta 1998, 166). Litteroitua materiaalia tarkastellessa huomasimme yksittäisten sanojen tiheän esiintyvyyden molemmissa ryhmähaastatteluissa, jonka jälkeen etsimme Word-ohjelman avulla sanojen lukumäärälliset esiintyvyydet. Haku suoritettiin ensin jälkimmäisestä ryhmähaastattelusta sillä perusteella, mitkä sanat esiintyivät nuorten tulkinnoissa useimmiten. Tämän jälkeen sanoja etsittiin myös ensimmäisestä ryhmähaastattelusta. Sanojen erilaisen taipumisen vuoksi haussa käy-

tettiin myös sanan lyhennyksiä, esimerkiksi polku sanaa on haettiin tavulla pol, jolloin haku on löysi esimerkiksi sanan *polun*. Yksittäiset tavut tarkastettiin, jotta tavu on viittaa sanaan polku eikä esimerkiksi sanaan *polvi*. Tämän jälkeen etsittiin ensimmäisessä haastattelussa usein esiintyneitä sanoja ja haettiin samat sanat myös jälkimmäisestä haastattelusta. Word-ohjelman sanahaun avulla oli helppo löytää sanojen esiintymistiheys, jonka avulla aineisto oli puolestaan helppo teemoitella sekä verrata ensimmäisen ja toisen ryhmähaastattelun keskusteluiden eroja.

Hirsjärvi ym. (2007) mukaan tutkimustuloksen kannalta on tärkeää, miten tutkijan oma kielenkäyttö on mahdollisesti vaikuttanut saatuihin tutkimustuloksiin (Hirsjärvi ym. 2007, 224). Luotettavuuden lisäämiseksi kvantifioimalla oli mahdollista myös varmistaa oliko sanan ensimmäisen kerran sanonut haastattelija vai nuori, tuloksemme perustuvat nuorten omin sanoin käymiin keskusteluihin.

## 8 TUTKIMUSTULOKSET

Käsitlemme tässä osiossa yhtenä kokonaisuutena kahta ryhmähaastattelua ja valokuvaintervention tuloksia, lisäksi käsitlemme yksilöhaastattelua syventämässä ryhmähaastattelujen tuloksia. Olemme teemoitelleet tulokset toisen ryhmähaastattelun perusteella välitilalle annettuihin merkityksiin, välitila ”kokemuksiin” sekä sanan käsitteellistymisprosessiin, koska toisen ryhmähaastattelun litteroinnin jälkeen huomasimme nuorten keskustelevan samoista asioista läpi haastattelun. Kokeilimme erilaisia vaihtoehtoja teemoitella aineistoa ja valitsimme mielestämme aineistoa parhaiten kuvaavan tavan. Analyysimme etenee polveilevasti: jaoimme aineiston neljään eri teemaan, joista jokainen tuo välitilan eri tavoin esille. Vaikka haastattelutilanteessa kuvien tulkinnat etenivät kumulatiivisesti, esitämme valokuvat tulososiossa eri järjestyksessä kuin nuoret käsittelivät niitä ryhmähaastattelussa, näin saamme tulososiosta lukijaystävällisemmän.

Verrattuna ensimmäiseen ryhmähaastatteluun, nuoret keskustelivat toisessa haastattelussa erittäin innokkaasti ja kommentoivat toistensa ottamia valokuvia saaden tulkinnoista syvällisempiä ja kuvainnollisempia. Haastattelujen aluksi muutama

nuori oli aina enemmän äänessä, mutta keskustelun päästessä vauhtiin kaikki neljä nuorta toivat sekä ensimmäisessä että toisessa ryhmähaastattelussa näkemyksiään monipuolisesti esiin. Valokuvien avulla nuoret kykenivät selvästi keskustelemaan välitilasta monipuolisemmin ja itsenäisemmin kuin ensimmäisessä keskustelussa. Tämä tuli ilmi ajan käytössä, sillä ensimmäinen haastattelu kesti vajaan tunnin, toinen reilut puolitoista tuntia. Nuorten tulkintoja välitilasta syvensi myös epäonnistunut valokuva, josta ei ollut paperiversiota. Nuoret muodostivat ja muokkasivat valokuvien avulla ja keskustelun edetessä mielipiteitään sekä kommentoivat toistensa nimeämiä merkityksiä ja mielikuvia välitilasta.

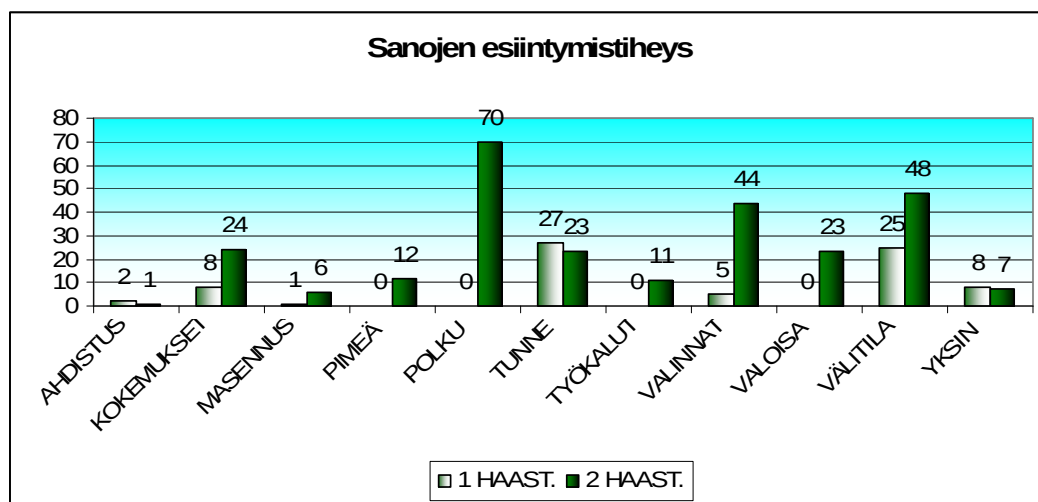
### 8.1 Välitilalle annetut merkitykset

Välitilaa kuvaavat merkitykset poikkesivat hieman ensimmäisen ja toisen haastattelun välillä. Joitakin ensimmäisessä haastattelussa ilmenneitä asioita ei esiintynyt toisen ryhmähaastattelun keskustelussa: mm. maailman nykyinen tila ja ihmisen merkityksettömyys maailmalle. Toisaalta jo ensimmäisessä haastattelussa esillä olivat sanat kuten yksinäisyys, erakko, tunteet, iltapäivä angstit, tarkoituksettomuus. Kuvailevat sanat kuten ahdistava, yksinäinen, masentava, pelko, pakollinen ja omakohtainen kokemus esiintyivät ja monipuolistuivat toisessa haastattelussa, nuorten miettiessä mikä on mihinkin johtanut ja miten välitilasta pääsee pois.

Ensimmäisessä ja toisessa haastattelussa käytettiin erilaisia sanoja kuvaaman välitilaa. Ensimmäisessä haastattelussa käytettiin lähinnä sanoja: tunnetila, tunne ja kokemus. Toisessa haastattelussa käytettiin sanoja, joita ei esiintynyt ollenkaan ensimmäisessä haastattelussa: työkalut, polku, valoisa ja pimeä. Yksinäisyys, tunteet ja valinnat tulivat ilmi molemmissa haastatteluissa Oheisessa kuviossa (KUVIO 2) esittelemme sanojen esiintyvyyttä ryhmähaastattelujen keskusteluissa.

Taulukko vääristää hieman nuorten keskustelua, sillä se ei kerro, minkä valokuvien yhteydessä sanoja käytettiin. Tästä johtuu, että sana polku (ja sen eri muodot) on esiintynyt useammin kuin sana valinta, vaikka sanaa polku on käytetty vain seitsemän eri kuvan yhteydessä kun taas sanaa valinta (tai sen erilaisia sanamuotoja) jo-

kaisen kuvan yhteydessä. Polku ilmeni useissa eri merkityksissä, valinnoilla sen sijaan tarkoitettiin aina valintaa.



KUVIO 2. Sanojen esiintymistiheys

#### 8.1.1 Ahdistus, yksinäisyys ja masennus

*Ensimmäisen haastattelun alkupuolella nuoret nimesivät välitilan konkreettiseksi tilaksi kuten ”- - on tila, jossa on välitila.” sekä ”- - tai sit joku osaston odotus-huone.” Seuraavaksi välitila liitettiin ihmiseen ja tunteisiin. Nuorten mielestä ”- - on tunnetiloja ja sit ku on kahden tunteen välissä niin on välitilassa.”*

Nuoret kertoivat välitilan ihmiselämässä olevan ”*Sellasta, niinku siin ei oo tarko-tusta.*” Nuoret puhuivat tunnetiloista, eläinten ja ihmisten tunteista sekä toisen ih-misen tuntemisesta. Nuoret keskustelivat tunnesekaannuksista ja kahden tunteen välillä olemisesta: ”- - ku kaks tunnetta on samaan aikaan sun mielessä, samasta asiasta - - siit muodostuu välitila.”

Välitilaan joudutaan huomaamatta, mutta sieltä poispääsemisen muistaa. Välitila on nuorten mielestä ”*-- tunnetila, joka kestää.*” Loukatut tunteet ja koettu vaikea asia, kuten esimerkiksi ero tuovat nuorten mukaan välitilan tietoisuuteen. Välitilas-ta pois pääseminen ilmenee tunnetilan kohenemisena ja käsiteltävä asia ei enää vai-vaa, sillan ”- - sen voi ottaa jokapäiväiseen elämään mukaan.” Välitilasta pois

pääseminen myös ” - - kasvattaa sua ihmisenä silleen. - - Nii, et oikeesti pärjäämään yksin elämässä.”

Masentuneisuus esiintyi ensimmäisessä haastattelussa, jossa viitattiin koiraan, joka masentuu, jos koirakaveri kuolee. Nuoret kertoivat ahdistuvansa jos heihin kerääntyy kaikenlaisia tunteita ja silloin eniten ahdistavat tunteet saavat välitilan esiin. Ahdistava tunne puolestaan saa aikaan vihan- tai itkunpurkauksen. Välitila on väistämätön, nuorten mielestä kaikki joutuvat sinne joskus. Välitilassa haluaisi nuorten mukaan ”tehdä jotain, mut ei vaan kerta kaikkiaan pysty siihen.” Ymmärtäessään ettei voi ohjailla elämää ja hyväksyessään menneisyyden tapahtumat osaksi elettyä elämää, ihminen voi jatkaa jokapäiväistä elämäänsä.

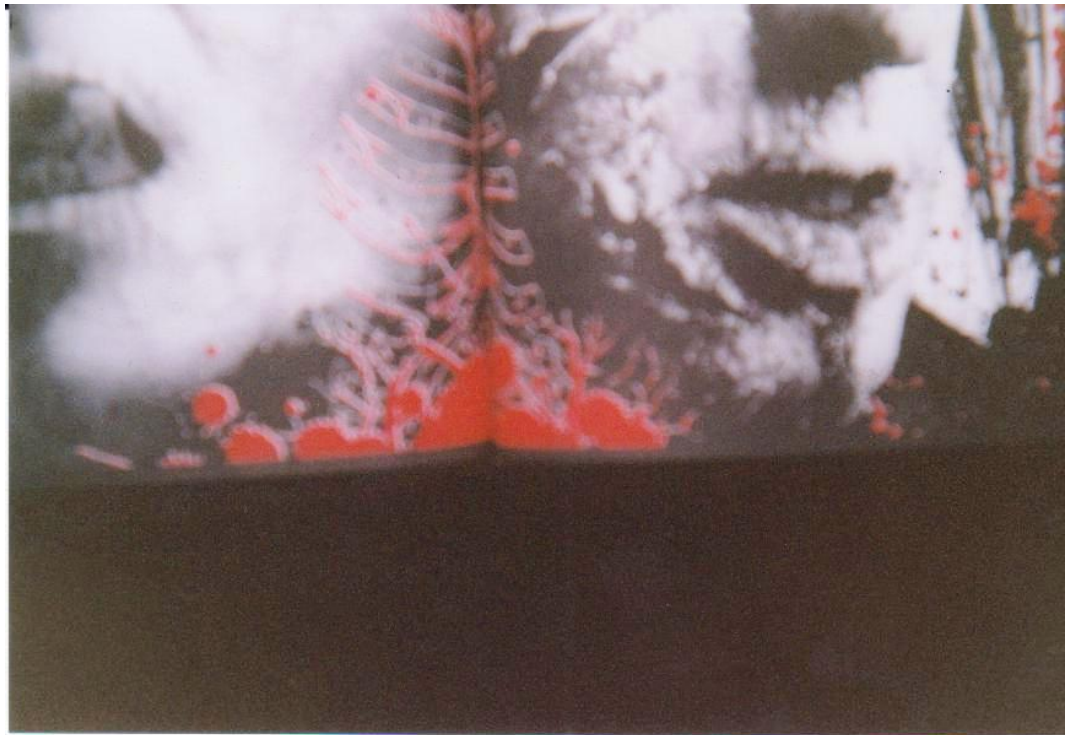
- -ahdistuu niin paljon ja kerää kaikkee tunteita - - ja sit kun sen saa selvitettyä niin sit sä pääset sieltä pois.  
- - ihmiset ei voi vaan auttaa ellei ihminen itse tee sille jotain.

Toisessa haastattelussa nuoret puhuivat tunnearvosta, tunteista yleensä sekä omista ja ristiriitaisista tunteista. Tunteiden näyttäminen, nälän tunne ja tunteiden kertominen olivat myös esillä. Masennuksesta puhuttiin mielialana joka on alhaalla. Nuoret masentuvat, jos he eivät saa päättää itselleen tärkeistä asioista. Nuoret keskustelivat tunteiden näyttämisen merkityksestä, kyyneleet nimettiin tärkeäksi työkaluksi masennuksesta selviämisessä. Lisäksi nuoret keskustelivat vanhempien roolia nuoren tunne-elämän kehityksessä, he tiesivät että on olemassa vanhempia, jotka eivät hyväksy perheenjäseniltään tunteiden näyttämistä, tämän nuoret sanoivat olevan ahdistavaa. He keskustelivat oman polun yksin löytämisestä, yksin itkeämisestä ja yksin miettimisestä. Yksinolo on henkilökohtainen asia: joku oli yksin onnellinen, toinen puolestaan onneton. Yksin olemista ei nähdä välttämättä huonona asiana, koska nuorten mielestä erakkomökki kuvassa (KUVIO 3) ”- -nii se era-koitunut saattaa kuitenkin olla onnellinen siellä valosalla puolella vaikka se onkin yksin mietiskelemässä. ”



KUVIO 3: Erakkomökki metsässä

Nuori kertoo kuvan (KUVIO 4) ilmentävän kahta ääripäähän kuuluvaa olotilaa. Asioilla on aina kaksi puolta, mutta huumeiden käytössä eri puolet tulee selkeästi esille. Nuorten mielestä ”- jos sä valitset huumeet ni se voi parantaa sun oloa mut se myös pahentaa sitä.” (KUVIO 4)



KUVIO 4: Huumeet parantavat ja pahentavat oloa

Jos ihminen ei kykene käsittelemään tunteitaan, hän voi projisoida tunnetilojaan toiseen, sillä ”-jos ihminen on siinä välitilassa ja se kohdistaa väkivaltaa toiseen niin se tavallaan siirtää välitilansa-” (KUVIO 5)



KUVIO 5: Väkivalta

*Dynamon nuoren* mukaan joko ulkoinen tai sisäinen ärsyke pysäyttää ihmisen, jolloin hän joutuu välitilaan, jossa on mahdollista havainnoida itseään. Välitilan tarkoituksena on nuoren mielestä suunnan muutos, joka alkaa omien ajatusten kyseenalaistamisesta, tarpeesta tietää, voisiko tehdä toisin. Ajattelun seurauksena suunnan muutos tulee mahdolliseksi eli pohtiminen on väline ratkaisuun, ei itse ratkaisu.

#### 8.1.2 Valinnat

*Ensimmäisen haastattelun* alkupuolella valinta ilmeni ensin epäsuorasti nuoren kommenttina ”vaikka se (ihminen) haluaa, niin se ei uskalla tehdä jotain. Vaikka se oikeesti haluais tehdä.” Sanana valinta ilmeni ensimmäisessä ryhmähaastattelussa haastattelijan kysymyksessä peruskoulun päättymisen yhteydessä, jolloin valitaan jatko-opiskelupaikka. Kysymykseen oli johtanut nuoren kommentti tunteiden ristiriitaisuudesta, siitä ettei tiennyt mitä haluaa.



*Toisessa haastattelussa valinta ilmeni ensimmäistä kertaa nuoren sanomana samassa yhteydessä kuin ensimmäisessäkin haastattelussa*

*- -sä teet niinku jotain valintoja, mitä sä et haluu kuitenkaa valita ni sit se tunne siitä on niin ristiriitanen ni sä oot tavallaan jo siin välitilassa. (KUVIO 6)*

Nuoret käsittelivät kaikkien valokuvien yhteydessä valintoja, joko suorasti sanomalla sanan valinta tai epäsuorasti esimerkiksi pohtimalla, miksi alkaa käyttää päihkeitä (KUVIO 6) vaikka haluaisi hyvän elämän. Nuorten mielestä ”No se välitila on se sekavuus- - ”

*- - oot ollu siin tilassa liian kauan, niin sä et osaa tavallaan niinku tuoda sitä uutta esille. Sä et osaa niinku päästää siitä vanhasta irti, - -vaikka sä haluaisit. Mut sä et löydä siihen mitenkään keino.*



KUVIO 6: Alkoholin johtaminen kuolemaan

Karkeasti jaoteltuna valinnat jakaantuivat helppoihin, arkisiin valintoihin ja vaikeampiin, käsittelemättömiin asioihin, jotka pitkittyessään johtavat masennukseen.





KUVIO 7: Kultakatriinaa ja lipton teetä

- -et sä voit valita juotko sä kahvia vai teetä ei siihen tarvita masennusta, masennus liittyy siihen että sul on joku iso asia mitä sä et o pystyny (käsittelemään)- - esim joku todella läheinen on kuollu (KUVIO 7).



KUVIO 8: Eripari kengät

Jälleen kuvaa ”eripari kengät” käsitellessä (KUVIO 8) nuori rinnastaa välitilan valintaan Nuorten mielestä ”- *-Sä voit valita otatsä toisest toisen ja toisest toisen, siis kävelee tollee eripari kengil. Tos on se et jalkojen välissä on se välitila, haluutko sä kävellä mustilla kengillä vai tollasilla ihme transformers kengillä.* ”

Kenkien erilaisuus ei vaikuta käytännön toimintaan eli kävelyyn, sillä ”- *-tost ei voi sanoo miten se vaikuttaa kävelyyn, mut jos toinen ois korkkari ja toinen tennari ni silloin se vaikuttas.* ”

Haastattelun loppupuolella nuoret erkanivat pohtimaan elämää syvällisemmin; onko Jumala luonut maailman vai olemmeko osa suurta sims-peliä. Teemmekö itse valinnat vai onko päässämme ukko, joka pakottaa valitsemaan. Joskus ei kykene valitsemaan, syynä voi nuorten mukaan olla se että on pakotettu toimimaan joko toisen henkilön tai lakien puitteissa tietyllä tavalla ja näin estetty yksilöltä valinnan mahdollisuus. Nuori voi myös itse pitkittää valintaa. Näistä isoista asioista voi seurata masennus. Nuoret pohtivat keskustelun loppupuolella näennäisesti hyvää valintaa

*- -ne näyttää ihan harjalta ilman vartta. Ku vertaa noita harjan osia ni toinen on vaaleempi ja tuuheempi ja toi on tumma ja tihee, siistitty, et sä voit niinku valita kummalla sä siivoot, et kummal lähtee paremmin.(KUVIO 9)*

*--ristiriitasta ku toi tummempi näyttää likasemmalta mut tää vaaleempi näyttää enemmän käytetyltä. (KUVIO 9)*

Nuoret päätyivät siihen että hyvä valinta on yhteydessä oletettavissa olevaan lopputulokseen, nuoret keskustelivat myös rutiineista ja tottumuksista ja siitä kuinka vaikea totutusta on irrottautua:

*- - käytäksä tota tummempaa joka näyttää uudemmalta tavallaan vaikka se näyttää likasemmalta vai käytäksä tätä käytetympää joka näyttää puhtaalta.- - kummal tulee parempi lopputulos, että oiskohan sillä käytetymmällä tullu parempi lopputulos*

*- - mul on se yks tietty kynä millä mä piirrän - - vanha on parempi vaikka uus on sellanen hieno -- on siis niin paljon tunnearvoo- -*



KUVIO 9: Lapio

*Dynamon nuoren* mielestä valinnat ja välitilassa oleminen liittyvät tiiviisti toisiinsa. Ihminen joutuu kriisiin eli välitilaan silloin kun hän on kykenemätön tekemään valintoja, vaihtoehtoisesti välitilaan saattaa ajautua jos tekee liikaa valintoja ja nämä valinnat eivät johdakaan mihinkään. *Dynamon draamapajan näytelmässä* välitila oli määritelty:” paikaksi, jossa aika pysähtyy ja ihmisen on mahdollista pysähtyä tarkastelemaan oman elämänsä valintoja”.

### 8.1.3 Pimeä ja valoisa

Pimeä ja valoisa ilmenivät ensimmäistä kertaa toisessa ryhmähaastattelussa, jossa nuoret alkoivat puhua synkästä ja valoisasta metsästä porras(mieli)kuvan yhteydessä, tämä oli epäonnistunut valokuva, josta ei ole olemassa paperiversiota. Synkkä ja valoisa sekä niiden synonyymit ilmenivät aina pareina vuoropuheissa yhteensä seitsemässä eri valokuvassa. Eteiskuvassa (KUVIO 10) synkän synonyymiksi valikoitui pimeä, kylmä ja tumma, sydänekuvassa (KUVIO 13) jäänyt ja rikkoontunut sekä huonekuvassa (KUVIO 11) likainen. Valoisaa nuoret käsittelivät erakkokuvassa (KUVIO 3) sanoilla onnellinen ja rauhallinen, huonekuvassa (KUVIO 11)

valoisaa verrattiin siivoamiseen ja valojen päälle laittamiseen sekä eteiskuvassa lämpimään.

Nuorten mielestä kannatti kokeilla pimeän kautta valoisalle puolelle menemistä, sillä”--pitäs uskaltaa mennä sinne synkkääkin puoleen et saa niit kokemuksia ja sitte elää, et ei aina menis sen helpoimman kautta.”



KUVIO 10: Eteinen

Nuori kertoo kuvassa oven olevan portti valoisaan ja vapauteen (KUVIO 10). Kuvassa oviaukko edustaa nuoren kertoman mukaan välitilaa, rajojen kokeilua sekä pelkoa omien ulos menemisestä.

*Jos sä oot lähös ni sua ei tavallaan koske samat säännöt, ei o samaa valvovaa silmää. Vähän niinku pelottaa mennä ulos ku ei tiedä miten siellä pärjää. Mut siellä on kuitenkin se vapaus, siel on se vapaus mikä houkuttelee. Sisällä sä oot paremmassa turvassa, mut siel on ne rajat ja säännöt.*





KUVIO 11: Pehmolelu piru ja likanen kämppä

Likaisen ja valoisan puolen teeman käsittely jatkui Pehmolelu ja likaisen kämppäkuvan kohdalla (KUVIO 11) liittämällä likaisuus ja puhtaus oman huoneeseen, jossa elää. Huonekuvassa siivoaminen kannatti, sillä ”- ku sen välitilan siivoo ni sieltä löytää ne kadonneet kokemukset. ” Valintojakin on kuitenkin tehtävä:

- -haluuko se elää tällasessa paskasessa kämpässä - - , vai haluuko sitte elää siistissä kämpässä mikä tossa vieressä näky- - jos toi piru halua elää siistissä kämpässä niin se vaatii työtä eli se vaatii siivoamista, - - se roska ja sotku on sellast huonoo mieltä mut jos sä haluut sen hyvän mielen eli siistin kämpän ni se vaatii työtä, pitää tehdä työtä. ”



KUVIO 12: Kaivo

Kuvassa (KUVIO 12) on kaivo, johon vesi valuu. Nuori kertoo kuvassa veden olevan valoisassa ulkomaailmassa, edetessään vesi valuu pimeään kaivoon. Tästä nuorten keskustelu eteni sääntöihin ja lakeihin, jotka velvoittavat ihmisiä tekemään valintoja.

*- -ku miettii esim. Suomessa nää kaikki lait ja ne kaikki ketkä määrää nää, ni nehän pakottaa ihmisen tekemään sellasia valintoja mitä ihmiset ei haluis tehdä.*

Nuorilta kysyttiin mitä tapahtuisi jos maa pakottaisi veden menemään viemäriin. Olisiko vesi halunnut mennä jonnekin muualle? Nuori vertasi vesipisaroita ja ihmisiä toisiinsa, vesipisarasta tulee vettä, ihmisistä tulee ihmisryhmä. Vesipisaraa koskevat luonnon lait, se ei voi valita määränpäättään. Ihminen tekee valintoja päästäkseen päämääräänsä.

*No se vähän riippuu kato ku toi on ihmismassa toi vesivirta, osa pakotetaan osa menee omasta tahdostaan mut osa myös jää tonne, ne on kapinallisia. Ihan niinku on olemassa kaikenlaisii ihmisii on kaikenlaisii lissui sit on taviksii eli tällai tavismassa ja sit on näit vähä erilaisii gootteja, rokkareita ja hevareita.*

Kaivokuvan kohdalla (KUVIO 12) nuoret keskustelivat myös uskonnosta. Manipulaatio liitettiin uskonnon harjoittamiseen, keskustelussa esiintyivät myös kokemukset rippikoulusta.

*Nii ku ihmiset lukee raamattua ni ne kertoo et tällee on Mooses sanonu, mä en usko mitään puputupunaa vaikka siitäkin on monta kirjaa. - Ku mä nyt kävin ton riparin ni se pappi yritti manipuloida meitä ihan kokoajan sellasiks kirkkonuoriks-- jos ihmistä ei oikeesti kiinnosta ni sitä ei voi manipuloida.*

#### 8.1.4 Polku-metafora

Polku-metafora ilmeni ensimmäistä kertaa toisen haastattelun alkupuolella ennen valokuvien työstämistä. Haastattelija kysyi sisäisistä ja ulkoisista muutoksista, jotka olivat ilmenneet ensimmäisessä haastattelussa, johon nuori vastasi:

*No siis sisäinen ja ulkoinen muutos, jos nyt kattoo meitä ni varmaan jokaisella on ollu joku välitila minkä takii me nyt näytetään tältä. Se missä me ollaan valittu et kumpaa polkua lähetään kävelemään.*

Nuoret käyttivät sanaa polku monessa eri merkityksessä. Nuorten keskustelusta on löydettävissä monia erilaisia vastakohtaisuuksia: puhuttiin samasta ja eri polusta, omasta ja toisen ja toisen polusta sekä oikeasta ja väärästä polusta. Nuoret keskustelivat myös pienestä ja isosta polusta. Yhden polun vastakohtaksi löytyi kaksi, muutama ja kaksihaarainen polku.

Nuoret keskustelivat polusta myös synkemmässä merkityksessä, kuten haja- ja sivupoluista, sekä pimeästä polusta. Valoisampia merkityksiä polku sai rauhallisen polun, tietyn ja helpon polun muodossa. Metsäpolku sai sekä positiivisia että negatiivisia merkityksiä pimeän polun ja paksun metsäpolun muodossa. Valinnat ja polku yhdistyivät toisen, vaihtoehtoisen polun muodossa sekä poluilla olevien sivupolkujen muodossa.

Polku määritteli kokemuksia melko pitkälle: useat eri tapahtumat aiheuttavat usean polun samanaikaisen kulkemisen ja nuorten mielestä eri poluilla on erilaisia koke-

muksia. Kokemiseen yleensä liitettiin kaiken kokeminen, uuden kokeminen, turvallisuuden kokemus ja rajojen testaaminen. Elämän kokeminen, huonot ja hyvät kokemukset, tuskalliset kokemukset, samat kokemukset ja kadonneet kokemukset olivat esillä nuorten keskusteluissa.

Epäonnistuneen valokuvan kohdalla nuorten mielikuvat portaikosta laajenivat käyttämään käytävää, jonka varrella on useita avattavia ovia, käytävästä keskustelussa edettiin metsäpolulle. Kulkusuunta muuttui ja monipuolistui, ensin mahdollisuutena oli valita ylös tai alaspäin meno, sen jälkeen nuoret näkivät valinnan vaihtoehdot vaakatasossa käytävässä kulkemisena ja ovien avaamisena, lopuksi nämä vaihtoehdot yhdistyivät ja nuoret kulkivat mielikuvissaan ulkona metsäpoluilla. Valinnan mahdollisuuksia on paljon, jokainen näkee eri mahdollisuudet omalla tavallaan. Ihmisen valintoja ei ole määrätty ennalta, vaan ihminen valitsee itse omat polkunsä. Rutiininomaisesti elämään asennoituvilla ihmisillä saattaa nuorten mukaan jäädä osa mahdollisuuksistaan käyttämättä.

*Tai sit sellai metsäpolku, iso paksu metsäpolku ja sit siit lähtee useita sellasia pieniä polkuja eri suuntiin.*

*Joillain ihmisillä voi olla enemmän niitä polkuja - -vaik kuinka monta mahollisuutta mut ne ei suostu näkeen sitä ne vaan menee sitä yhtä ja samaa polkua- - miks sä hukkaat eläms siihen et sä meet vaan sitä yhtä ja samaa, sit se toinen voi suuttuu siitä et miks sä tuut määrään mun elämää et mä saan kyl kävellä mun ihan oman polunno totta kai ihminen saa kävellä omaa polkuaan, mutta se vaan hukkaa sitä jos se menee koko ajan samaa.*

Loppujen lopuksi nuoret puhuivat yksin kokemisesta, oman polun yksin löytämisestä, sillä kukaan ei voi päättää mikä kenellekin on hyväksi. Lopputuloksena nuoret tulivat siihen päätökseen, että ihminen vaikuttaa paljolti omilla valinnoillaan elämäänsä, vaikka elämän kulkua osittain määrittävätkin elinolosuhteet ja ympäristö jossa ihminen elää.



## 8.2 Nuorten kokemuksia välitilassa

*Ensimmäisessä ryhmähaastattelussa ilmeni, että nuorilla oli kokemuksellista tietoa välitilasta tunteen tasolla, mutta he eivät olleet osanneet nimetä tunnetta kuvailevalle sanalla. Nuoret puhuivat tarpeesta kokea jotain uutta ja erilaista. Myös erilaiset kokemukset ja jonkun kokeminen olivat keskustelussa yleisesti käsittelyssä.*

Nuoret keskustelivat tunnekokemuksistaan välitilassa. Oleminen välitilassa on ahdistavaa, joskin jokaiselle ihmiselle yksilöllistä. Osa ihmisistä on vahvempia ja kykenee käsittelemään välitilakokemuksiaan, osa taas ei siihen kykene. Asioiden käsittely ja hyväksyminen auttavat pääsemään välitilasta pois. Kaikki kokemukset eivät vie ihmistä välitilaan, ainoastaan kaikkein ahdistavimmat, kuten ero tai kuolema, sillä *”Ne kokemukset jotka ahdistavat eniten tuovat välitilan esiin.”*

Nuorten mielestä kaikki ihmiset joutuvat joskus välitilaan, sillä elämä ei ole täydellistä. Välitilassa olemisen käsittely on pakollista, vaikka *”- sitä yrittää työntää pois, mut on pakko ottaa se vastaan ja käsitellä se asia.”* Irti päästäminen ja luottamus siihen, että asiat järjestyvät helpottavat välitilasta poistumista. Mitä kauemmin välitilassa joutuu olemaan, sitä vaikeampi sieltä on päästä pois. Kukaan ei voi määritellä sitä aikaa, minkä joutuu välitilassa viettämään, sillä *”- se riippuu ihan vaan ihmisestä. Et jotku ihmiset on vahvempia ja jotku ei. Vahvuus tulee itseluottamuksesta.”*

*Toisessa haastattelussa pelättiin kokemusten hukkaamista, mietittiin turvallisuuden ja omien rajojen kokemista sekä hyviä ja huonoja kokemuksia. Nuoret keskustelivat uuden ja kaiken kokemisesta sekä ihmettelivät onko elämässä enää mitään koettavaa. Onnen kokeminen, kadonneet kokemukset ja omista kokemuksista oppiminen olivat keskustelun aiheena toisen haastattelun keskusteluissa.*



KUVIO 13: Sydänkuva

Nuori kertoo kuvassa (KUVIO13) olevan punaisen sydämen, jossa on keltaista väriä ympärillä, kuvastavan onnellista rakkautta. Sinisen sydämen hän kertoo olevan jäätyneenä ja rikkoutuneena pimeällä puolella

*- Jos sä saat sen rakkauden ni sä voit valita sellassen että se on ihana oikeen semmoi romanttinen ja blää blää lässyn lässyn, mut kaikki ei tykkää sellasesta ni sit sä voit valita sellassen et missä on paljon erimielisyyksia on paljon riitoja, missä täydennetään toisia ja silti on onnellisia. Ja sitte voi ottaa siit välistä että on molempia, si-tä lässynläätä ja riitelyy.(KUVIO 13)*

Sydänten välinen valkoinen alue on nuoren mukaan välitila

*- eli se on just sitä rakastan sinua eikä koskaan riitoja, ja sit siin on niitä riitoja ja kaikkia vastoin käymisiä et se on se yhdistetty, et kum-man halua valita sen räiskyvän romanttisen rakkaussuhteen vai sen riitaisan silti kestävän suhteen. Periaattees voi myös valita välitilan eli menee siitä välistä.*

*- kaikki suhteet on erilaisia ja kaikist oppii, ainaki pitäs oppii.*

Nuoret laajensivat kokemukset elämän- ja traumaattisiin kokemuksiin ja kokemuk-sista oppimiseen. Elämäkokemus ei ole nuorten mielestä iästä kiinni, nuori voi olla enemmän kokenut kuin vanhempi, traumaattiset kokemukset voivat viedä

ihmisen välitilaan ja kokemuksista oppiminen luo ihmiselle työkalut, joiden avulla välitilakokemusta voi halutessaan käsitellä. Kaikille ei ole annettu samanlaisia työkaluja:

*- - mut voi myös olla ihmisiä jotka ei opi, jotka ei halua oppia tai ei pysty oppimaan. - - jos on ite kokenut ja oppinut kokemuksistaan niin siitä voi kertoa sille toiselle ihmiselle- -  
- -jollain on semmoset ruostuneet vanhat, joilla ei pysty tekee mitää, toisil on ihan uudet, ruostumatonta terästä.*

Nuoret määrittivät työkalujen olevan tunteiden näyttämistä, oppeja ja kokemuksia. Heidän mielestään vanhemmat ovat olennaisessa osassa työkalujen jakamisessa. Nuoren itsensä vastuulle jää, kuinka hän osaa hyödyntää annettuja työkaluja. Työkalut voitiin löytää myös välitilasta ja ne ovat erittäin tärkeitä välitilan työstämiseen, sillä se miten ihminen joutuu välitilaan määrittää pitkälle välitilakokemusta:

*siis elänyt kulissia ja sellast kulissia et ei o avannu silmiään elämälle. - - sit yhtäkkii seinät kaatuu - - sun elämä on ollut kokonaan kulissia- - koko maailma siin ympärillä ja sul ei o mitää työkaluja millä sä jatkaisit - -. Elämä niinku käy liian vaikeeks sille ihmismielelle ja sit se saattaa romahtaa siitä itekkin. - - tulee sellai välitila et pitäis niinku ruveta hankii jotain työkaluja. Jos ei pysty ni sit voi iskee esim. masennus - - ja sit se menee - - - pahemmaks ku sä et oikeesti osaa rakentaa sitä takasin.*



KUVIO 14: Voikukka

Nuori kertoo toisen kuvan (KUVIO 14) voikukista saaneen paremmat elinolosuhteet. Kuvan merkitys täydentyi sekä muuttui aiempien keskustelujen pohjalta ja sai uusia vertauskuvia.

*-- toinen kukka mikä on kuollu ni se on varmaan kattonu vaan siihen yhteen polkuun toi toinen kukka on varmaan kattonu todella laajalle alueelle elämäänsä ja kokenu kaikkee.*

*Voishan se olla niinkin että toinen kukka on menny valosalalle puolelle ja toinen pimeelle puolelle koska se on fiksumpaa.- -Ei se kyllä aina o fiksumpaa, mut siinä on se et haluaa kokea elämää. Sieltä pimeeltä puolelta voi löytyä vielä valosampikin puoli.- - Jos sä jaksat sen kaiken pimeän läpi oikeilla valinnoilla taivaltaa niin ehkä sä löydät sieltä sellasen oikeen onnellisen ja valosan paikan.*

*Dynamon nuoren haastattelussa tuli esille, ettei nopeita ratkaisuja odottava yhteiskunta tarjoa tarpeita vastaavaa apua ja tukea henkisiin ongelmiin. Dynamon nuoren mielestä välitilasta poispääsyyn olisi tarkoituksenmukaisempaa tarjota rauhallinen ja kiireetön auttamissuhde, joka perustuu aitoon kuunteluun ja ihmisen visioiden tarkasteluun. Yleisesti ottaen Dynamon nuori on sitä mieltä, että välitilasta poispääsyyn tarvitaan myös oivallusta:*

- -vaikka on olemassa sana välitila - - vaan yks osa sitä olemisen tilaa- - eihän se ratkasukaan välttämättä oo mikään verbaalinen asia, et se voi tavallaan olla joku sellanen oivallus, joka on niin syvällä, ettei sitä pysty ilmaisemaan verbaalisesti.



KUVIO 15: Takana vihreää metsää ja edessä kuollutta ja kuivaa

Tämän kuvan (KUVIO 15) kohdalla välitila laajeni nuorten keskustelussa hetkeksi käsittämään koko maapallon olotilaa. Ihmisen valinnat vaikuttavat myös globaalilla tasolla maapallon hyvinvointiin. Ihmisellä on vapaus ja valta päättää omien toimintojensa seurauksista, toiminnoillaan ihminen voi osaltaan vaikuttaa siihen, millaisessa maailmassa haluaa elää. Nuorten mielestä ”--niin siis et oikeilla valinnoilla täänkin vois olla sitä elävää metsää ja väärillä valinnoilla toi vihreä metsä saattaa näyttää joskus kuolleelta.”

Globaalilta tasolta siirryttiin kuitenkin heti käsittelemään ihmisen olemista, sitä kuinka myös ihminen tarvitsee huolenpitoa. Toisaalta ihmisellä on aina oma vastuu omasta olemisestaan. Välitila liitettiin masennukseen. Tunteiden näyttäminen on työkalu masennukseen, vanhemmilla on olennainen osa työkalujen käyttämisen opettamisessa

- - pitäis ees yhelle ihmiselle sanoa että jos huomaa et jollakin on oikeesti masennus päällä - - jos se ihminen ite huomaa sen ni sit sen pitää, oikeesti pitää mennä sanomaan- - et mul on oikeesti ongelma.



*- -mun mielestä se (masennus) on se syvempi välitila - -on niin paljon kriisejä mitä ei ehi, jaksaa, pysty käsitellä tai jopa ei saa käsitellä, ni siit masentuu.*

*Ne kyyneleet purkaa sen masennuksen pois tuolta sisältä ja sen pahan olon-- Vanhemmat voi pilata lapsen koko elämän ihan vaan sillä et ne ei anna sen näyttää tunteitaan. - -tunteiden näyttäminen on yks työkalu, tärkeä työkalu.*

Dynamon nuoren mielestä ihmisen pyrkiessä pääsemään pois omalta mukavuusalueeltaan ja annettaessa hänelle tilaa toimia omalla tavallaan, ihmisellä on tuolloin mahdollisuus luoda itsensä uudelleen omilla ehdoillaan ja etsiä paikkansa maailmasta sekä ottaa vastuu tekemistään ratkaisuksista ja teoistaan.

Dynamon nuori kertoo draamaprojektin auttaneen nuoria vahvistumaan ja löytämään uuden eheän minuuden. Dynamon nuoren mielestä ”- - on tosi yksilöllistä, et mikä olis se konkreettinen keino, et pääsis välitilasta pois.”

*Dynamollakin johdossa on ihan tiedossa, et niinku nuoret sillee loppujen lopuks kaipaa aika samanlaisia asioita, mut se missä muodossa kukin nuori niitä tarvitsee, ni sehän on aina ihan eri asia.*

Nuoren mielestä länsimainen yhteiskunta pyrkii antamaan valmiit toimintamallit, jotka eivät kuitenkaan enää nykyaikana toimi. Ihmiset eivät voi reagoida muuttuneeseen ympäristöön kuten sata vuotta sitten. Pitää löytää uudet, toimivammat ratkaisut. Nämä pohtimisen tuloksena syntyneet uudet toimintamallit suhteutetaan sittemmin omaan minuuteen, jolloin ihmiselle syntyy uusi identiteetti. Välitilassa vanha identiteetti murskataan ja se tekee kipeää.

*- - välitilaan joutuminen no on osaks sitä, et sul on elämässä jotain sellasta, joka on ehkä enemmän siellä jossain taustalla ja ihan piilossa vieden sulta hirveesti energiaa, ku on yrittäny painaa sitä jonnekki piiloon - -*

*- - ihminen kerää sitä energiaa syövää materiaalia niin paljon, et jossain vaiheessa sitä on niin paljon, et pysähtyy väkisinkin se tekeminen, et sen kaiken paino on vaan niin siinä vaiheessa niin suuri, et ei voikaan tehdä mitään. Samassa asiassa roikkuminen venyttää välitilassa pysymistä, joka johtaa lopulta lamaannukseen.*

## 9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämä tutkimus tuo esiin nuorten nimeämiä merkityksiä ja kokemuksia sanasta välitila. Aloittaessamme tutkimusta pidimme tärkeänä nuorten oman äänen kuuluville saamista. Hämmästyneinä ilahduimme siitä kuinka syvällisiä tulkintoja nuoret tekivät välitilakokemuksista valokuvien avulla. Nuorille oli syntynyt jokin käsitys välitilasta sanasta, muutoin he eivät olisi kyenneet ottamaan valokuvia välitilasta. Toisessa ryhmähaastattelussa välitila sanana oli muodostunut käsitteeksi, sillä nuoret kykenivät mielessään kuvittelemaan valokuvan portaikosta ja muuntamaan mielikuvien avulla kuvaa keskustelussa omanlaisekseen.

Helposti ajatellaan, että nuori ei halua puhua asioistaan, kokemuksistaan tai tunnetiloistaan, mutta problematiikka voi liittyä sanallistamisen vaikeuteen. Valokuvatyöskentelyn avulla nuoret kykenivät tuomaan julki sekä kommentoimaan omia ja muiden mielipiteitä ja kokemuksia, sen avulla nuoret pystyivät käsittelemään vaikeita asioita. Tunnekokemusten ulkoistaminen valokuvien avulla loi mahdollisuuden käsitellä yksilöllisesti koettua välitilaa.

Myös aikuisten pitäisi ymmärtää tunnekokemusten sanallistamisen tärkeys. Vanhempien, kasvattajien ja kaikkien nuorten parissa työskentelevien tulisi pohtia, kuinka valmentaa nuorta stressaaviin ja hämmentäviin tilanteisiin. Tutkimuksemme tulokset osoittavat että keskustelun syntymisen edellytys on yhteisen kielen löytäminen, joka puolestaan auttaa nuorta käsitteellistämään tunnekokemuksia sekä tunnetiloja ja tätä kautta ymmärtämään itseään paremmin. Mitä aikaisemmin nuori oppii tuntemaan itseään, sitä paremmin hän kykenee löytämään paikkansa monimuotoisessa yhteiskunnassa. Tämän vuoksi nuoren kokemuksia ei tule vähätellä, vaan kasvattajan on tärkeää antaa nuorelle tilaa puhua tunteistaan omasta näkökulmastaan, omalla kielellään ja omilla ilmaisuillaan.

Olemme tutkimukssessamme esittäneet nuorten nimeämiä merkityksiä ja välitilaa kuvaavia tulkintoja yhdistäen niitä ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Tarkastelumme keskiössä on ollut myös tunteiden sanallistamisen tärkeys, sillä se on mielestämme yhteydessä nuorten psyykkiseen hyvinvointiin.

Eksistentialismissa ihmisen on tärkeää olla vapaa luodakseen itsestään yksilön. Vapaus valintoihin tuo mukanaan vastuun ja vastuu puolestaan pelon ja ahdistuksen. (Hirsjärvi 1982, 71.) Giddensin (1995) mukaan ihmisten valintoja voivat ohjata tai ehkäistä tiedostamattomat tunteet, rutinoituminen sekä sellaiset arjessa tehtävät valinnat, joihin ihmiset eivät voi vaikuttaa. Näitä voivat olla esimerkiksi taloudellinen tilanne, teknologiset muutokset ja yhteiskunnan järjestelmät. (Giddens 1995, 107–108.)

Valinnat ilmenivät eri tavoin riippuen siitä, mitä valokuvaa käsiteltiin. Valinnat ilmenivät usein kahden vastakkaisen vaihtoehdon välillä: valitseeko rauhallisen vai väkivaltaisen tavan toimia, oikean vai väärän reitin tai likaisen vai siistin huoneen. Valinnat ilmenivät oman vai toisen polun valitsemisena sekä valintana haluaako olla sisällä vai ulkona. Keskusteluissa nuoret liittivät valinnan usein pimeään tai valoisan puolen valitsemiseen. Välitilan käsittelyn kautta nuoret keskustelivat uusista valinnoista, kokemuksista ja mahdollisuuksista. Nuorten mielestä valinnat ovat hyvin henkilökohtaisia, on tärkeää valita juuri oma polku, sillä joku voi esimerkiksi olla onnellinen erakkona ja toinen taas ei.

Kun joku asia kehittyy ongelmaksi alkaen vaikuttaa nuoren jokapäiväiseen elämään, on mahdollista että nuoren voimavarat ja työkalut eivät riitä tilanteen ratkaisemiseen ja on järkevää hakea ulkopuolista apua. Tällaisia tilanteita voi tunnistaa seuraavanlaisista tunnusmerkeistä: nuoren masentuneisuus, ahdistuneisuus tai jännittyneisyys, tunteiden lamaantuminen, elämän merkityksettömyys, jatkuva väsymys, keskittymiskyvyttömyys, univaikeudet, psykosomaattiset oireet, nuoren eristäytyminen, koulunkäyntiongelmät. Nuoruus on muutosaltista ja kokeilunhaluista aikaa, sivusta seuraajan voi olla haasteellista yrittää erottaa toisistaan kehitykseen kuuluvia muutoksia ja masentuneisuuden tai ahdistuneisuuden aiheuttamia oireita. Myös silloin kun nuori menettää mielenkiintonsa asioihin, jotka aiemmin olivat hänelle tärkeitä tai käyttäytyy epäsuoran itsetuhoisesti esimerkiksi käyttämällä päihkeitä, saattaa olla kysymys mielen hyvinvoinnin järkkymisestä. Suora itsetuhoisuus ja itsensä vahingoittaminen ovat oireita psyykkisestä tasapainottomuudesta. (Salonen 2003.)



Molemmissa ryhmähaastatteluihin tuli selvästi ilmi, kuinka oma tie tuli löytää yksin. Ihmisen on valittava oma polku, mitä kulkea, toisen mielipidettä voi kuunnella, mutta päätökset on tehtävä itsenäisesti. Välitilan väistämättömyys oli nuorten mukaan ahdistavaa. Nuoret nostivat kasvatuksen ja vanhempien osuuden välitilasta selviämiseksi esille, sillä tärkeintä nuorten mielestä oli oppia hallitsemaan välitilaa työkalujen avulla. Jos haluaa auttaa muita, on opittava omista kokemuksistaan. Jokaiselle on kuitenkin annettava mahdollisuus päättää omista asioistaan. Työkalujen avulla voidaan joko rakentaa elämää, vaikuttaa elämän sisältöön tai ”siivota huone”. Tästä voi päätellä, että myös vanhempien tulee oppia kokemuksistaan. Miten vanhemmat voisivat antaa nuorille työkaluja, mikäli he eivät itse ole käsitelleet omia välitilojaan? Välitilassa olevien ahdistavien kokemusten selvittäminen auttaa nuorten mukaan ymmärtämään toisen kokemusta siitä, että välitilasta poispääseminen ei ole yksinkertaista. Välitilan omakohtainen käsittely antaa mahdollisuuden yksilöitymiseen.

Sinikka Aapola ja Kaisa Ketokivi (2005) ovat käyttäneet polku-metaforaa kuvaamaan nuoren kasvua aikuiseksi. Polkujen he kuvailevat olevan mutkittelevia, itse raivattavia tai aiempien kulkijoiden talleja. Vakiintuneilta poluilta saattaa pudota tai poiketa eri suuntiin kuin toiset. Pelkät suunnistustaidot eivät kuitenkaan riitä, yhteiskunnallisesti muovautuneet prosessit ja rakenteet määrittävät valinnan mahdollisuuksia, joita nuorille heidän aikuistuuksaan avautuu. (Aapola & Ketokivi 2005,7.)

Nuoret kuvailivat monia erilaisia polkuja, joiden kautta he tekivät valintojaan. Synkästä ulkomuodostaan huolimatta mustiin pukeutuneilla nuorilla oli positiivinen ote elämään. Nuoret rinnastivat pimeään haasteellisuuden ja valoisaan sujuvuuden sekä onnistumisen. Pimeän kautta valoisaan kulkemisessa on tärkeää varmistaa valoisaan pääseminen. Ulkopuolisen on haasteellista pyrkiä määrittämään oikeaa ja kohtuullista aikaa, jonka ihminen voi kulkea pimeässä säilyttäen hyvinvointinsa. Toisaalta pitkään pimeässä kulkeva ei itse välttämättä tiedosta että pitkäkestoinen pimeä taival saattaa aiheuttaa masennusta tai ahdistusta. Tutkimustulostemme perusteella nuoret olivat itse valinneet oman pimeän polkunsu, joka heidän mukaansa vie oikeiden valintojen kautta onnelliseen ja valoisaan paikkaan.

*Huomatessaan olevansa pimeydessä, vasta silloin ihmisen on mahdollista kasvaa. Pimeys ei siis ole pelkästään pahasta, vaan se voi toimia voimakkaana kasvualustana kohti valoa. (Ansio 2005,37.)*

Lehtinen (2002) kuvailee Heideggerin termiä ”die angst” ihmisen ahdistavaksi perustunteeksi kuolemanpelon, syyllisyyden tunteen ja moraalittoman elämäntavan vuoksi. Ihmisen kokema ahdistus verhoutuu usein peloksi, jolloin ihminen kykenee hallitsemaan eli välttelemään pelottavia tilanteita. Aito ahdistus on tyhjyyttä, elämän tarkoituksettomuutta, jossa pitää olla valmis kuolemaan joka hetki. Voitettuaan kuolemanpelkonsa ja hyväksyttyään kuoleman väistämättömyyden, ihminen on vapaa valitsemaan oman todellisen minänsä sekä tekemään niitä valintoja, jotka auttavat hänet autenttiseen elämään, myös ilon kokemiseen. Heideggerin mukaan ihminen saavuttaa aidoimman elämän silloin, kun hän tiedostaa elämänsä rajallisuuden ja tuntee itsensä mahdollisimman tyhjäksi. (Lehtinen 2002, 173–174.)

Ryhmähaastatteluissa tuli selvästi esille nuorten elämän eksistentiaalinen ajattelutapa. Jo ensimmäisessä haastattelussa keskusteltiin ”iltapäivä angsteista”. Nuorilla oli selvästi positiivinen, ”pimeän kautta valoisaan” -asenne, joka kuuluu myös eksistentiaaliseen ajattelutapaan. Myös Dynamon nuori puhui useassa eri kohdassa olo-tilan muutoksesta ja pysähtyneestä tilasta. Hänen sanontansa: ”Jokaisella ihmisellä on oma välitilansa, jonne muilla ei ole pääsyä”, kuvaa hyvin eksistentiaalisen teorian pääpiirteitä. Dynamon nuoren mielestä syntymä ja kuolema ovat konkreettisia tapahtumia, kun taas välitilaan joutuminen ei, juuri tässä on hänen mielestään välitilassa olemisen ihanuus sekä haastavuus.

Lapsi kohtaa elämässään ristiriitaisen tilanteen huomatessaan, että vanhat toiminta- ja selviytymismallit eivät enää toimi, tämä aiheuttaa avuttomuuden ja jännityksen tunteen kasvamista, jolloin lapsen voimavarat joutuvat koetukselle (Poijula 2007, 29). Lapsen kasvuun kohti aikuisuutta kuuluvat normaalit kehityskriisit, joiden tehtävänä on auttaa lasta hylkäämään vanha ja muodostamaan uusi identiteetti. Tunnetuin lienee Eriksonin kehitelemä teoria, josta olemme kirjoittaneet nuoren kehitykseen liittyvän teorian yhteydessä luvussa 4.2.1.

Eriksonin tutkimusten mukaan jokaiseen kehityskriisiin liittyy tiettyjä kehitystehtäviä, joiden menestyksellä ratkaisu on apuna seuraavaksi eteen tulevassa kehityskriisissä (ks. Dunderfelt 1997).

Voimme tulostemme perusteella todeta että nuorten välitilakokemus on yhteydessä siirtymävaiheiden ja murrosikään kuuluvien psyykkisiin ja fyysisten muutoksiin, sillä välitilassa nuori joutuu suhteuttamaan itsensä uudelleen ympäröivään yhteisönsä. Nuorten oli helppo keskustella kohtaamistaan ristiriitaisia tunteita herättäneistä kokemuksistaan välitila- sanan ja valokuvien avulla, sillä välitila sanalla ei ole olemassa ennalta määriteltyä merkitystä eikä valokuvilla tarkkaa määritelmää. Välitilan sekä valokuvien tulkinnallisuus saattoi vapaasti muotoutua nuorten keskinäisissä keskusteluissa. Haastattelemamme nuoret eivät näytä luovan identiteettiään valtaväestön keinoin, median ja muodin ohjaamana, vaan kertomansa mukaan he pikemminkin pyrkivät eroon massasta. Yksilöllisyyden säilyttämisen tärkeys tuli esiin mm. haluttomuutena luokitella itseään kuuluvaksi mihinkään nuorisokulttuuriin.

Taideprosessin, kuten piirtämisen, kirjoittamisen tai draaman avulla ihminen kykenee käsittelemään itselleen vaikeitakin asioita irrottamalla ne omista henkilökohtaisista tunnekokemuksistaan. Tällöin yksilöllä on mahdollisuus käsitellä valmista tuotosta objektiivisemmin sekä omaksua objektiivisella tasolla käsitelty asia takaisin osaksi omaa itseään, osaksi omaa elämäänsä. (Partanen 2006.) Myös Lehtisen (2002) mukaan ihminen on yksin kokemusmaailmassaan, mutta taiteen avulla ihminen pääsee yhteyteen toisten yksinäisten kanssa. Eksistentiaalismin mukaan taide antaa todenmukaisemman kuvan elämästä kuin tiede. Yksikään tieteellinen teoria ei kykene taidetta paremmin kuvailemaan ihmiselämän syvällisyyttä ja moniselitteisyyttä. Taide tuo esille sen mikä tekee ihmisestä ihmisen – subjektiivisen kokemuksen ainutlaatuisuuden. (Lehtinen 2002, 44.)

Itsensä arvioiminen on suhteessa identiteetin rakentamiseen. Arvioidessaan itseään taidetoiminnan yhteydessä, ihminen saa mahdollisuuden katsoa omaa toimintaansa ja ajatteluaan uudesta näkökulmasta. Kun taidetyöskentelyn tuotosta käsitellään ryhmässä, yksilössä käynnistyy ajatteluprosessi, jossa hän miettii syitä omaan toi-

mintaansa ja omiin ratkaisuihinsa. Ryhmätoiminnassa ihminen voi puolestaan peilata itseään toisten ryhmäläisten kautta. (Sava 2004, 53.)

Tutkimustuloksemme osoittavat, että välitilakeskusteluista ja valokuvainterventios- ta oli hyötyä nuorten identiteettityölle. Nuoret keskustelivat ja tekivät tulkintoja valokuvista, he jakoivat kokemuksiaan sekä miettivät keinoja välitilasta pois pääsemiseksi. He myös huomasivat välitilakeskustelujen liittyvän jokaisen kuvan kohdalla valintoihin, jotka ovat olennainen osa identiteettityötä.

Dynamon nuoren mielestä hänen teini-ikänsä keskeinen haaste on ollut kyetä luopumaan omista maailmankuvaa koskevista visioista ja suhteuttaa itsensä muuttuneeseen maailmaan. Hänen mukaansa nykymaailmassa ihminen joutuu suhteuttamaan itseään uudestaan ja uudestaan nopeasti muuttuvaan maailmaan. Haasteellisenä nuori mainitsee työidentiteetin, jonka ihminen olosuhteiden pakottamana joutuu rakentamaan uudestaan. Muutostyön myötä ihminen on vaarassa ajautua välitilaan eli kriisiin, jossa hän joutuu murskaamaan aiemmin luomansa kiinteän työidentiteetin ja rakentamaan tilalle uuden joka vastaa työyhteisön vaatimuksiin.

Näreen (2008) mukaan kulttuuri on kaupallisesti tuotettua: median julkituomat, hyvin myyvät uutiskynnyksen ylittämät tapahtumat, ovat jokaisen kuluttajan ulottuvilla – myös lasten ja nuorten. ”Kaikki tiet vievät mielihyvään” -tyylinen mainonta pakottaa lapset ja nuoret muodostamaan käsityksen asioista, joita he eivät vielä itse voi kokea tai osaa käsitellä. Media viestittää asioita, jotka samalla kertaa sekä ovat että eivät ole mahdollisia nuorten elämässä.

*He elävät riskin ja luottamuksen jatkumossa, välitilassa, jossa joutuu jatkuvasti arvioimaan, milloin voi luottaa ja milloin on syytä varoa.*(Näre 2008, 35.)

Tulosten perusteella haastatellut nuoret eivät kokeneet olevansa median uhreja vaan pikemminkin he kokivat olevansa sivustakatsojia. Nuoret viestittivät jo pelkällä pukeutumisellaan, ettei muoti kiinnosta heitä, he puhuivat myös idoleihin samaistumisesta, ja siitä kuinka mustiin pukeutuneita nuoria helposti luullaan päihteiden käyttäjiksi pelkän pukeutumistyylin ja musiikkimaun perusteella.

Kommenttien perusteella voimme todeta, että nuoret haluavat muiden ihmisten suhtautuvan heihin erikoisina yksilöinä.

Medialla on vahva vaikutus nuoren identiteettityöskentelyyn. Median kautta nuori mm. samaistuu idoleihinsa. Tutkimuksessa nuoret pohtivat valintoja ja sitä tekevätkö he itse omat valintansa vai ovatko he osallisia suuressa Sims-pelissä, jossa valinnat tekee ulkopuolinen taho. Keskustelussaan haastattelemamme nuoret selvästi pohtivat kuka päätökset lopulta tekee. Nämä nuorten kommentit herättivät meissä tutkijoina ajatuksen median piilevästä vaikutuksesta yleensäkin nuorten identiteettityöskentelyyn.

Tarkastelemme tutkimustuloksiamme myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta, sillä yksilöllisyydestään huolimatta ihminen on aina sidoksissa ympäristöönsä. Hiltusen ja Jokelan (2001) mielestä nykypäivän ihmisellä on tarve jäsentää itseään globaalisessa maailmassa. Suurten, kollektiivisten tarinoiden sijalle on noussut pienten, yksilöllisten tarinoiden merkitys. (Hiltunen & Jokela 2001, 9.) Sava ja Vesanen-Laukkanen kirjassaan *Taiteeksi tarinoitu oma elämä* (2004) korostavat juuri taiteen merkitystä minuuden löytämisen apukeinona, koska taiteen avulla voidaan käsitellä kipeitäkin ja vaikeita asioita, joille muutoin ei löytyisi sanoja. Taiteen kautta ihminen rakentaa omaa pientä tarinaansa tulkitsemalla itseään ja muita suhteessa koettuun elämäänsä. Ihmisellä on tarve kuulua johonkin suurempaan kokonaisuuteen eli suuriin tarinoihin, sukupolvien jatkumoon ja tarve määrittää minuuttaan suhteessa muihin ihmisiin. (Sava & Katainen 2004, 24–26.)

Vuonna 2006 Uudistunut nuorisolaki pakottaa yhteiskuntamme eri toimijat ottamaan kantaa lasten ja nuoren hyvinvointiin, jota pyritään kehittämään lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmalla (Nuorisolaki 72/2006, 4§). Tarkoituksena on linjata jokaisena hallituskautena uusi ohjelma nuorten elämänlaadun parantamiseksi. Kehittämisohjelman tarkoituksena on olla mukana tukemassa nuoria siirtymä-, muutos ja kriisivaiheissa. Nykyisen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämispolitiikan mukaan taide- ja kulttuuriperintö auttaa nuorta jäsentämään itseään osaksi yhteiskuntaa.

Lisäämällä ja tukemalla ilmaisukykyä kehittäviä toimijoita ja toimintaa sekä ymmärtämällä luonnollisen ympäristön merkityksen lapsen kasvulle ja kehitykselle saadaan nuori muodostamaan persoonallinen identiteetti. Koulussa nuorta kannustetaan etsimään tietoa uusista tietolähteistä, kyseenalaistamaan vanhoja ratkaisumalleja sekä luomaan uusia, toimivampia toimintamalleja. Taiteen merkitys intuitiiviselle, non-verbaalille ymmärrykselle on otettu huomioon laadittaessa kehittämisohjelmaa. Nuoren luovuus pyritään saamaan liikkeelle tukemalla järjestöjä, taiteen perusopetusta, kulttuurillista nuorisotyötä, koulun opetusmenetelmiä ja toimintaympäristöä sekä kouluttamalla ammattikasvattajia. (Lapsi ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007, 27–29.)

Nykyaikana elämäntavat ovat eriytyneet ja yksilöllisyys on korostunut. Yksilöiden elämänpiirien laajentumisesta johtuen sosialisatio tapahtuu nyky-yhteiskunnassa psyykkisiä ja sosiaalisia haasteita asettavien instituutioiden avulla. Päiväkodin, koulun, iltapäiväkerhon ja harrastetoiminnan toimintaa ohjaavien aikuisten roolimallit ovat koko ajan laajemmassa roolissa lasten kasvussa ja kehityksessä. Ennen sosiaalistumista ohjasivat lähinnä oman perheen ja lähipiirin aikuiset. (Vanttaja & Järvinen 2006, 34–35.)

Haastattelemamme nuoret puhuivat ryhmähaastattelussa kokevansa vanhempiensa kohtelevan heitä eri tavoin kuin ”taviksia” tai ”lissuja”, he päättelivät tämän johtuvan heidän mustasta pukeutumistyylistään. Nuoret keskustelivat esimerkiksi omien kotiintuloaikojen tiukkuudesta verraten niitä ”massanuorten” kotiintuloaikoihin. Dynamon nuoren mielestä nyky-yhteiskunnassa vanhemmilla ei ole tarjota nuorille yhtä valmista toimintamallia, vaan vaihtoehtoja on paljon ja valinta jää nuoren itsensä vastuulle. Tutkimustuloksemme kertovat että nykynuoret ovat oikeutettuja ja toisaalta velvoitettuja tekemään omat valintansa niistä tekijöistä jotka ohjaavat heidän sosiaalistumistaan. Vastuu nuorten sosiaalistumisesta on siis etupäässä heillä itsellään, jos ja kun nuoret ilmaisevat tarvitsevansa ohjausta ja tukea, vanhempien ja nuorten parissa työskentelevien velvollisuutena on auttaa nuoria.

Giddens (1995) on 1990-luvun puolivälissä todennut että tuolloin elettiin siirtymäkautta, jossa instituutioiden leviäminen vaikuttaa mm. muodin kautta maailmanlaajuisesti yksilöön. Toisaalta myös yksilö vaikuttaa teoillaan maailmanlaajuisiin ilmiöihin, kuten maapallon saastumiseen. (Giddens 1995, 83–85.) Lashin (1995) mukaan informatiivinen yhteiskunta mahdollistaa kansalaisilleen kriittisen yhteiskunnan tarkastelun. Yhteiskunnan refleksiivinen asenne johtaa lopulta palvelujen asiakaskeskeisyyteen ja yksilöä voimaannuttavaan yksilöllistymisprosessiin. (Lash 1995, 157.)

Dynamon nuoren mielestä nyky-yhteiskunnassa on vaikeaa saada apua henkisiin vaikeuksiin. Hänen mielestään ihmisellä on tarve saada henkisiin vaikeuksiin kiireetön ja rauhallinen auttamissuhde, jossa hänellä on aikaa pysähtyä miettimään asioita ja tekemään valintojaan. Nyky-yhteiskunnan palvelujärjestelmässä resurssit ovat tiukoilla ja kaikille apua ja tukea tarvitseville niitä ei pystytä tarjoamaan. Lashin (1995) teorian mukaan kehityssuunta näyttää olevan parempaan päin. Ryhmähaastatteluun osallistuneet nuoret lienevät vielä liian nuoria kyseenalaistaakseen yhteiskunnan toimivuutta. Toisaalta he voivat kapinoida yhteiskunnan sääntöjä vastaan juuri pukeutumisensa avulla.

Kohderyhmämme nuoret olivat tietoisia maapallon saastumisesta, mutta he eivät osanneet käsitellä asiaa kovinkaan tarkasti tai järjestelmällisesti, pikemminkin vain todeten, että asia oli näin. Dynamon nuoren mielestä hän itse kuuluu sukupolveen, jolle on syötetty lapsesta asti ekovisioita hyvässä ja pahassa tarkoituksessa, siitä on hänen mukaansa seurannut nihilistisiä ajatuksia sekä maailmanlopun visioita. Hän kertoo maailmankuvansa teini-iässä suuntautuneen huoleen maailman ekologisesta tilasta ja elämän tarkoituksen olleen hukassa. Havahduttuaan miettimään elämän tarkoitusta, hän huomasi että opitut toimintamallit eivät toimineet ja ajautui välitilaan, jossa hänen maailmankuvansa muuttui. Nuori kertoi välitilakokemuksen myötä elämänsä olevan nykyään mielekästä ja tarkoituksellista.

Kakkuri-Knuutilan ja Heinlahden (2006) mukaan henkilöt, jotka refleктоivat omaa toimintaa kykenevät toimimaan parhaiten ennalta arvaamattomissa tilanteissa (Kakkuri-Knuutila & Heinlahti 2006, 74). Penttinen (2007) on tarkastellut nuorten elämää nyky-yhteiskunnassa ja Schutziin viitaten hän kertoo että arjen haasteellisuus yhdistettynä nuorten erilaisiin taipumuksiin luo hyvin erilaisia kokemuksia elämästä. Päämäärien valitsemiseen ja niihin liittyviin strategioihin vaikuttaa millaisessa ympäristössä nuori elää, millainen elämänhistoria nuorella on ja miten nuori näkee mahdollisuutensa vaikuttaa elämäänsä. Nuoren käsitys arjen hallinnasta perustuu pitkälle nuoren omiin kokemuksiin. (Schutz 1972, Penttisen 2007 1982, 257–258 mukaan.)

Voimme todeta että toiminnallisen intervention yhdistäminen jälkimmäiseen ryhmähaastatteluun oli onnistunut valinta. Haastattelun keskustelusta oli selkeästi havaittavissa näkökulmien monipuolistuminen, ryhmässä keskusteleminen puolestaan mahdollisti nuorten vuorovaikutuksellisen keskustelun, he täydensivät toistensa tulkintoja ja uskalsivat ottaa puheeksi myös toisten tulkinnoista poikkeavia huomioita.

Haastattelutilanne oli mielekäs sekä meille että haastatelluille nuorille. Kysyimme nuorilta miltä tuntui ensimmäisen haastattelun jälkeen keskustella näiden konkreettisten valokuvien avulla välitilasta. Vastauksista selvisi että osallistuminen tutkimukseen auttoi nuoria jäsentämään ja selventämään kokemuksiaan sekä omien valintojen tärkeyttä. Tulkinnot valokuvista laajensivat nuorten mukaan heidän ymmärrystään tutkittavasta aiheesta.

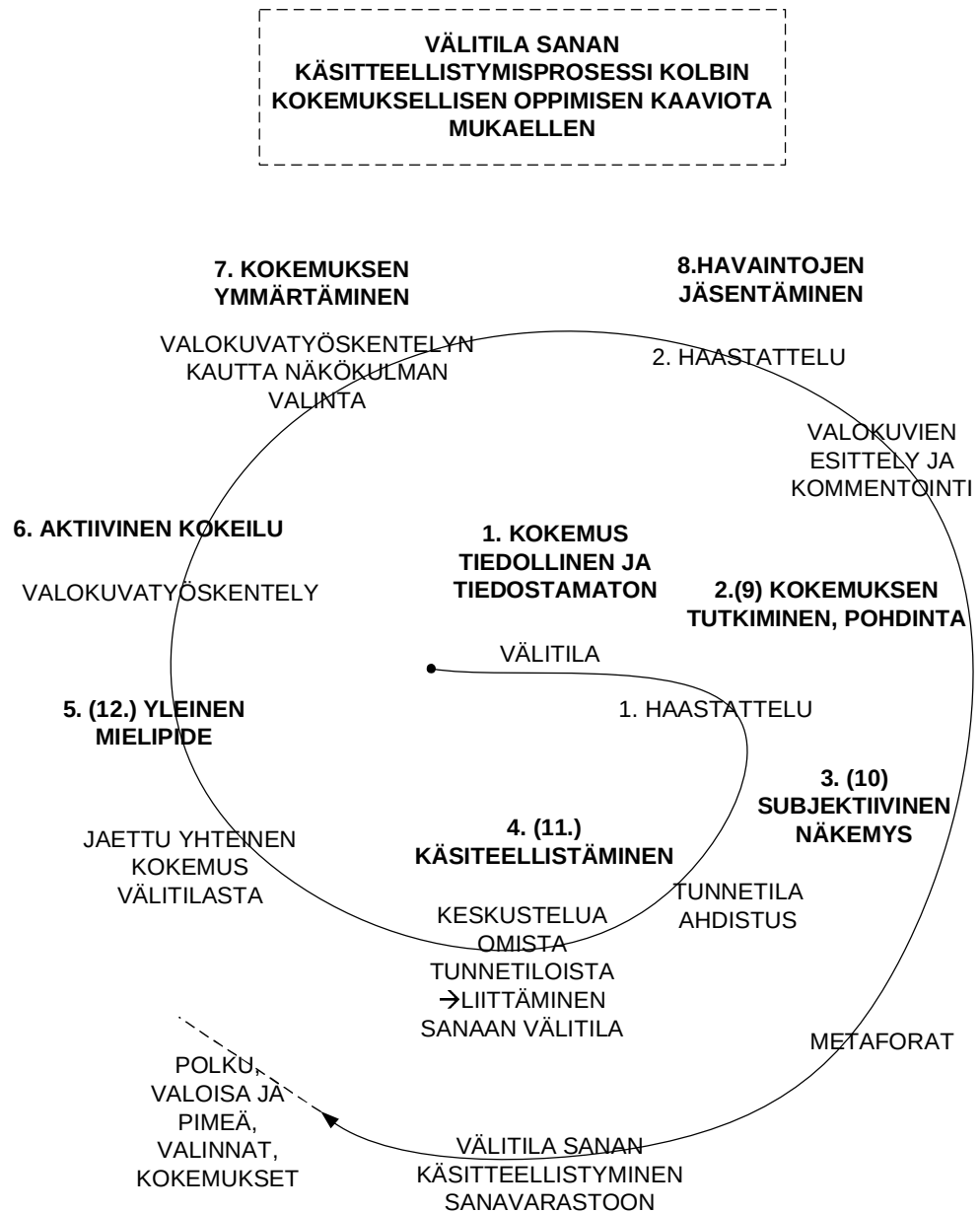
Lapsen opettelemat erilaiset käsitteellistämisen taidot muodostuvat murrosiässä yhdeksi kokonaisuudeksi mahdollistaen abstraktin käsitteellistämisen, jolloin nuori kykenee ilmaisemaan omia psykologisia prosessejaan verbaalisesti (Vygotski 1982, 112–119). Ajattelutoiminta ei ole suoraviivaista, jossa yhden tavan jälkeen tulee toinen tapa, vaan ajattelutoiminnan eri muodot ilmenevät rinnakkain. Murrosikäisellä nuorella on siis sekä alkeellisempia että kehittyneempiä tapoja muodostaa käsitteitä. Vanhan ja uuden tavan kohdatessa ajattelumaailmassaan, nuori joutuu ajattelussaan kriisivaiheeseen. Tästä seuraa nuorille tyypillinen ajattelutavan



epäloogisuus, jossa nuoren tapa käyttää sanaa ja määritellä se eivät ole yhteneväisiä. Suurin haaste nuoren ajattelun kehitykselle on muodostaa konkreettisesta asiasta abstrakti, saada abstrakti taas konkreettiseen muotoon ja lopuksi yhdistää konkreettinen käsite uusiin tilanteisiin, joissa on ajateltava abstraktien käsitteiden avulla. (Vygotski 1982, 149–151.)

Välitilan sanan käsitteellistyminen noudatti Vygotskin käsitteenmuodostusprosessia. Nuorille annettiin ensin abstrakti käsite, välitila, jolle he antoivat ensimmäisessä haastattelussa ensin konkreettisia merkityksiä, kuten odotushuone tai keuhkot. Ensimmäisen haastattelun lopuksi nuoret antoivat välitilalle merkityksiä sekä tunnetiloina että kokemuksina. Valokuvatessaan välitilaa nuoret joutuivat konkretisoimaan ensimmäisessä haastattelussa esiin tulleet abstraktit asiat. Toisessa haastattelussa nuoret puhuivat valokuvien avulla abstrakteista asioista kuten tunteista ja kokemuksista. Haastattelun edetessä keskustelu käsitteellistyi taas abstraktille tasolle, sillä nuoret ryhtyivät kuvaamaan välitilaa metaforien kautta mm. polun, valintojen, pimeän ja valoisan käsitteiden avulla.

Vygotskin (1982) mukaan käsite on aina osa kognitiivisia prosesseja, joita ilman käsite on pelkkä jähmettynyt ja liikkumaton muodostelma. Käsitteen muodostaminen on aina luova prosessi, joka saa alkunsa vasta tilanteessa, jossa henkilö tarvitsee käsitettä. (Ach 1921, Vygotskin 1982 mukaan, 108–109.) Olemme kuvanneet käsitteellistymisprosessia Kolbin kokemuksellisen oppimisen kaaviota sekä hermeneuttista kehää mukaillen (KUVIO 16). Hermeneuttisen kehän mukaan yksityiskohdat ymmärretään kokonaisuuden valossa ja kokonaiskäsitys muodostetaan yksityiskohtien pohjalta. Näin esiymmärrys korjaantuu ja muokkautuu tulkinnan edetessä. (Gadamer 2004, 29.)



KUVIO 16. Välitila sanan käsiteellistyminen Kolbin kokemuksellisen oppimisen kaaviota sekä hermeneuttista kehää mukaillen.

Tutkimuksemme nuorten tavasta käsittää ja jäsentää omaa olemassaoloaan välitilassa on herättänyt meissä ja tutkimuksemme tulosten perusteella myös haastattelemissamme nuorissa monia mielenkiintoisia ajatuksia. Varsinkin toista ryhmähaastattelua seurattaessa huomasimme, kuinka nuoret keskustelivat keskenään kokemuksestaan sekä ajatuksiaan. He kykenivät ymmärtämään, arvioimaan, tulkitsemaan, esittämään ja muokkaamaan mielipiteitään keskustelun edetessä. Kaiken kaikkiaan nuorten ymmärrys välitila sanasta laajeni käsitteeksi, joka sai erilaisia merkityksiä.

Ryhmästä vastattiin: ”valinnat” ennen kuin ehdimme esittää suunnittelemamme kysymyksen: mikä sana nuorten mielestä kuvaa parhaiten sanaa välitila ja välitilakokemusta? Tämäkin kertoo mielestämme välitila tietoisuuden laajentuneen ja syventyneen keskustelun edetessä.

Tutkimusprosessi kesti joulukuusta 2007 lokakuulle 2008 ja se toteutui aikataulullisesti ja menetelmällisesti suunnitelmamme mukaisesti, jolloin aikaa ja energiaa ei toteuttamisvaiheessa kulunut aikataulujen ja toimintatapojen suunnitteluun. Kirjallisen raportoinnin suhteen teimme muutoksia tutkimussuunnitelmaamme. Yhtenäisen ja loogisen tutkimusraportin työstäminen oli ajoittain haasteellista, johdonmukaisuuden löytäminen oli vaikeaa yritettäessä yhdistää monta erilaista aineistoa perinteisestä poikkeavaan luovempaan raportointitapaan. Tutkimusraportin muodoksi valikoituikin lopulta perinteinen opinnäytetyön malli.

Tutkimuksen kuluessa huomasimme kuinka tärkeää tutkittavan ilmiön rajausta on, tiedonjanoamme kasvoi kasvamistaan prosessin edetessä. Halusimme kuitenkin tutkia ilmiötä mieluummin syvällisesti kuin liian laajasti, omasta mielestämme tutkimuksemme rajausta on sopusoinnussa opinnäytetyölle määriteltyyn opintopistemäärään.

Sosionomin (AMK) ydinosaamisen keskiössä on vuorovaikutus. Työssään sosionomi kohtaa asiakkaiden muuttuvat tarpeet ja tärkeää on jatkuva itsensä ammatillisen kehittämisen, työn sisällöllinen ymmärtäminen sekä taidollinen osaaminen. Sosionomin tulee tunnistaa yhteiskunnan perusrakenteet ja yhteiskunnan kehitysprosessin ja yhteiskunnallisten ilmiöiden vaikutukset kansalaisten hyvinvointiin sekä taloudellisiin tarpeisiin ja ratkaisuihin. Sosionomilta edellytetään kasvun, arkielämän ja sosiaalisen toimintakyvyn tukemista, mikä tarkoittaa kykyä havaita asiakkaan kehitys, tilanne, voimavarat ja kasvun mahdollisuudet. Sosionomin osaaminen on teoreettista, menetelmällistä ja kokemuksellista. Menetelmällinen osaaminen sisältää menetelmien taustalla olevien ihmiskäsitysten tunnistamista ja niiden perustelujen osaamista sekä eri työmenetelmien soveltamista yksilö-, ryhmä-, perhe-, yhteisö- ja aluetyössä.

Yhdistimme tutkimuksessamme teoreettisen ja menetelmällisen osaamiseen, lisäksi käsitelimme kokemuksellisen oppimisen prosessia käsitteellistymiseen liittyen. Valitsimme toiminnallisen intervention osaksi kvalitatiivista tutkimustamme ja voimme todeta opinnäytetyöprosessimme lisänneen omaa kokemuksellista osaamistamme. Olemme perustelleet valitsemiamme metodeja sekä esittäneet teoreettiseen viitekehykseen yhdistyvät näkökulmamme: ihmiskäsityksemme ja maailmankuvamme, joiden kautta olemme tarkastelleet tutkimustuloksia. Valitsimme tutkimukseemme fenomenologis-eksistentiaalisen näkökulman, koska tutkimme nuorten nimeämiä yksilöllisiä merkityksiä ja kokemuksia sanasta välitila. Eksistentialismi viittaa yksilölliseen kokemukseen. Fenomenologinen näkökulma perustuu tutkijan havainnointiin ilmiöistä ja kykyyn luoda jäsentynyttä tietoa havainnoistaan (Tuomi 2007, 48–49).

Tutkimuksemme on kokonaisuutena johdonmukainen, sillä yhdistimme tutkimuksessamme nuorten mielipiteet, eksistentiaalisen teoriapohjan, Dynamon nuoren haastattelun ja nyky-yhteiskunnallisen rakenteen. Valitsemamme ihmiskäsitys sekä aineistonkeruumenetelmät mahdollistivat tutkimuksen tekemisen ja loivat kokonaisuuden, jossa tarkoituksena oli saada tietoa nuorista ja auttaa nuoria jäsentämään omaa kokemus- ja tunnemaailmaansa. Tutkimuksemme teoriapohja ja tutkimustuloksemme kertovat maailman sirpaleisuudesta ja irtonaisuudesta. Tämän tutkimuksen perusteella voimme todeta, että nykymaailma on nuorelle epävarma ja ahdistaviakin tuntemuksia herättävä paikka.

Tutkimuskysymysten asettelussa meille oli keskeistä saada nuorten ääni kuuluviin. Olemme valitsemillamme keinoilla saaneet vastaukset tutkimuskysymyksiimme, haastattelujen ja valokuvaintervention avulla pääsimme lähemmäksi kohderyhmämme neljän nuoren ajatusmaailmaa. Ajan puutteen ja valokuvatyöskentelystä kertyneen runsaan aineiston vuoksi emme käsitelleet nuorten piirustuksia emmekä heidän piirustuksilleen antamia tulkintoja tässä tutkimuksessa. Käytimme yhtä piirustuksista tämän tutkimuksen kansilehden jälkeisellä sivulla kuvaamaan välitilaa ja osaltaan todentamaan luovan työskentelyn syventävää vaikutusta.

Jatkotutkimusaiheena käsitteellistymisen näkökulmasta on mahdollista tutkia missä tilanteissa haastatellut nuoret ovat käyttäneet välitila käsitettä. Siirrettävyyden kannalta voi tutkia, millaisia merkityksiä joku muu nuorista koottu kohderyhmä nimeää välitila sanalle. Aikuisten antamia merkityksiä välitilalle on mahdollista kartoittaa tutkimalla, minkälaisia merkityksiä aikuisiän kehityskriisiään elävä aikuinen antaa välitila sanalle. Totesimme prosessin aikana että erilaiset aineistokeruumenetelmät ja toisistaan eroavat kohderyhmät varmasti tuottavat keskenään jonkin verran eroavia tuloksia esimerkiksi merkitysten nimeämisen osalta.

Mielestämme on huomionarvoista tarkastella eksistentiaalismin ja sosiaalipedagogiikan yhtäläisyyksiä ja eroja, sillä haluamme suhteuttaa tutkimustamme koulutustamme ohjaavaan pääteoriaan, sosiaalipedagogiikkaan. Näiden kahden teoriapohjan tarkasteleminen rinnakkain tuo esiin niiden maailmankuvien samankaltaisuudet sekä eroavaisuudet. Olemme koostaneet taulukon (LIITE 6), josta on pääpiirteittäin nähtävissä eksistentiaalismin painottuvan yksilöön ja yksilön tarpeisiin ja sosiaalipedagogiikan painottuvan tiettyyn ryhmään tai yhteisöön. Eksistentiaalismissa ja sosiaalipedagogiikassa on samankaltaisuudesta huolimatta erojakin. Eksistentiaalinen ihminen on kuin dynaaminen umpio, joka käsittelee kaikki tunteensa itse. Eksistentiaalisessa ajattelussa ihminen tiedostaa oman toimintansa seuraukset eikä piiloudu ryhmän taakse, näin syntyy kuva ihmisestä, joka on perusolemukseltaan laiska ja itsekäs. Sosiaalipedagoginen ajattelutapa pitää ihmistä aktiivisena yksilönä, joka toimisi kaikkien hyväksi, jos hänellä olisi siihen vain mahdollisuus.

Teorioiden ihmiskäsitykset poikkeavat toisistaan, mutta sosiaalipedagogiikka ja eksistentiaalismin käsittelevät samaa asiaa: yksilön ja ryhmän voimaantumista. Kun olemassaoloon tutkiva ihminen kääntyy sisäänpäin ja kysyy itseltään kuka minä olen, sosiaalinen yhteisö kysyy ryhmänä toisiltaan keitä me olemme, miten me yhteisönä liitymme yhteiskuntaan. Molempien teorioiden tarkoituksena on ihmisen voimaantuminen oman elämänsä subjektiksi, eksistentiaalisissa omin avuin, sosiaalipedagogiikassa ryhmän tuella. Voimaantumisen perimmäisenä tarkoituksena on saada aikaan positiivinen vaikutus, päästä irti vanhoista toimintamalleista, jotka eivät enää palvele kenenkään hyvinvointia. Irti pääsemisen johdosta

ihmisestä tulee aktiivinen ja yksilöllinen oman elämänsä subjekti. Eksistentiaalinen ihminen hakee turvan omasta olemassaolostaan, ratkoo ongelmansa yksin, luo omat arvonsa ja kokemuksensa kun taas sosiaalipedagogiikassa sosiaalinen yhteisö antaa turvan siinä elävälle ihmiselle, käsittelee jäsentensä yhteisiä ongelmia sekä luo yhteiset arvot ja kokemusmaailman. Eksistentiaalinen ihminen kykenee vasta itsensä tuntemisen jälkeen kommunikoimaan toisen eksistentiaalisen ihmisen kanssa erilaisten taidemuotojen avulla, yhteisöllinen ihminen puolestaan luo itseään yhteisönsä avulla.

Jos eksistentiaalinen ihminen ei kykene aitoon suhteeseen itseensä, kompensoi hän vieraantumista masentumalla, väkivaltaisella käytöksellä tai välinpitämättömyydellä. Jos eksistentiaalinen ihminen vieraantuu itsestään, hänen on itsensä kanssa työskentelyä jatkaakseen päätettävä sitoutua työhön ja otettava vastuu omista valinnoistaan. Jos sosiaalinen ihminen vieraantuu yhteiskunnasta, hän saattaa sitoutua alakulttuureihin ja piiloutua ryhmän ja sen johtajien taakse luodakseen itselleen mielekkään elämän. Eksistentiaalisessa ajattelutavassa valta on aina yksilöllä, sosiaalipedagogiikassa ryhmällä. Eksistentiaalisuus luo individuaaleja yksilöitä kun sosiaalipedagogiikka solidaarisia yhteisöjä.

Tässä tutkimuksessa nuoret kokivat olemassaolonsa hyvin eksistentiaalisella tavalla. Yksinäisyys, ahdistavat kokemukset sekä valintojen merkitykset kattoivat koko tutkimusaineistomme. Tutkimme nuorten nimeämiä merkityksiä ja kokemuksia, samalla annoimme nuorille mahdollisuuden jakaa kokemuksiaan toistensa kanssa. Aineistonkeruumenetelmissämme oli sosiaalipedagogisia piirteitä: nuoria haastateltiin ryhmänä ja mukaan otettiin toiminnallinen interventio. Lisäksi yksilöhaastattelun nuoren haastatteleminen liittyi Dynamon draamapajan näytelmän tarkempaan tutustumiseen, jonka toteutuksessa oli mielestämme osittain sosiaalipedagogisia työtapoja ja suuntauksia. Eksistentiaalisuuden ja sosiaalipedagogiikan vertailun avulla heräsimme itse miettimään koulutusohjelmaamme ohjaavan sosiaalipedagogiikan toimivuutta yleisenä ohjaamis-, tukemis- tai auttamistyötä ohjaavana työtapana. Uudenlaisten toimintatapojen juurtuminen työtekijöiden työtapoihin vaatii aikaa, oman aikansa vie myös asiakkaiden totuttautuminen omatoimisuutta painottavaan palvelukulttuuriin.

Jäimme pohtimaan myös mahdollisesti eksistentiaalisessa välitilassa olevia ihmisiä, joita tulemme tapaamaan tulevaisuuden työelämässä. Antaako sosiaalipedagogiikka meille keinoja ja mahdollisuuksia auttaa heitä?

Kaiken kaikkiaan pidämme opinnäytetyönä toteuttamamme tutkimuksen tekemistä monipuolisena ja opettavaisena kokemuksena. Myös opinnäytetyömme tekemisen prosessia voi tarkastella kokemuksellisen oppimisen kautta, käsitteellinen tieto yhdistyi käytännön toiminnasta tulleeseen tietoon ja kokemukseen, tämän johdosta tietokäsityksemme opinnäytetyöprosessista laajentui kokemuksen ja tekemisen kautta.

Lopuksi haluamme rinnastaa tutkimuksemme annin haastattelemamme Dynamon nuoren mielipiteeseen välitiloista kertovan näytelmän suunnittelusta ja toteutuksesta:

*- - kaikki yllätti itsensä siinä ja meidän ohjaajatki ja kaikki ihan ylipäättään sillä, et miten rikas ajatusmaailma nuorella voi olla.*

## LÄHTEET

Aalberg, V. & Siimes, M. 1999. Lapsesta aikuiseksi -nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.

Aapola, S. & Ketokivi, K. (toim.) 2005. Polkuja ja poikkeamia - Aikuisuutta etsimässä. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Ahonen, J. 1996. Esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelmakoulutus 2000. [verkkojulkaisu] Opetusalan koulutuskeskus. [viitattu 20.8.2008]. Saatavissa: <http://www.opeko.fi/esitteet/MENETELMAKOULUTUS/MATERIAALI/Materiaalipaketti%202/Oppimisk%C3%A4sitys-opintomoniste.doc>

Ansio, M. 2005. Ilon pisaroita. Keuruu: Otavan Kirjapaino OY.

Appignanesi, R. 2008. Mihin eksistentialistit uskovat. Helsinki: Otava.

Bardy, M & Känkänen, P. 2005. Omat ja muiden tarinat. Ihmisyyttä vaalimassa. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Barthes, R. 1986. Kuvan retoriikkaa. Teoksessa: Lintunen M. (toim.) Kuvista sanoin 3. Helsinki: Suomen valokuvataiteen säätiö.

Beck, U. 1995. Poliitiikan uudellen keksiminen: kohti refleksiivisen modernisaation teoriaa. Teoksessa Nykyajan jäljillä: refleksiivinen modernisaatio. Beck, U., Giddens, A. & Lash, S. (toim.) Tampere: Vastapaino.

Berger, J. 1987. Toisinkertoja. Jyväskylä: Gummerus



Dunderfelt, T. 1997. Elämänkaaripsykologia-lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. 9. uudistettu painos. Porvoo: WSOY.

Eskola, J & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Etälukio. 2008. Kuolema ja ikuinen elämä. Opiskelumodulit: uskonto. [verkköjulkaisu] Opetushallitus. [viitattu 20.8.2008]. Saatavissa:  
<http://www.oph.fi/etalukio/opiskelumodulit/uskonto/kurssi4/d10.html>

Frankl, V. E., 1994. Ihmisyyden rajalla. Keuruu: Otava.

Frankl, V.E. 1984. Olemisen tarkoitus. Keuruu: Otava.

Gadamer, H.- G. 2004. Hermeneutiikka: ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa. Tampere: Vastapaino.

Giddens, A. 1995. Elämää jälkitraditionaalisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Nykyaajan jäljillä: refleksiivinen modernisaatio. Beck, U., Giddens, A. & Lash, S. (toim.) Tampere: Vastapaino.

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2002. Tutkiva oppiminen. Älykkään toiminnan rajat ja niiden ylittäminen. Porvoo. WS Bookwell. Oy.

Hall, S. 1999. Identiteetti. Tampere: Vastapaino.

Hassinen, M. 2007. Lokerolääkitystä. Teoksessa Nuoret eivät odota. Palvelurakenteen muutos nyt. Tarvainen, T., Pietiläinen, V. & Kuure, T. (toim.) 2007. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki: Yliopistopaino.

- Hietaharju, M. 2006. Valokuvan voi repiä. Valokuvan rakenne-elementit, käyttöympäristöt sekä valokuvatulkinnan syntyminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hietala, V. 1993. Kuvien todellisuus. Johdatusta kuvallisen kulttuurin ymmärtämiseen ja tulkintaan. Helsinki: Gummerus.
- Hiltunen, M. & Jokela, T. 2001. Täälläkö taidetta? Johdatus yhteisölliseen taidekasvatukseen. Lapin yliopisto:Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja D: Opintojulkaisuja.4..
- Hirsjärvi, S. 1982. Ihmiskäsitys kasvatustieteessä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen laitoksen julkaisuja. B 1/1982.
- Hirsjärvi, S., Remes, S. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Jaspers, K. 1970. Johdatus filosofiaan. Helsinki: Otava.
- Jung, C.G. 1991. Symbolit, piilotajunnan kieli. Helsinki.
- Kakkuri-Knuutila, M.-L. & Heinlahti, K. 2006. Mitä on tutkimus? Argumentaatio ja tieteenfilosofia. Tampere: Gaudeamus.
- Kierkegaard, S. 1992. Päättävä ja epätieteellinen jälkikirjoitus. Juva: WSOY.
- Kunnas, T. 2008. Paha. Mitä kirjallisuus ja taide paljastavat pahuuden olemuksesta. Jyväskylä: Atena.
- Kurki, M & Mäki-komsi, S. 1996. Oppiminen tietokoneavusteisessa oppimisympäristössä. [verkkojulkaisu] Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus. [viitattu 20.10.2008]. Saatavissa:  
<http://matwww.ee.tut.fi/kamu/julkaisut/raportit/oppimi.doc>

Kuuskoski, M. 2000. Tanssi Möbiuksen renkaalla, Alain Robbe-Grillet'n romaani Djinn ja kirjallisuuden välitila. [verkkojulkaisu] Helsingin yliopisto, humanistinen tiedekunta, yleisen kirjallisuustieteen laitos. [viitattu 20.8.2008]. Saatavissa: <https://oa.doria.fi/handle/10024/1017?show=full>

Kylmä, J & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laine, A. 2001. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: WSOY

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011. Tulevaisuus velvoittaa, tämä päivä ratkaisee. Opetusministeriön julkaisuja 2007:41. Helsinki: Yliopistopaino.

Lash, S. 1995. Refleksiivisyys ja sen vastinparit: rakenne, estetiikka, yhteisö. Teoksessa Nykyajan jäljillä: refleksiivinen modernisaatio. Beck, U (toim.) Tampere: Vastapaino.

Lehtinen 2002. Eksistentiaalismi. Vapauden filosofia. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Monto, R. 2006. Susanna Peijari vie hahmot välitilaan. [verkkojulkaisu] Turun sanomat. [viitattu 20.8.2008]. Saatavissa: <http://www.turunsanomat.fi/kulttuuri/?ts=1,3:1005:0:0,4:5:0:1:2006-05-12,104:5:378078,1:0:0:0:0:0>

Mustonen, A. 2001. Mediapsykologia. Helsinki: WSOY.

Mönkkönen, K., Nurro, M. & Väisänen, R. 1999. Sosiaalipedagogiikan sovelluksia. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Niskanen, V.A. 1994. Tieteellisten menetelmien perusteita ihmistieteissä. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Helsinki: Helsingin yliopistopaino.

- Nuorisolaki 27.1.2006/72. [verkkojulkaisu] Finlex – ajantasainen länsäädäntö. [viitattu 22.10.2008] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Porvoo: WSOY.
- Näre, S. 2008. Intimisoitunut julkisuus kasvuympäristössä. Teoksessa Kulttuuri lapsen kasvattajana. Lahikainen, A.R., Punamäki, R-L & Tamminen, T. Helsinki: WSOY.
- Ojanen, K. 2007. Tutkijoita välitilassa? [verkkojulkaisu] Suomen Kansan Tietouden Tutkijain seura ry. Saatavissa: [http://www.elore.fi/arkisto/2\\_07/oja2\\_07.pdf](http://www.elore.fi/arkisto/2_07/oja2_07.pdf)
- Partanen, M. Työvalmentaja. Työllisyysshanke Dynamo. Haastattelu 17.10.2006.
- Penttinen, P. 2007. nuorten oppiminen myöhäismodernissa. Teoksessa. Nuorisokasvatuksen teoria: perusteita ja puheenvuoroja. Nivala, E. & Saastamoinen, M.(toim.). Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto 2007.
- Perttula, J. 1996. Kokemus psykologisena tutkimuskohteena. Johdatus fenomenologiseen psykologiaan. Suomen fenomenologinen instituutti. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu.
- Poijula, S. 2007. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. Jyväskylä. Gummerus.
- Pösö, T. 2004. Vakavat silmät ja muita kokemuksia koulukodista. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.
- Rauhala, L. 1983. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Jyväskylä: Gummerus.
- Salonen, K. 2003. Lasten ja nuorten psyykkinen kehitys. [verkkojulkaisu]. Suomen mielenterveysseura. [viitattu 27.08.2008]. Saatavissa:

[http://www.mielenterveysseura.fi/mieli\\_info.asp?cat=Lapsuus%20ja%20nuoruus&main=Mielenterveys%20ja%20elämänkulku&page=299](http://www.mielenterveysseura.fi/mieli_info.asp?cat=Lapsuus%20ja%20nuoruus&main=Mielenterveys%20ja%20elämänkulku&page=299).

Sava, I. & Katainen, A. 2004. Taide ja tarinallisuus itsen ja toisen kohtaamisen tilana. Teoksessa Inkeri Sava & Vesanen Virpi N (toim.) Taiteeksi tarinoitu oma elämä. WS Bookwell Oy. Juva.

Sava, I. 2004. Kasvattajan oikeus- ja vastuu- omaan elämään. Teoksessa Taiteeksi tarinoitu oma elämä.

Sava, I. & Vesanen-Laukkanen, V. (toim.) Jyväskylä: PS-kustannus. Sava, I. & Vesanen-Laukkanen, V. 2004. (toim.) Taiteeksi tarinoitu oma elämä. WS Bookwell Oy. Juva.

Seppänen, J. 2005. Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle. Tampere: Vastapaino

Seppänen, J. 2001. Valokuvaa ei ole. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Suomen kielen perussanakirja. 1994. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Suurpää, L. & Aaltojärvi, P. (toim.) 1996. Näin nuoret -näkökulmia nuoruuden kulttuureihin. Pieksämäki: Kirjapaino Raamattutalo.

Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vanttaja, M. & Järvinen, T. 2006. Oppiminen ja identiteetti muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa Mäkinen, J., Olkinuora, E., Rinne, R. & Suikkanen, A. 2006. (toim.) Elinkautisesta työstä elinikäiseen oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vesänen-Laukkanen, V. 2004. Katson ulos kuvastani. Teoksessa Sava, I. & Vesänen-Laukkanen, V. (toim.) Taiteeksi tarinoitu oma elämä. WS Bookwell Oy. Juva

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vygostki, L.S. 1982. Ajattelu ja kieli. Espoo: WSOY

## LIITTEET

- |         |                                                                                                            |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| LIITE 1 | Työllisyyshanke Dynamo                                                                                     |
| LIITE 2 | Kirjallinen suostumus Dynamon nuorelle                                                                     |
| LIITE 3 | Kirjallinen suostumus Kohderyhmän nuorille                                                                 |
| LIITE 4 | Huoltajan suostumus alaikäisen lapsen osallistumisesta sosionomi (AMK) opinnäytetyön aineiston keruuseen   |
| LIITE 5 | Vanhemman kirjallinen suostumus alaikäisen lapsen antamien tietojen käyttämisestä opinnäytetyön aineistona |
| LIITE 6 | Sosiaalipedagogiikan ja eksistentiaalismin erot                                                            |

Nuorten seudullinen työllisyysshanke Dynamon toiminta-ajatuksena on parantaa Lahden kaupunkiseudun nuorten hyvinvointia tuottamalla tehokkaita ja mielekkäitä työllisyyspalveluja.

Dynamo tarjoaa työharjoittelua vaikeassa työmarkkinatilanteessa oleville Lahden kaupunkiseudun (Asikkala, Hollola, Lahti, Nastola ja Orimattila) 17-24-vuotiaille nuorille. Ensisijainen kohderyhmä on koulunsa keskeyttäneet, ammattikouluttamattomat nuoret.

Taustatekijöinä kohderyhmän nuorilla on usein alentunut työ- tai toimintakyky, pitkäaikainen toimeentuloasiakkuus, mielenterveys- ja päihdeongelmia, elämänhallinnan puuttumista ja suuntautumattomuutta/ajelehtimistä. Näihin ongelmiin pyrimme 5 kk aikana löytämään ratkaisuja työ- ja yksilövalmennuksen sekä palveluohjauksen keinoin.

Dynamossa nuorille suunnattujen palveluiden tavoitteena on kestävien uraratkaisujen tukeminen, ei ainoastaan nuoren työttömyyden katkaisu. Tavoitteena on yksilöiden tukeminen koulutukseen, työelämään tai henkilökohtaisella työllisyyspolulla eteneminen sekä valmentautujan elämänhallinnan ja toimintakyvyn lisääminen. Työllisyyspolkujen suunnittelu perustuu räätälöityyn ja prosessinomaiseen toimintatapaan. Lisäksi toimintaan liittyy kiinteä tuki, palautteen anto, arviointi ja seuranta.

Jokaiselle Dynamon pajajakson loppuun suorittaneelle nuorelle tehdään realistinen jatkopolkusuunnitelma. Dynamon työpajatoiminnassa olleista nuorista 42 % on edelleen sijoittunut koulutukseen tai työhön.

Dynamo tarjoaa vuosittain 45 matalankynnyksen työpajapaikkaa ostopalveluna kunnille. Työharjoittelua toteutetaan draama-, sisustus-, remontti- ja media-/tukupajoissa.

Dynamon yhteistyökumppanit ja ostopalveluosapuolet ovat kuntien sosiaalitoimet ja nuorisopalvelut, Päijät-Hämeen työvoimatoimisto, Koulutuskeskus Salpaus sekä nuorten työllisyyttä edistävät toimijat.

Dynamo-hanke toimii ESR-rahoitteisena hankkeena 1.4.2008–31.3.2011. Dynamo on saanut ESR-rahoitusta jo 1.1.2006-28.2.2008 välisenä aikana.

Projektin yhdyshenkilö:

Projektipäällikkö  
Susanna Ormaa-Perälä  
p. (03) 814 4646  
gsm. 050 383 6466  
[susanna.ormaa-perala@lahti.fi](mailto:susanna.ormaa-perala@lahti.fi)



## Suostumus

Allekirjoituksellani annan luvan käyttää haastattelusta sekä valokuva-työskentelystä kertynyttä materiaalia Johanna Karpovin ja Niina Rantasen sosionomin (AMK) opinnäytetyötä varten.

---

aika

paikka

---

allekirjoitus

nimen selvennys

Hei!

LIITE 3

Olemme kaksi sosionomi (AMK) opiskelijaa Lahden ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme nuorten käsityksistä sanasta välitila. Keräämme tietoa haastattelujen ja valokuvatyöskentelyn keinoin ja tarvitsisimme teiltä alaikäisen nuoren huoltajalta suostumuksen kerätyn aineiston käyttämiseen opinnäytetyössämme.

Teidän antamanne suostumus kattaa

- joulukuussa 2007 tehdyn ryhmähaastattelun välitila-sanasta
- keväällä 2008 toteutettavan valokuvatyöskentelyn, jossa nuori ottaa valokuvia itse valitsemistaan kohteista, jotka kuvaavat nuoren mielestä välitilaa
- alkukesästä 2008 toteutettavan purkuhaastattelun, jossa nuoret keskustelivat ryhmässä ottamistaan valokuvista

Osallistumisesta haastatteluihin sekä valokuvatyöskentelyyn ei koidu mitään kuluja. Huolehdimme anonymiteetin säilymisestä koko opinnäytetyönprosessin ajan.

Ystävällisin terveisin

Johanna Karpov

Niina Rantanen

Lahdessa 21.2.2008

## Suostumus

Suostun, että lapseni \_\_\_\_\_ osallistuu ryhmähaastatteluihin ja valokuvatyöskentelyyn. Allekirjoituksellani annan luvan käyttää hankittua aineistoa Johanna Karpovin ja Niina Rantasen sosionomin (AMK) opinnäytetyön aineistona.

---

aika

paikka

---

allekirjoitus

nimen selvennys

**SUOSTUMUS**

Lahti 18.2.2008

Minä \_\_\_\_\_ annan suostumukseni, että Johanna Karpov ja Niina Rantanen saavat käyttää 18.2.08 nauhoitettua haastattelua välitila sanasta sosionomi (AMK) opinnäytetyöhönsä.

---

Paikka

Aika

---

Allekirjoitus

Nimen selvennys

## EKSISTENTIALISMIN JA SOSIAALIPEDAGOGIIKAN VERTAILUA

|                                   | <b>EKSISTENTIALISMI</b>                                   | <b>SOSIAALIPEDAGOGIIKKA</b>                                                      |
|-----------------------------------|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Ihmiskäsitys</b>               | Humanistis-kokemuksellinen                                | Humanistis-kokemuksellinen                                                       |
| <b>Alkuperä</b>                   | 1850-luvulta Tanskasta                                    | 1850-luvulta Saksasta                                                            |
| <b>Arvot</b>                      | Ihmisen omat määrittelemät                                | Yhteiset                                                                         |
| <b>Kysymys</b>                    | Kuka minä olen?                                           | Keitä me olemme?                                                                 |
| <b>Oikeudet</b>                   | Minun oikeudet                                            | Ihmisoikeudet                                                                    |
| <b>Vapautus</b>                   | Yhteisön säännöistä                                       | Yhteiskunnan säännöistä                                                          |
| <b>Ensisijainen tavoite</b>       | Autenttisen ihmisen löytäminen itsenäisesti               | Autenttisen toiminnan löytäminen                                                 |
| <b>Tavoite</b>                    | Kaikki minun tarpeeni pääsevät esille                     | Vähemmistöjen tarpeet tulevat huomatuksi                                         |
| <b>Päämäärä</b>                   | Itsensä toteuttaminen<br>Oman elämysmaailman löytyminen   | Yhteisön voimaantumisen kautta subjektiksi<br>Yhteisen elämysmaailman löytyminen |
| <b>Toimintamalli</b>              | Mietiskelyn kautta vapautumiseen                          | Toiminnan kautta vapautumiseen                                                   |
| <b>Identiteetti</b>               | Identiteetin kokoaminen itsenäisesti/yksin                | Identiteetin luominen ryhmätöiminnan avulla                                      |
| <b>Kokemus</b>                    | Henkilökohtainen, ei verbaalisesti jaettavissa (Sartre)   | Yhteinen, kokemukset jaettavissa vuorovaikutuksessa (Buber)                      |
| <b>Tiede</b>                      | Yleistävä, ei apua yksittäiselle ihmiselle                | Tutkimuksista käytännön kautta elämänlaadun parantamiseen                        |
| <b>Taide</b>                      | Kommunikointiväline                                       | Populaarikulttuuri ja arjen esteetiikka                                          |
| <b>Vieraantumisen</b>             | Masentuneisuus, aggressiivisuus, välinpitämättömyys       | Yhteiskuntaa tuhoavien alakulttuurien synty                                      |
| <b>Motivaatio</b>                 | absurdi pakko                                             | vapaaehtoinen                                                                    |
| <b>Menneisyys</b>                 | Traditiot kaventavat identiteetin luomisen mahdollisuutta | yhteisöllisyyden ihannointi                                                      |
| <b>Valta</b>                      | Yksilöllä valta päättää asioistaan                        | Ryhmällä valta, ryhmä tekee päätökset yhdessä                                    |
| <b>Asenne</b>                     | Individuaali                                              | Solidaarinen                                                                     |
| <b>Vuorovaikutus</b>              | Sisäinen puhe                                             | Dialogisuus                                                                      |
| <b>Ongelmat</b>                   | Yksityisiä                                                | Yhteisiä                                                                         |
| <b>Vaihtoehtojen valinnanvara</b> | Mahdollistavat yksilön muutoksen                          | Mahdollistavat yhteiskunnan muutoksen                                            |
| <b>Sitoutuminen työskentelyyn</b> | Absurdia, mutta silti sitouduttava                        | Mielekästä ja vapaaehtoista                                                      |
| <b>Hyväksyttävä</b>               | Oma epätäydellisyys                                       | Yhteisön epätäydellinen toiminta                                                 |